
**Lēmumu, ar
kuriem piešķirtas
tiesības pārdot no
atjaunojamiem
energoresursiem
saražoto
elektroenerģiju
obligātā
iepirkuma
ietvaros,
pieņemšanas
procesa
atbilstības
izvērtējums**

*Pasūtītājs:
Ekonomikas ministrija
Brīvības iela 55, Rīga, LV-1519*

*Izpildītājs:
PricewaterhouseCoopers SIA
Reģ. Nr. 40003142793
Kr. Valdemāra iela 21-21,
Rīga, LV-1010*

2018.gada 18.jūlijā

Paziņojums par atbildības ierobežojumiem

Šo ziņojumu ir izstrādājis PricewaterhouseCoopers SIA ("PwC") saskaņā ar 2018.gada 28.marta iepirkuma līgumu, kas noslēgts starp Ekonomikas ministriju ("EM") un PwC ("Līgums"), ņemot vērā EM izsludināto atklāto konkursu Nr. EM 2017/142 "Lēmumu, ar kuriem piešķirtas tiesības pārdot no atjaunojamiem energoresursiem saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, pieņemšanas procesa atbilstības izvērtējums".

Darba uzdevumi tika veikti laika posmā no 2018.gada 3.aprīļa līdz 2018.gada 22.jūnijam, kā rezultātā iesniedzam EM šo ziņojumu saskaņā ar Līgumu.

Mūsu ziņojumā ietverta informācija ir iegūta no dažādiem avotiem, kas detalizēti aprakstīti ziņojumā. PwC nav mēģinājis nodrošināt šādu avotu uzticamību vai pārbaudīt šādi sniegto informāciju. Tādējādi PwC nevienai personai, izņemot EM saskaņā ar noslēgto Līgumu, nesniedz nekāda veida apsolījumus vai garantijas (tiešas vai netiešas) par ziņojuma pareizību vai pilnīgumu.

Mēs neesam veikuši nekādus darba uzdevumus kopš 2018.gada 22.jūnija. Ziņojumā nav aprakstīta tādu notikumu un apstākļu ietekme, kas varēja notikt pēc šī datuma, kā arī nav ietverta informācija, kas varēja tikt atklāta pēc šī datuma. Mēs nekādā veidā neapliecinām, ka ziņojumā būtu izdarītas būtiskas izmaiņas, ja mēs būtu veikuši šādus darbus vai intervijas pēc norādītā datuma.

Mēs vēršam Jūsu uzmanību uz mūsu ziņojumā iekļautiem būtiskiem komentāriem par mūsu darba apjomu, nodevuma izmantošanas mērķi, mūsu pieņēmumiem un ierobežojumiem attiecībā uz informāciju, kas ir mūsu nodevuma pamatā.

PwC neuzņemas nekādu atbildību pret citām personām (izņemot pret EM saskaņā ar Līgumu) par ziņojumu. Tādējādi normatīvajos aktos pieļautajos gadījumos un neatkarīgi no darbības formas un no tā, vai atbildība ir radusies no līguma pārkāpuma vai delikta, PwC neuzņemas nekādu atbildību par citām personām nodarītiem zaudējumiem (izņemot zaudējumiem, kas radušies EM uz iepriekš minētajiem pamatiem) vai par jebkādiem lēmumiem, kas pieņemti vai nav pieņemti, balstoties uz šo ziņojumu.

Svarīgs paziņojums jebkurai personai, kas nav tiesīga iepazīties ar šo ziņojumu

Jebkura persona, kas ir piekļuvusi šim ziņojumam un ir to izlasījusi, taču nav šī ziņojuma adresāts vai nav persona, kura parakstījusi un nosūtījusi atpakaļ PricewaterhouseCoopers SIA vēstuli par atbrīvojumu no atbildības, iepazīstoties ar ziņojumu, piekrīt šādiem noteikumiem:

- 1) persona, kurai šis ziņojums ir kļuvis pieejams, saprot, ka PricewaterhouseCoopers SIA darbs tika veikts saskaņā ar mūsu klienta norādījumiem, tikai klienta interesēs un izmantošanai klienta vajadzībām;
- 2) persona, kurai šis ziņojums ir kļuvis pieejams, atzīst, ka šis ziņojums tika sagatavots mūsu klienta vajadzībām un var neietvert visus jautājumus, kas varētu būt būtiski citiem mērķiem;
- 3) persona, kurai šis ziņojums ir kļuvis pieejams, piekrīt, ka PricewaterhouseCoopers SIA, tās partneri, direktori, darbinieki vai citi pārstāvji nav ne atbildīgi, ne piekrīt uzņemties atbildību pret šo personu neatkarīgi no tā, vai atbildība ir radusies no līguma pārkāpuma vai delikta (tajā skaitā, bet ne tikai, no nolaidības un normatīvajos aktos paredzēto pienākumu pārkāpuma);
- 4) PricewaterhouseCoopers SIA pārstāvji nav atbildīgi par jebkādu zaudējumu, kaitējumu vai izdevumiem, kas radušies personai, kurai šis ziņojums ir kļuvis pieejams un kura ir izmantojusi šo ziņojumu jebkādā veidā, vai par jebkurām citām sekām, kas radušās no tā, ka šai personai ir kļuvis pieejams šis ziņojums.

Saturs

Paziņojums par atbildības ierobežojumiem	1
Svarīgs paziņojums jebkurai personai, kas nav tiesīga iepazīties ar šo ziņojumu	2
Attēli	4
Tabulas	4
Terminu un apzīmējumu skaidrojumi	5
Kopsavilkums	6
1. Vispārēja informācija par dokumentu	12
2. Informācija par ārējo regulējumu un EM lomu	13
2.1. Normatīvā regulējuma ietvars	13
2.2. EM pienākumi atbilstības pārbaūžu ietvaros	15
2.2.1. Juridiskais ietvars atbilstības pārbaūžu novērtējumam	15
2.2.2. Pilnvaras atbilstības pārbaudei	16
3. Izvērtējuma metodika	18
4. Izvērtējuma laikā identificēto faktu un konstatējumu izklāsts	22
4.1. Komentāri par normatīvo regulējumu un EM lomu	22
4.2. Konstatējumi par atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai un lēmumu par tiesībām saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanas procesu	23
4.2.1. Sistēmiskā rakstura nepilnības	24
4.2.2. Konkrētu funkciju īstenošanā konstatētās nepilnības	26
4.3. Konstatējumi par piešķirto atļauju un lēmumu uzraudzības procesu	32
5. Novērtējums par uzraudzības procesa pietiekamību un efektivitāti	44
6. Ieteikumi un priekšlikumi	46
6.1. Ieteikumi pašreizējās sistēmas uzlabošanai	46
6.2. Ieteikumi īstenoto funkciju efektivitātes uzlabošanai	47
6.3. Ieteikumi uzraudzības procesa efektivitātes uzlabošanai	49
1. Pielikums. Detalizēts MK noteikumu izklāsts un EM loma	51
A. MK noteikumi Nr.221	51
B. MK noteikumi Nr.262	55
C. MK noteikumi Nr.883	60
2. Pielikums – Atlasīto EM lēmumu saraksts	62
3. Pielikums – Faktiski izskatīto lēmumu saraksts	68

Attēli

Attēls 1. EM datu kopa un izlasē iekļuvušo lēmumu skaits.	7
Attēls 2. Būtiskākie rādītāji: izvērtējuma izlase pret kopējo datu kopu.	7
Attēls 3. Sistēmiskā rakstura nepilnības.	9
Attēls 4. Būtiskākie uzraudzības sistēmas trūkumi.	10
Attēls 5. Normatīvā regulējuma ietvars.	13
Attēls 6. AER elektrostaciju MK noteikumi.	13
Attēls 7. Koģenerācijas elektrostaciju MK noteikumi.	14
Attēls 8. MK noteikumi atļauju piešķiršanai.	14
Attēls 9. Atbilstības pārbaudes procesa shematisks attēlojums.	17
Attēls 10. Sistēmiskā rakstura nepilnības.	24
Attēls 11. Būtiskākie uzraudzības sistēmas trūkumi.	34
Attēls 12. Gada pārskatu aprites termiņi, ietverot Paziņošanas likuma nosacījumus.	38
Attēls 13. Vairākpakāpju regulējums amatpersonas rīcības brīvības ierobežošanai.	47
Attēls 14. Vispusīga uzraudzības procesa ieteicamās komponentes.	49
Attēls 15. Koģenerācijas elektrostaciju MK noteikumi.	51
Attēls 16. EM loma atļauju piešķiršanas procesā.	52
Attēls 17. EM loma uzraudzības procesā.	53
Attēls 18. Kontroles grupa.	54
Attēls 19. Pārskatu izvērtēšanas un kontroles process.	55
Attēls 20. AER elektrostaciju MK noteikumi.	55
Attēls 21. EM loma atļauju piešķiršanas procesā.	57
Attēls 22. EM loma uzraudzības procesā.	58
Attēls 23. Pārskatu izvērtēšanas un kontroles process.	59
Attēls 24. Kontroles grupa.	59
Attēls 25. MK noteikumi atļauju piešķiršanai.	60

Tabulas

1. tabula. Terminu un saīsinājumu skaidrojums.	5
2. tabula. Kopējais lēmumu skaits sadalījumā pa enerģijas/lēmuma veidiem.	18
3. tabula. Izlasē iekļautie lēmuma un atjaunojamo energoresursu veidi.	20
4. tabula. Maksājumu apjoms izlasē iekļautajiem komersantiem.	32
5. tabula. Komersantiem, kuriem atcelti lēmumi par tiesību piešķiršanu, veiktie maksājumi un būtiskākās nepilnības.	35
6. tabula. Nokavētie gada pārskatu iesniegšanas termiņi un EM sankcijas.	38
7. tabula. VID sniegtā informācija EM par nodokļu parādiem gada pārskatu kontekstā.	41
8. tabula. Atlasīto EM lēmumu saraksts.	62
9. tabula. Faktiski izskatīto lēmumu saraksts.	68
10. tabula. Papildus izskatīto lēmumu saraksts par SIA "Pelikana" un SIA "Tektus".	72

Terminu un apzīmējumu skaidrojumi

Dokumentā lietotie termini un saīsinājumi:

1. tabula. Terminu un saīsinājumu skaidrojums.

Termins / Saīsinājums	Skaidrojums
AER	Atjaunojamie energoresursi
APL	Administratīvā procesa likums
AT	Latvijas Republikas Augstākā tiesa
EM	Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
Iepirkums	EM organizētais atklātais konkurss Nr. EM 2017/142
MK	Latvijas Republikas Ministru kabinets
MK noteikumi Nr.198	Ministru kabineta 2009.gada 24.februāra noteikumi Nr.198 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamus energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību"
MK noteikumi Nr.221	Ministru kabineta 2009.gada 10.marta noteikumi Nr.221 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā”
MK noteikumi Nr.262	Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumi Nr.262 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamus energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību”
MK noteikumi Nr.503	Ministru kabineta 2007.gada 24.jūlija noteikumi Nr.503 “Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamus energoresursus”
MK noteikumi Nr.695	Ministru kabineta 2006.gada 29.augusta noteikumi Nr.695 “Noteikumi par atļaujām elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai”
MK noteikumi Nr.883	Ministru kabineta 2009.gada 11.augusta noteikumi Nr.883 „Noteikumi par atļaujām elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai”
MK noteikumi Nr.921	Ministru kabineta 2006.gada 6.novembra noteikumi Nr.921 “Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu koģenerācijā”
PwC	PricewaterhouseCoopers SIA
SPRK	Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija
VPIL	Valsts pārvaldes iekārtas likums

Kopsavilkums

Saražotās elektroenerģijas pārdošanu obligātā iepirkuma ietvaros regulē Elektroenerģijas tirgus likums un uz tā pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi.

Sākotnēji no atjaunojamiem energoresursiem ("AER") saražotās elektroenerģijas pārdošanas obligātā iepirkuma ietvaros procesa detalizētākai regulēšanai tika izdoti Ministru kabineta 2007.gada 24.jūlija noteikumi Nr.503 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamus energoresursus" ("MK noteikumi Nr.503"). 2008.gada 15.maijā, spēkā stājoties grozījumiem Elektroenerģijas tirgus likumā, kā arī precizējot minētā atbalsta mehānisma nosacījumus, tika pieņemti jauni noteikumi – Ministru kabineta 2009.gada 24.februāra noteikumi Nr.198 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamus energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" ("MK noteikumi Nr.198"). Turpinot attīstīties atbalsta sistēmai, minētos MK noteikumus Nr.198 aizstāja Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumi Nr.262 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamus energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību” ("MK noteikumi Nr.262"), nosakot, ka piešķirtais atbalsta termiņš no ekspluatācijas uzsākšanas brīža ir noteikts 10 gadu periodam un pēc tiem turpmākos 10 gadus tiek piemērots samazināts atbalsta apmērs. **Atbilstoši MK noteikumiem Nr.262 ir noteikts moratorijs** un laika posmā starp **2011.gada 26.maiju un 2020.gada 1.janvāri** EM neorganizē konkursus par tiesību iegūšanu pārdot biomasas, biogāzes, saules vai vēja elektrostacijās saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, un komersants nevar kvalificēties elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros.

Savukārt elektroenerģijas ražošanu augsti efektīvā koģenerācijā sākotnēji regulēja Ministru kabineta 2006.gada 6.novembra noteikumi Nr.921 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu koģenerācijā" ("MK noteikumi Nr.921"), kurus vēlāk aizstāja Ministru kabineta 2009.gada 10.marta noteikumi Nr.221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" ("MK noteikumi Nr.221"). Kopš 2010.gada 1.novembra pretendēt uz tiesību iegūšanu pārdot koģenerācijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros saskaņā ar MK noteikumiem Nr.221 varēja tikai komersanti, kuri elektroenerģijas ražošanai izmantoja vai plānoja izmantot AER, pārstājot sniegt atbalstu jaunām dabasgāzes koģenerācijas stacijām. **Atbilstoši MK noteikumiem Nr.221 ir noteikts moratorijs** un laika posmā starp **2012.gada 10.septembri un 2020.gada 1.janvāri** komersants nav tiesīgs kvalificēties tiesību iegūšanai pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros un tiesību iegūšanai saņemt garantētu maksu par koģenerācijas elektrostacijā uzstādīto elektrisko jaudu.

Ziņojuma **mērķis** ir izvērtēt lēmumu, ar kuriem piešķirtas tiesības pārdot no AER un fosiliem energoresursiem saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, pieņemšanas procesa (tai skaitā sarakstes un faktiskās rīcības) atbilstību ārējo normatīvo aktu prasībām, kā arī veikt šo lēmumu izpildes procesa uzraudzības pietiekamības un efektivitātes novērtējumu. Ņemot vērā PwC pārbaudes veikšanas metodiku, šī darba uzdevuma ietvaros ar jēdzienu "faktiskā rīcība" tika saprasta jebkura EM rīcība, kas tika secināta vai kuru varēja secināt no EM dokumentiem, kas tika iesniegti pārbaudei PwC.

Izvērtējuma ietvaros tika pārbaudīta EM darbinieku faktiskā rīcība, pieņemot lēmumus, ar kuriem piešķirtas tiesības pārdot no AER saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros (pēc EM sniegtās informācijas uz 2017.gada 14.novembri bija pieņemti aptuveni 860 lēmumi¹, EM noteiktais izvērtējuma apjoms – 10% no visas lēmumu kopas). Pēc EM lūguma, papildus tika izskatīti arī SIA "Pelikana" un SIA "Tektus" saistītie lēmumi. Tā kā tie tika skatīti papildus sākotnēji atlasītajiem lēmumiem, tie netiek ieskaitīti atlasīto lēmumu kopā, taču tajos identificētie fakti un konstatējumi ir iekļauti ziņojumā.

Izvērtējuma laika periods: 2012.gada 28.augusts līdz 2017.gada 14.novembris. Vienlaicīgi izlasē iekļuvušajām elektrostacijām tika izvērtēti visi attiecināmie lēmumi, pat ja tie tika pieņemti pirms izvērtējuma laika perioda.

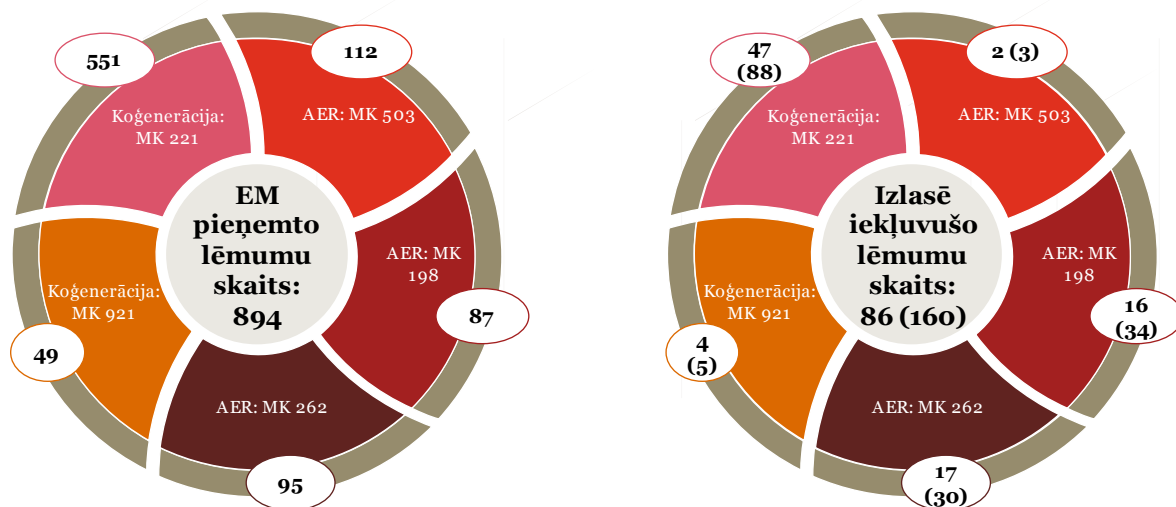
Lai izvērtētu lēmumu, ar kuriem piešķirtas tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, pieņemšanas procesa atbilstību ārējo normatīvo aktu prasībām, veiktu šo lēmumu izpildes procesa uzraudzības pietiekamības un efektivitātes novērtējumu, kā arī izstrādātu priekšlikumus, izvērtējuma laikā tika veiktas šādas galvenās aktivitātes:

- veikta normatīvo aktu prasību analīze;
- izstrādāta izvērtējuma veikšanas metodika;
- pārbaudīta pieņemto lēmumu un to pieņemšanas procesa atbilstība ārējos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām (no iesniegtās dokumentācijas redzamās sarakstes, faktisko rīcību un lēmumu atbilstības pārbaudi veicām par laika periodu no lēmuma pieņemšanas par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu līdz enerģijas ražošanas un pārdošanas uzsākšanai, kā arī pieņemtos lēmumus atbalsta sniegšanas periodā). Vienlaicīgi tika izvērtēta arī EM

¹ Saskaņā ar EM iesniegto lēmumu uzskaites failu, izlase tika veidota no 894 lēmumiem, atlasot 86 jeb 10% no lēmumu kopas. Realitātē gan minēto lēmumu skaits pieauga līdz 160 lēmumiem, jo ne visi lēmumi bija iekļauti EM iesniegtajā MS Excel dokumentā (būtiskāko pieaugumu veidoja MK noteikumu Nr.883 ietvaros pieņemtie lēmumi par atļaujām, ko EM nebija iekļāvusi iesniegtajā kopējo lēmumu sarakstā izlases veidošanai).

lēmumu pieņemšanas procesā iesaistītā organizatoriskā struktūra un iekšējie normatīvie dokumenti, ja tādi bija izstrādāti;

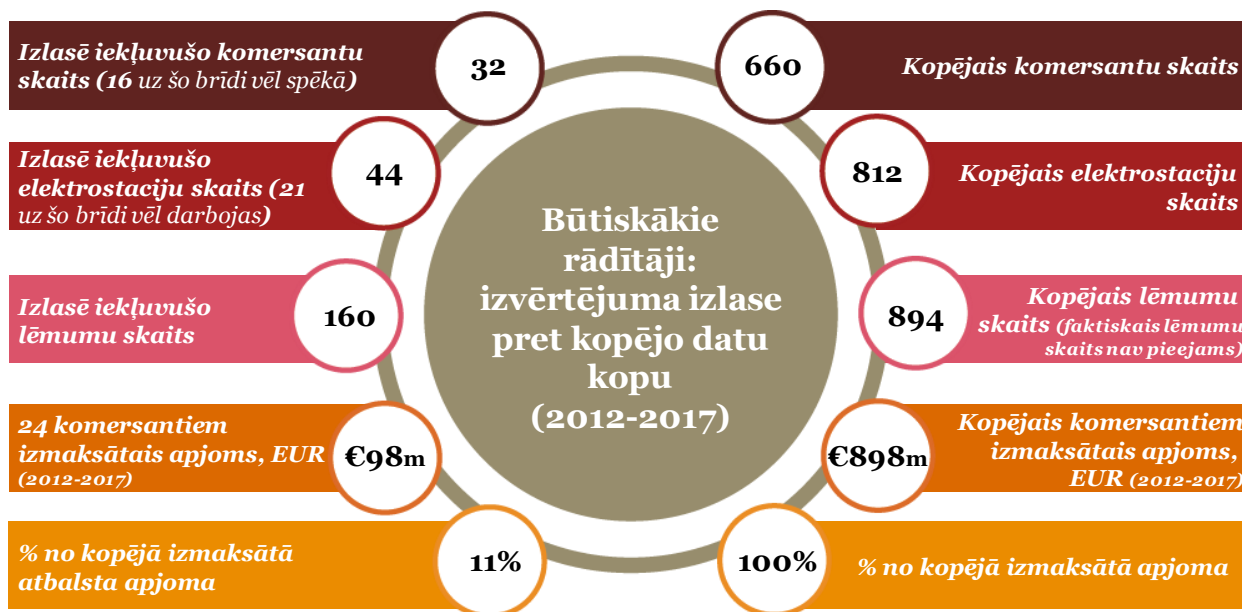
- veikta lēmumu pārbaude, vienlaicīgi nodrošinot tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanas uzraudzības procesa atbilstības ārējo normatīvo aktu prasībām pārbaudī, sniedzot uzraudzības procesa pietiekamības un efektivitātes novērtējumu;
- veikta ziņojuma izstrāde.

Attēls 1. EM datu kopa un izlasē iekļuvušo lēmumu skaits (Avots: EM sagatavotais lēmumu saraksts MS Excel formātā un PwC izlasē iekļuvušo aktuālo lēmumu saraksts).

Balstoties uz risku novērtējumu, izvērtējamo lēmumu izlase tika veidota 10% apmērā no visas lēmumu kopas (kopā 86 lēmumi – skatīt 1.attēlu), nodrošinot, ka izlasē tiek iekļauti dažāda veida lēmumi (piemēram, par tiesību piešķiršanu, par tiesību nepiešķiršanu, par tiesību pagarināšanu, par tiesību atcelšanu, par tiesībām atbalsta sniegšanas periodā elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai), kā arī nodrošinot, ka izlasē tiek iekļauti pieņemtie lēmumi par dažādiem energoresursu veidiem (piemēram, vēja enerģija, hidroenerģija, saules enerģija, koģenerācija). Ja izvērtējuma izlasē tika iekļauts lēmums, kura pieņemšanai jāvērtē EM faktiskā rīcība pirms izvērtējamā perioda, tad izvērtējuma apjomā tika iekļauta visa attiecīgā lēmuma pieņemšanas faktiskā gaita un dokumentācija.

Pēc visas dokumentācijas saņemšanas no EM faktiski tika izskatīti **160 lēmumi** un tos pamatojošā dokumentācija. Lai izprastu mūsu ziņojuma un tajā iekļauto konstatējumu mērogu pret kopējo datu kopu, zemāk esošajā attēlā esam iekļāvuši īsu statistiku ar galvenajiem rādītājiem.

Attēls 2. Būtiskākie rādītāji: izvērtējuma izlase pret kopējo datu kopu.

Izvērtējuma rezultātā tika sagatavots šis ziņojums, kas apkopo informāciju par EM darbinieku faktisko rīcību, skaidrojot un piemērojot normatīvos aktus, un pieņemot lēmumus, kuri paredz tiesības

komersantam pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros un veicot pieņemto lēmumu uzraudzību.

Juridiskais ietvars

Uz Elektroenerģijas tirgus likuma pamata izdotie Ministru kabineta ("MK") noteikumi paredz EM noteiktus pienākumus attiecībā uz komersantu tiesībām pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros:

1. administratīvā akta izdošana vai neizdošana par atļauju elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai;
2. administratīvā akta izdošana vai neizdošana par komersanta tiesībām saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros;
3. piešķirto tiesību saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros uzraudzība;
4. piešķirto tiesību saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros atņemšana, ja netiek izpildīti normatīvajos aktos paredzētie pienākumi no komersanta puses.

Šādu funkciju deleģējums paredz pienākumu EM veidot atbilstošu kontroles vidi, lai saražotās elektroenerģijas pārdošana obligātā iepirkuma ietvaros notiktu pēc iespējas efektīvāk, ievērojot ne tikai attiecīgo komersantu intereses, bet efektīvi aizsargājot arī valsts un visas sabiedrības intereses.

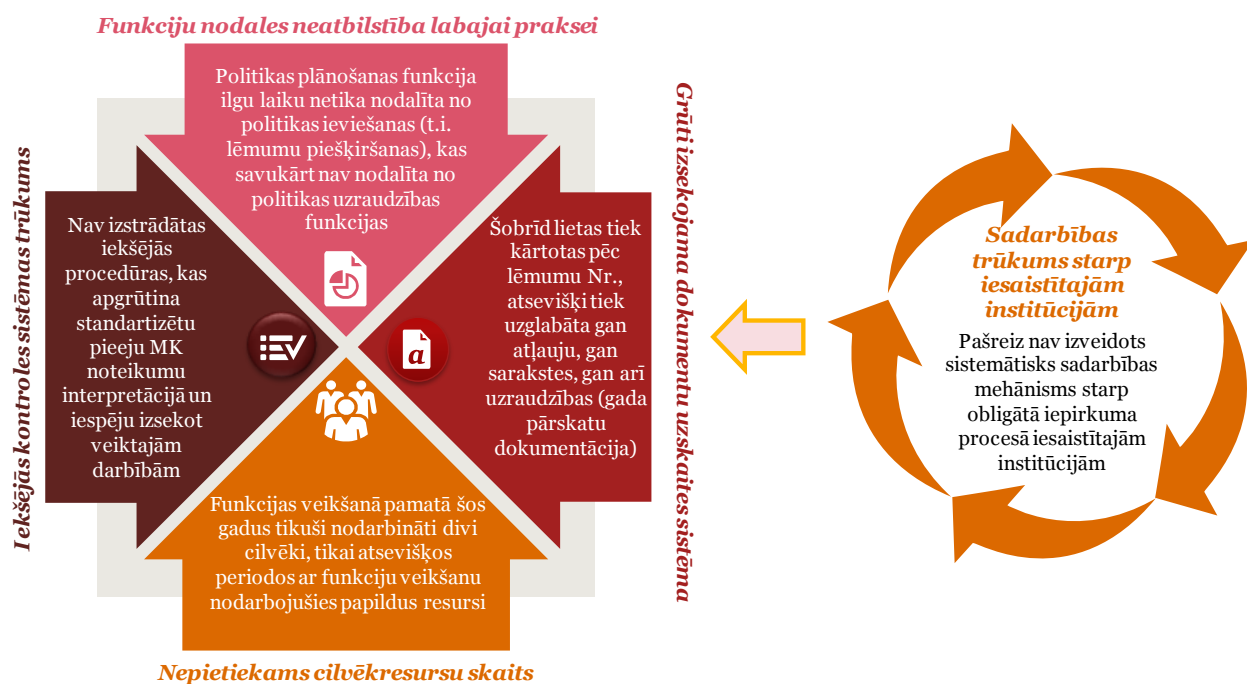
Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma ("APL") 17.pantu EM attiecīga administratīva akta izdošanas procesā būtu jāizmanto dažādas tiesību normu interpretācijas (tulkošanas) metodes, ne tikai gramatiskā vai vēsturiskā tulkošanas metode, bet arī sistēmiskā un teleoloģiskā interpretācijas metodes. Ievērojot piemērojamo tiesību normu redakciju, kas ne vienmēr ir pietiekami detalizēta, jo īpaši EM būtu jāvērtē un jāpārbauda komersantu iesniegtā informācija, ņemot vērā **attiecināmo tiesību normu kopumu, veicot to sistēmisku interpretāciju kontekstā ar tiesību normu mērķi un jēgu**. Turklāt, paralēli tiesību normu kopumam ir jāņem vērā arī **tiesību principi**, jo īpaši situācijās, kad attiecīgo jautājumu neregulē tiesību norma vai tā redakcija ir neskaidra.

Piemērojamo normatīvo aktu redakcija liecina, ka likumdevējs, deleģējot EM uzraudzības tiesības, ir vēlējis, lai tiktu veikta kontrole pār iesniegtās informācijas atbilstību faktiskajai situācijai, nevis tikai formāla iesniegto dokumentu pārbaude. Lai arī komersantu iesniegto dokumentu pārbaude plānotajām elektrostacijām varētu būt apgrūtināša, EM, pārbaudot dokumentu atbilstību un tajos norādītās informācijas atbilstību, ir tiesības pieprasīt papildus informāciju, kā piemēram, detalizētu elektrostacijas aprakstu, lai pārliecinātos par komersanta nolūku un plānotās komercdarbības pamatojumu. EM no iesniegtās informācijas būtu jāgūst pilnīgs priekšstats par elektrostacijas nākotnes darbībām, komercdarbības ievirzēm, to mērķi un faktiskai situācijai atbilstošu komercdarbības plānu, lai novērstu situāciju, kurā komersants ir aprakstījis plānotās elektrostacijas darbību bez atbilstoša komercdarbības pamatojuma, bet tikai ar mērķi iegūt tiesības saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros.

Ja EM nav veikusi atbilstošu dokumentu pārbaudi, tas noteiktos gadījumos var tikt interpretēts kā iestādes kļūda (un arī piemērojamiem normatīvajiem aktiem un to mērķim neatbilstoša darbība), kā rezultātā administratīvais akts var tikt uzskatīts par prettiesisku. Iestādes kļūda attiecīgās faktiskās situācijās var rezultēties prettiesiska akta izdošanā, tomēr tas, ka iestāde ir pieļāvusi kļūdu ne vienmēr var nozīmēt, ka akts ir prettiesisks. Neskatoties uz to, ka ar prettiesisku administratīvu aktu varētu būt aizskartas sabiedrības intereses, arī komersantam ir radusies tiesiskā paļāvība, ka izdotais administratīvais akts arī turpmāk saglabā savu juridisko spēku, tāpēc pirms administratīvā akta atcelšanas vienmēr ir jāizvērtē **samērīgums starp aizskartajām sabiedrības interesēm un administratīvā akta adresāta tiesisko paļāvību**.

Būtiskākie secinājumi

Sistēmiska rakstura nepilnības: funkcijas nav nodalītas atbilstoši labas pārvaldības praksei, nepietiekams cilvēkresursu skaits, iekšējās kontroles sistēmas trūkums, grūti izsekojama dokumentu uzskaites un uzglabāšanas sistēma, sadarbības trūkums starp iesaistītajām institūcijām (skatīt attēlu);

Attēls 3. Sistēmiskā rakstura nepilnības.

Konkrētu funkciju īstenošanā konstatētās nepilnības sistēmā:

Konstatējums	Īss skaidrojums
#1. Nav izveidots normatīvais regulējums sasaistes iedibināšanai starp lēmumiem par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu ar lēmumiem par atļauju elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai piešķiršanu	Ņemot vērā, ka atļaujas elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai saņemšana ir priekšnosacījums, lai izdotu lēmumu par tiesību saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu, turklāt atļauja ietver nosacījumu, ka komersantam būvniecība jāuzsāk 24 mēnešos, minētie procesi šobrīd nav sasaistīti.
#2. Formāla pieeja lēmumu pamatojošās dokumentācijas izskatīšanā	Veicot dokumentu izskatīšanu un tikai formāli pārbaudot, vai visi dokumenti iesniegti un nosaukumi sakrīt, nevar uzskatīt, ka ir izpildīta likumdevēja griba, kas attiecināma uz faktisko pārbaudi. EM esošā regulējuma ietvaros bija iespēja pārliecināties par to, vai komersantam ir atbilstošs biznesa pamatojums plānotajai elektrostacijai, pieprasot papildus informāciju (piemēram, par būtību, kāpēc tieši šajā vietā tiek plānota, kā finansēs u.tml.).
#3. Elektrostācijas apraksta brīvā formā nenoteiktība	Šobrīd lielākā daļa elektrostaciju iesniedz aprakstu, kas aizņem mazāk par vienu lapu un tikai uzskaita minimāli prasīto dažos vārdos, tādējādi nesniedzot EM nekādu informāciju par kontekstu, kādā paredzēta elektrostācijas darbība.
#4. Nepilnības elektroenerģijas ražošanas uzsākšanas termiņa pagarināšanā	Elektroenerģijas ražošanas termiņu pagarināšana nav noteikta MK noteikumos. Izņēmuma gadījumos tā varētu būt pieļaujama, taču tad ir jāveic padziļināta seku samērības analīze, kurā būtu jāizvērtē komersanta ieguldītie resursi pret sekām, kas rastos komersantam administratīvā akta atcelšanas gadījumā.
#5. Ārējos normatīvajos aktos noteikto termiņu neievērošana	Vismaz divos gadījumos EM pieņēma lēmumus par tiesību nepiešķiršanu/ atcelšanu ar aizkavēšanos līdz pat astoņiem mēnešiem, tādējādi neievērojot ārējos normatīvajos aktos noteiktos termiņus.
#6. Ārējos normatīvajos aktos noteikto prasību neiekļaušana lēmumā par tiesību piešķiršanu	15 no izlasē iekļautajiem lēmumiem par tiesību piešķiršanu netika iekļauta MK noteikumu Nr.221 21.10.apakšpunktā noteiktā prasība par termiņu, līdz kuram komersantam ir jāuzsāk elektroenerģijas ražošana koģenerācijā (lēmumi pieņemti laika periodā no 2010.gada septembra līdz decembrim).
#7. Citas pieļautās neprecizitātes lēmumu pieņemšanas procesā	Kā daži no piemēriem jāmin: neprecizitātes izdoto lēmumu tekstos, dokumentu iesniegšana pēc prasītā termiņa bez tālākām sankcijām,

Konstatējums	Īss skaidrojums
	nereāģēšana uz komersanta lūgumu par lēmuma atcelšanu, dubultas prasības komersantam, nepamanītas neprecizitātes iesniegtajos dokumentos.
#8. . <i>Nekonsekventa MK noteikumu normu piemērošana</i>	Piemēram, prasības par apliecinājuma iesniegšanu neiekļaušanu dažos lēmumos par atļauju piešķiršanu, kaut parasti minētais nosacījums tiek iekļauts. Lai gan atsevišķos gadījumos var secināt, ka noteiktu prasību neiekļaušana pamatota ar to, ka attiecīgas prasības ir izpildītas pirms lēmuma pieņemšanas.
#9. <i>Nepietiekams normatīvais regulējums</i>	Piemēram, MK noteikumi neparedz, kādā formā jāpaziņo par būvniecības uzsākšanu, tāpat nav norādīta forma, kādā sniedzams sistēmas operatora atzinums.
#10. <i>Vadlīniju vai instrukciju neesamība potenciālajiem elektroenerģijas ražotājiem</i>	Ņemot vērā biežās normatīvo aktu izmaiņas, kā arī ne vienmēr viennozīmīgi interpretējamās normas, EM būtu bijis ieteicams izstrādāt instrukcijas, atbildot uz potenciāli neskaidrajiem jautājumiem. Tas arī būtu ļāvis EM iekšēji un, ja nepieciešams, sadarbībā ar citām institūcijām, vienoties par pieeju dažādu interpretējamu situāciju gadījumos.
#11. <i>Lēmumu neatbilstība Administratīvā procesa likuma ("APL") prasībām</i>	Piemēram, vairākos lēmumos nav atrodama norāde, kur un kādā termiņā šos administratīvos aktus var apstrīdēt vai pārsūdzēt.

Nepilnības piešķirto lēmumu uzraudzības procesā: izsniegto lēmumu uzraudzības procesa nepietiekamība, dažādas nepilnības gada pārskata regulējumā un faktiskajā izskatīšanā (piemēram, novēloti termiņi lēmumu atcelšanā, nodokļu parādu pārbaudes necaurspīdīgums, sankciju nepiemērošana gadījumos, kad komersants neiesniedz normatīvajos aktos vai EM pieprasīto informāciju u.tml.), kontroles grupas sniegto iespēju neizmantošana līdz pat 2017.gada rudenim.

Iekšēju procedūru neesamība/ neiespējama faktiski veiktās uzraudzības pārbaude

- Ņemot vērā vispārējo ārējo normatīvo regulējumu, kas nosaka uzraudzības veikšanas kārtību, pašreizējais uzraudzības veikšanas process nav dokumentēts, ir necaurspīdīgs un grūti izsekojams

Iebūvētu iekšējo kontroļu trūkums

- Atļauju un lēmumu piešķiršanu un uzraudzību veic tie paši cilvēki
- Kaut arī dokumentus vizē daudzi saistītie departamenti, pēc būtības dokumenti detalizēti pārbaudīti netiek

Nodokļu parādu pārbaudes neizsekojamība

- Neskatoties uz katru gadu pieprasīto informāciju no VID un konstatētajiem nodokļu parādiem, brīdinājumi tika sūtīti tikai tajos gadījumos, ja uz gada pārskata pārbaudes dienu vēl bija nodokļu parāds
- Pārbaude netika **dokumentēta**

Pārbaudes trūkums par būvniecības prasību ievērošanu pārskata periodā

Saskaņā ar EM skaidrojumu, gada pārskatu izskatīšanas ietvaros netika veikta pārbaude, ka pārskata periodā komersants ir ievērojis būvniecību un būvju ekspluatāciju reglamentējošo normatīvo aktu prasības

Novēloti iesniegti gada pārskati

EM ne vienmēr strikti piemēroja normatīvajos aktos noteiktās sankcijas gadījumos, kad gada pārskati tika iesniegti ar novēlošanos. No izlasē iekļuvušajām elektrostacijām tas tika izdarīts 3 gadījumos (vienā gan tas notika ar gada novēlošanos)

Nepilnības MK noteikumu prasību interpretācijā starp dažādiem komersantiem

Ņemot vērā biežās izmaiņas MK noteikumos, bieži vien komersantiem bija jāsniedz skaidrojumi, kas ne vienmēr bija konsekventi

Attēls 4. Būtiskākie uzraudzības sistēmas trūkumi.

Ieteikumi

- Ieteikumi pašreizējās sistēmas uzlabošanai:** nodalīt lēmumu piešķiršanas un uzraudzības funkciju, piesaistīt atbilstošus cilvēkresursus funkciju sekmīgai īstenošanai, izveidot iekšējās kontroles sistēmu, izveidot vienotu lēmumu uzskaites un pamatojošās dokumentācijas uzglabāšanas sistēmu, kā arī izveidot sadarbības mehānismu ar citām procesā iesaistītajām institūcijām;

2. **Ieteikumi īstenoto funkciju efektivitātes uzlabošanai:** izveidot skaidru sasaistes mehānismu starp lēmumiem par ražošanas jaudu palielināšanu vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanu un lēmumiem par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu, ieviest padziļinātu pieeju šo lēmumu pamatojošās dokumentācijas izskatīšanā, izstrādāt elektrostacijas apraksta standartformu un izvērtēšanas kritērijus, izveidot tādu kontroles sistēmu, kas veicinātu ārējos normatīvajos aktos noteikto termiņu ievērošanu, kā arī izstrādāt vadlīnijas vai instrukcijas potenciālajiem elektroenerģijas ražotājiem. Atsevišķu šo ieteikumu ieviešanā būtu nepieciešami grozījumi pašreiz spēkā esošajos normatīvajos aktos;
3. **Ieteikumi uzraudzības procesa efektivitātes uzlabošanai:** pilnveidot faktiski veiktās uzraudzības darbības, ieviest izsniegto lēmumu par ražošanas jaudu palielināšanu vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanu uzraudzības procesa sasaisti ar lēmumiem par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu, uzlabot uzraudzības regulējumu un gada pārskata faktisko izskatīšanas procesu, kā arī aktīvāk izmantot kontroles grupas sniegtās iespējas. Atsevišķu šo ieteikumu ieviešanā būtu nepieciešami grozījumi pašreiz spēkā esošajos normatīvajos aktos.

Ierobežojumi

- Ziņojumā minētie secinājumi un priekšlikumi balstīti uz EM sniegto informāciju laika posmā starp 2018.gada 3.aprīli un 2018.gada 18.jūniju, publiski pieejamo informāciju, kā arī mūsu rīcībā esošo informāciju;
- EM sniegtā informācija ir to sniedzēju atbildība, PwC nepārbaudīja sniegtās informācijas patiesumu un precizitāti;
- Pārbaude tika veikta, tikai balstoties uz dokumentiem, kuri tika sagatavoti un iesniegti PwC no EM puses. Ja esošie dokumenti vai informācija netika iesniegti, PwC nebija iespējams pārlicināties par dokumentu eksistenci, tādēļ atsevišķos gadījumos izdarītie secinājumi varētu nebūt pilnīgi gadījumos, ja EM bija pieejami atbilstoši dokumenti, bet tie netika iesniegti PwC izvērtējumam;
- Saskaņā ar noslēgto iepirkuma līgumu, PwC uzdevums bija izvērtēt EM izveidoto sistēmu elektroenerģijas ražošanai un pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros un EM faktisko rīcību šajā nozarē, sniedzot savu vērtējumu par EM rīcību. PwC nekādā veidā neveica padziļinātu analīzi par EM vai komersantu darbībām, kas varētu liecināt par noziedzīga nodarījuma esamību (*forensic analīze*), un PwC neizdara secinājumus par to, vai pieņemtie EM lēmumi ir jāatceļ;
- Ievērojot to, ka saskaņā ar noslēgto iepirkuma līgumu izvērtējuma periods bija noteikts no 2012.gada 28.augusta līdz 2017.gada 14.novembrim, PwC ziņojuma ietvaros izdarītos secinājumus balstīja uz minētajā periodā spēkā esošajām normatīvo aktu redakcijām, neņemot vērā grozījumus, kas tika pieņemti pēc izvērtējuma perioda un kas, iespējams, atrisināja atsevišķus problēmjasautājumus, kas identificēti ziņojumā.

1. *Vispārēja informācija par dokumentu*

Šī ziņojuma mērķis ir izvērtēt lēmumu, ar kuriem piešķirtas tiesības pārdot no AER un fosiliem energoresursiem saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, pieņemšanas procesa (tai skaitā no iesniegtajiem dokumentiem redzamās sarakstes un faktiskās rīcības) atbilstību ārējo normatīvo aktu prasībām, kā arī veikt šo lēmumu izpildes procesa uzraudzības pietiekamības un efektivitātes novērtējumu.

Ziņojums ir strukturēts sešās sadaļās:

- 1) Vispārēja informācija par dokumentu – apraksta ziņojuma izstrādes gaitu un izmantoto pieeju;
- 2) Informācija par normatīvo regulējumu un EM lomu šajā procesā – ietver piemērojamā normatīvā regulējuma aprakstu, kā arī apraksta EM lomu procesa ietvaros, kas balstīta uz normatīvo aktu analīzi un intervijām ar 10 EM pārstāvjiem, kas gadu gaitā bijuši iesaistīti šajā procesā;
- 3) Izvērtējuma metodika – apraksta izstrādāto metodiku EM lēmumu atlasei;
- 4) Izvērtējuma laikā identificēto faktu un konstatējumu izklāsts – aptver faktus un konstatējumus par normatīvo regulējumu un EM lomu, EM veikto lēmumu uzskaiti un izskatītajiem lēmumiem;
- 5) Novērtējums par uzraudzības procesa pietiekamību un efektivitāti;
- 6) Ieteikumi un priekšlikumi.

Darba izpildes soļi

Izvērtējums tika veikts, īstenojot šādus soļus:

- **Esošās situācijas apzināšana.** Soļa ietvaros tika apzināta esošā situācija lēmumu, ar kuriem piešķirtas tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, pieņemšanas procesā. Tika analizētas normatīvo aktu prasības, izstrādāts interviju plāns un sagatavoti informācijas pieprasījumi.
- **Normatīvo aktu analīze.** Tika apzināti piemērojamie normatīvie akti, kas tika analizēti izvērtējuma ietvaros, kā arī identificētas un analizētas normatīvo aktu prasības. Papildus procesu tieši regulējošajām ārējo normatīvo aktu prasībām, tika identificēti citi, konkrēti definētie, ārējie normatīvie akti un tajos noteiktās prasības, kas būtu jāievēro lēmumu pieņemšanas procesā saskaņā ar tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros kopējo mērķi. Kā šie papildus ārējie normatīvie akti tika identificēti: Valsts pārvaldes iekārtas likums (“VPIL”), APL, MK noteikumi Nr.271 “Ekonomikas ministrijas nolikums” un Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums. Lai labāk izprastu normatīvo aktu faktisko piemērošanu, piemērojamās normas un to interpretācija tika arī pārrunāta ar EM pārstāvjiem. Normatīvo aktu analīzes rezultātā tika izstrādātas pārbaudes lapas ar detalizētiem kritērijiem lēmumu pārbaudei.
- **Izlases veidošana un atlasīto lēmumu pārbaude.** Soļa sākumā tika izstrādāta izvērtējuma metodika, balstoties uz kuru tika atlasīti 86 lēmumi. Minēto lēmumu dokumentācijas pārbaude tika veikta, detalizēti izskatot EM iesniegto dokumentāciju un aizpildot iepriekšējā solī izstrādātās pārbaudes lapas. Rezultātā mēs izskatījām 160 lēmumus. To aizpildīšanas un veikto interviju ar EM darbiniekiem par faktisko procesu rezultātā tika izdarīti secinājumi par procesa atbilstību ārējam normatīvajam regulējumam, kā arī EM darbinieku faktisko rīcību procesa ietvaros. Pēc EM lūguma, papildus tika izskatīti arī ar SIA “Pelikana” un SIA “Tektus” saistītie lēmumi. Tā kā tie tika skatīti papildus sākotnēji atlasītajiem lēmumiem, tad netiek ieskaitīti atlasīto lēmumu kopā, taču tajos identificētie fakti un konstatējumi ir iekļauti ziņojumā.
- **Konstatējumu apkopojums un rekomendāciju izstrāde.** Balstoties uz visos iepriekšējos soļos veikto analīzi un izskatīto dokumentāciju, ziņojumā tika apkopoti būtiskākie izvērtējuma konstatējumi, izstrādāti ieteikumi un rekomendācijas, kā arī sniegts novērtējums par uzraudzības procesa pietiekamību un efektivitāti. Minētie konstatējumi un rekomendācijas tiks pārrunāti ar EM pārstāvjiem.

2. Informācija par ārējo regulējumu un EM lomu

2.1. Normatīvā regulējuma ietvars

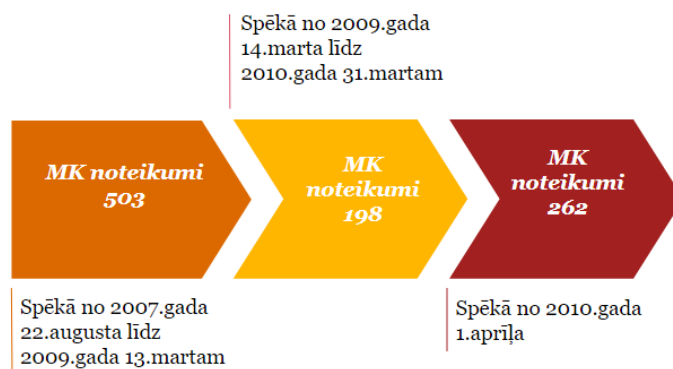

Attēls 5. Normatīvā regulējuma ietvars.

Lēmums par tiesību piešķiršanu. Tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanas kārtību nosaka Elektroenerģijas tirgus likums, kas regulē veicināšanas pasākumus elektroenerģijas ražošanai, izmantojot AER, kā arī fosilos energoresursus, elektroenerģijas tirgū veicamo darbību veidus, kā arī atbildību par likuma prasību neievērošanu.

Elektroenerģijas tirgus likumā ir ietverts deleģējums MK noteikt kritērijus un kārtību par elektroenerģijas ražošanu un pārdošanu obligātā iepirkuma ietvaros, kā rezultātā ir izdoti MK noteikumi Nr.262 un MK noteikumi Nr.221.

Līdzīgi kā MK noteikumi, kas bija spēkā līdz pašreizējam regulējumam, arī MK noteikumi **Nr.262** nosaka nosacījumus elektroenerģijas ražošanai, kritērijus tiesību iegūšanai pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, īstenošanas un uzraudzības kārtību, kā arī cenu noteikšanas kārtību elektroenerģijas ražošanā, izmantojot AER.

Attēls 6. AER elektrostaciju MK noteikumi.

Savukārt MK noteikumi **Nr.221**, kā arī MK noteikumi, kas bija spēkā līdz pašreizējam regulējumam, nosaka kvalifikācijas kritērijus koģenerācijas elektrostacijām, uzraudzības kārtību, cenas noteikšanas kārtību, kā arī izmaksu segšanas kārtību, ražojot elektroenerģiju **koģenerācijā**.

Attēls 7. Koģenerācijas elektrostaciju MK noteikumi.

Lai gan katram elektrostaciju veidam ir piemērojami dažādi MK noteikumi, EM veicamās darbības tiesību piešķiršanas un uzraudzības procesā ir līdzīgas. Lai komersants varētu pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, ir nepieciešams saņemt **EM lēmumu, kurā būtu piešķirtas šādas tiesības.**

Sākotnēji, lai komersants varētu saņemt tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, EM jāveic **iesniegto dokumentu pārbaude** un jāvērtē to atbilstība normatīvo aktu prasībām. Pēc dokumentu izvērtēšanas EM pieņem lēmumu – piešķirt vai nepiešķirt komersantam tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros.

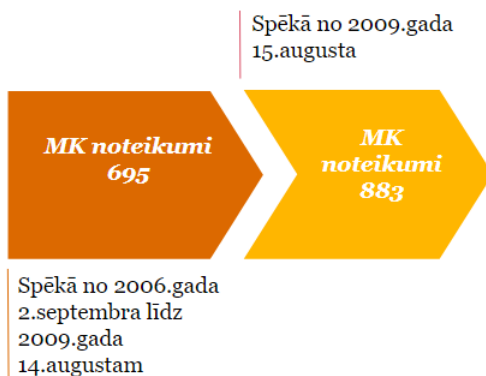
Uzraudzība. Gadījumā, kad pieņemts komersantam labvēlīgs lēmums, proti, tiek piešķirtas tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, EM jāveic **ar uzraudzību saistītas darbības**, kas iekļauj komersantam uzlikto pienākumu kontroli un gada pārskatu izvērtēšanu.

EM uzraudzības ietvaros:

- 1) pārbauda komersanta iesniegto informāciju, kas pierāda projektā ieguldāmos esošos vai **pieejamos finanšu līdzekļus**;
- 2) saskaņā ar MK noteikumiem Nr.262 pārliecinās, ka komersants veic būvniecību un **uzsāk ražošanu** noteiktajā termiņā (komersantam ir pienākums iesniegt dokumentus par būvniecības un pārdošanas uzsākšanu), savukārt MK noteikumi Nr.221 paredz nosacījumu pārliecināties, ka komersants uzsāk ražošanu lēmumā vai noteikumos noteiktajā termiņā (komersantam nav pienākuma iesniegt pierādījumus par ražošanas uzsākšanu);
- 3) **kontrolē un pārbauda komersantu iesniegtos gada pārskatus** par elektrostacijas darbību;
- 4) ir **tiesības izveidot kontroles grupas**, lai EM varētu apsekot elektrostaciju klātienē un pārliecinātos par komersantu sniegto datu atbilstību faktiskajai situācijai.

Atļaujas piešķiršana. Papildus jau minētajiem noteikumiem, **atļaujas saņemšanu elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai** nosaka uz Elektroenerģijas tirgus likuma pamata izdotie MK 2009.gada 11.augusta noteikumi Nr.883 „Noteikumi par atļaujām elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai” (“MK noteikumi Nr.883”). Lai komersants varētu uzsākt elektroenerģijas ražošanu vai jaudas palielināšanu, vispirms ir jāsaņem atļauja elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai.

Arī MK noteikumos, kas bija spēkā līdz MK noteikumiem Nr.883, bija līdzīgs regulējums.

Attēls 8. MK noteikumi atļauju piešķiršanai.

Lai komersants varētu saņemt atļauju jaunas ražošanas iekārtas ieviešanai vai jaudu palielināšanai, tam EM ir jāiesniedz MK noteikumu Nr.883 noteiktais iesniegums un dokumenti. EM, izvērtējot iesniegtos dokumentus, izdod lēmumu par atļauju izsniegšanu, nosakot tai derīguma termiņu vai lēmumu par atteikumu izsniegt atļauju. Papildus jānorāda, ka, mainoties attiecīgajiem noteikumiem, likumdevējs MK noteikumos Nr.883 paredzēja papildus tiesības EM, nosakot, ka EM var atcelt lēmumu, ar kuru izsniegta atļauja, kā arī ieviesa papildus pienākumus – kontrolēt komersantam uzlikto pienākumu izpildi attiecīgā termiņā.

Izvērstu normatīvā regulējuma aprakstu skatīt 1. pielikumā.

2.2. EM pienākumi atbilstības pārbažu ietvaros

MK noteikumu Nr.262 un MK noteikumu Nr.221 ietvaros EM īsteno uzraudzību pār komersantiem, kuri vēlas saņemt tiesības vai kuriem ir piešķirtas tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros. EM veiktā uzraudzība tiek īstenota gan nosakot, kuriem komersantiem piešķirt tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, gan izvērtējot komersantu saražotās elektroenerģijas apjomus un elektrostacijas darbības rezultātus.

EM, īstenojot uzraudzību pār komersantiem, kuri vēlas saņemt tiesības vai kuriem ir piešķirtas tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, darbojas publisko tiesību jomā, tāpēc ir nepieciešams apzināties normatīvā regulējuma nosacījumus, kas paredz EM veicamās atbilstības pārbaudes ietvaru un kuru piemērošanas ietvaros iestādes rīcība ir grūtāk paredzama un var apdraudēt tiesisko noteiktību. MK noteikumu Nr.262, MK noteikumu Nr.221 un to vēsturiskajās versijās noteiktās veicamās atbilstības pārbaudes var novest pie atšķirīgiem rezultātiem atkarībā no EM amatpersonu vai darbinieku izmantotās pieejas pārbaudot komersantu iesniegtās informācijas atbilstību faktiskajiem vai prognozētajiem darbības rezultātiem. Tā, piemēram, EM mazāka rūpība vai lielāka pašāvība uz iesniegtās informācijas pārbaudi var rezultēties nepamatotu tiesību piešķiršanā komersantiem.

2.2.1. Juridiskais ietvars atbilstības pārbažu novērtējumam

Ikvienu iestādes izdota administratīvā akta tiesiskumu var vērtēt no vairākiem skatu punktiem:

- 1) pēc piemērojamo tiesību rakstura - materiālās vai procesuālās tiesības, kā arī
- 2) pēc ietekmējamo interešu subjektiem, proti, sabiedrības, administratīvā akta adresāta vai trešo pušu interesēm.

Tas, ka konkrēts administratīvais akts ir prettiesisks, tas ir, neatbilst tiesību normai, kā to paredz APL 84.pants, nenozīmē, ka tas nav spēkā vai būtu automātiski atceljams. Būtisku lomu šajā novērtējumā ieņem apstākļi, vai administratīvais akts ir uzskatāms par labvēlīgu administratīvā akta adresātam. Šādu administratīvo aktu atcelšana ir iespējama vien izpildoties kādam no APL 86.panta otrajā daļā ietvertajiem nosacījumiem:

- 1) adresāts vēl nav izmantojis savas tiesības, kuras administratīvais akts apstiprina vai piešķir;
- 2) tiesību norma paredz administratīvā akta atcelšanu vai administratīvais akts ietver tā atcelšanas atrunu;
- 3) administratīvā akta palikšana spēkā skar būtiskas sabiedrības intereses;
- 4) adresāts attiecīgā administratīvā akta izdošanu panācis ar apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu, kukuļošanu, spaidiem, draudiem vai citām prettiesiskām darbībām;
- 5) administratīvā akta prettiesiskums ir tik acīmredzams, ka administratīvā akta adresāts to varēja un viņam to vajadzēja apzināties.

Lai noteiktu, kā EM pirms attiecīga administratīva akta izdošanas būtu jāvērtē un jāpārbauda komersantu iesniegtā informācija, nepieciešams ņemt vērā **attiecināmo tiesību normu kopumu, veicot to sistēmisku interpretāciju kontekstā ar tiesību normu mērķi un jēgu**. Paraleli tiesību normu kopumam ir jāņem vērā arī **tiesību principi**, jo īpaši situācijās, kad attiecīgo jautājumu neregulē tiesību norma (APL 15.panta piektā daļa) vai tā redakcija ir neskaidra (skat. AT 2013.gada 23.augusta spriedums lietā Nr.SKA-659/2013, 13.punkts).

Tiesību normu sasniedzamais mērķis savā pamatā balstās uz aizsargājamo interešu identificēšanu. EM rīcības ietvaros ir nepieciešams ņemt vērā atsevišķas privātpersonas un sabiedrības intereses kopumā, ciktāl normatīvie akti nenosaka citu (trešo) personu subjektīvās tiesības. Sabiedrības intereses, kuras, galvenokārt, ir paredzēts sasniegt, piešķirot komersantiem tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, ir veicināt elektroenerģijas ražošanu, izmantojot AER, proti, veicināt elektroenerģijas ražošanu pēc iespējas efektīvāk, veicināt nozares ilgtspējīgu attīstību un spēju efektīvi izlietot energoresursus (skat. AT 2014.gada 31.marta spriedums lietā Nr.SKA-11/2014, 12.punkts).

Ja EM pirms attiecīga administratīva akta izdošanas nav atbilstoši veikusi normatīvajos aktos paredzētās darbības, ņemot vērā piemērojamo normatīvo aktu sistēmisku interpretāciju kontekstā ar normatīvo aktu mērķi un ievērojot tiesību principus vai arī EM rīcība nav bijusi konsekventa attiecībā uz visiem administratīvo aktu adresātiem, pastāv risks, ka administratīvais akts var tikt uzskatīts par prettiesisku. Tomēr jebkura administratīva akta gadījumā ir jāņem vērā, ka administratīvā akta adresāts ir tiesīgs paļauties, ka izdots administratīvais akts saglabā savu juridisko spēku, neskatoties uz izdevēja pielautajām kļūdām. Arī AT savā judikatūrā atzinusi, ka iestādes kļūda nedrīkst radīt netaisnīgas privātpersonai nelabvēlīgas sekas (skat. AT 2007.gada 7.jūnija spriedums lietā Nr. SKA-238/2007, 13.punkts). Vienlaicīgi tiesu praksē ir arī atzīts, ka, lai noskaidrotu, vai privātpersonas tiesiskā paļāvība pastāv vai nepastāv, jāatbild uz trīs jautājumiem:

- 1) vai bija kaut kas, uz ko varēja paļauties (skaidrs iestādes izteikums),
- 2) vai attiecīgā persona tiešām uz to paļāvās,
- 3) vai attiecīgā personas paļāvība ir aizsardzības vērtā (skatīt AT 2007.gada 7.jūnija spriedumu lietā Nr. SKA – 238/2007).

Ne katra iestādes kļūda automātiski nozīmē, ka tiesiskā paļāvība ir aizsardzības vērtā, tāpēc pirms administratīvā akta atcelšanas iestādei būtu jāizvērtē arī **samērīgums starp aizskartajām sabiedrības interesēm un administratīvā akta adresāta tiesisko paļāvību**, izvērtējot, vai minētā tiesiskā paļāvība ir aizsardzības vērtā.

2.2.2. Pilnvaras atbilstības pārbaudei

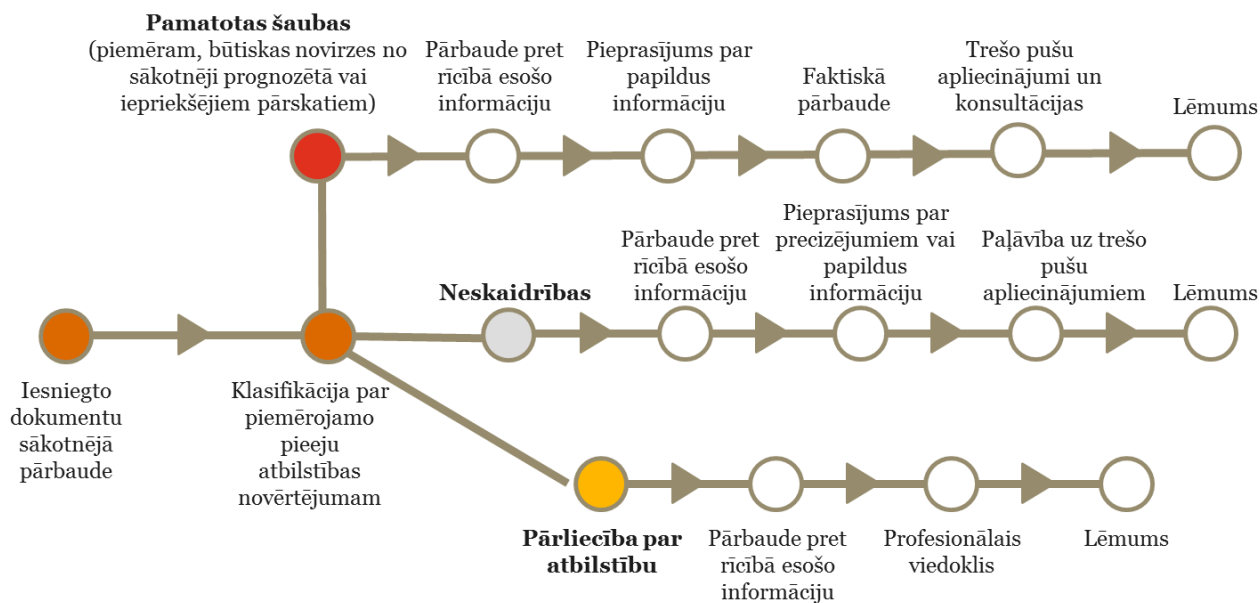
Ja normatīvajā aktā attiecīgajai uzraugošajai iestādei ir piešķirtas zināmas pārbaudes vai izmeklēšanas tiesības, šādu tiesību esamība var liecināt par likumdevēja gribu, nosakot no iestādes sagaidāmo lomu savu pilnvaru veikšanā. Pirms jebkuru šādu pārbaudes vai izmeklēšanas tiesību izmantošanas no iestādes puses ir nepieciešams veikt lietderības apsvērumus, proti, vai šādu tiesību izmantošana ir piemērota un nepieciešama konkrētā mērķa sasniegšanai.

EM, pārbaudot komersanta iesniegto informāciju, ir pienākums pārlicināties, vai informācija ir patiesa, tajā nav pretrunu un tā sniedz patiesu ieskatu par komersantu un elektrostaciju, kurā plānots ražot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros. Tādējādi, atklājot, ka komersanta iesniegtā informācija ir nepilnīga, pretrunīga vai nesniedz patiesu priekšstatu, EM būtu jāpieprasa papildu dokumenti, skaidrojumi vai informācija, kas ļautu EM konstatēt dokumentu un informācijas atbilstību normatīvajam regulējumam.

Cita starpā, EM, pārbaudot komersantu iesniegtajos gada pārskatos ietvertās informācijas atbilstību, ir piešķirtas tiesības izveidot kontroles grupu, kura veikt elektrostaciju fizisko apsekošanu. Tas liecina par to, ka likumdevējs, deleģējot EM uzraudzības tiesības, ir vēlējis, lai tiktu veikta kontrole pār iesniegtās informācijas atbilstību faktiskajai situācijai.

EM, izvēloties, vai izmantot konkrētas pārbaudes vai izmeklēšanas pilnvaras, cita starpā, ir jālīdzsvaro nepieciešamie iestādes un privātpersonas papildus resursi un tiesību ierobežojumi ar ieguvumu sabiedrības interešu aizsardzībai. Labas pārvaldības princips (VPIL 10.panta piektā daļa) nosaka iestādes saprātīgu rīcību attiecībā pret privātpersonu. Līdz ar to, kur no privātpersonas iesniegtās informācijas, tai pievienotiem dokumentiem un iestādes jau rīcībā esošās informācijas **var pamatoti paļauties**, ka gada pārskatos iesniegtā informācija atbilst faktiskajiem darbības rezultātiem, nav nepieciešams veikt papildus izmeklēšanas darbības.

Šādas pārlicības nostiprināšanai var izmantot arī citu (trešo) personu sniegtus apliecinājumus, piemēram, neatkarīgu ekspertu veikti novērtējumi vai neatkarīgu trešo personu apliecinājumi uz dokumentiem. Izmantoto papildus pierādīšanas līdzekļu daudzums ir atkarīgs no EM rīcībā esošās **informācijas kopuma un tās savstarpējās saskaņotības**.

Attēls 9. Atbilstības pārbaudes procesa shematisks attēlojums.

Lēmuma pieņemšana par izmantojamo pieeju, veicot informācijas pārbaudi, konkrētajā situācijā ir balstīta uz dažādu faktoru kopumu, kur viens no būtiskākajiem ir tieši profesionālā pieredze salīdzināmās situācijās. Lai nodrošinātu šīs pieredzes pārnesanu uz nākotnes situācijām, tiek veidoti pazīmju saraksti, kas atvieglo amatpersonai noteikt savu pārlicību par iesniegtās informācijas atbilstību.

Vienlaikus, ja nākotnē konstatē, ka iesniegtā informācija iepriekš ir bijusi neatbilstoša realitātei un privātpersonas rīcība ir bijusi negodprātīga, tad privātpersonai ir jāatlīdzina prettiesiski saņemtais labums (APL 86.panta otrās daļas 4.punkts). Taču tad ir jākonstatē cēloņsakarība nesniegtajai informācijai ar administratīvā akta saturu, proti, vai iestāde būtu rīkojusies citādi, ja tai būtu sniegta faktiskajai situācijai atbilstoša informācija (AT 2016.gada 23.augusta spriedums lietā Nr.SKA-271/2016, 6.punkts).

Apkopojot iepriekš aprakstītos apsvērumus, iespējams secināt, ka normatīvais regulējums pieprasa EM kritiski izvērtēt no komersantiem saņemto informāciju, taču vienlaicīgi EM pieejai jābūt uz risku vērsta un piemērotai tirgus regulējuma mērķa sasniegšanai.

3. Izvērtējuma metodika

Lai veiktu lēmumu, ar kuriem piešķirtas tiesības pārdot no AER un fosilajiem energoresursiem saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, pieņemšanas procesa atbilstības izvērtējumu, tika izstrādāta izvērtējuma veikšanas metodika. EM organizētajā atklātā konkursa EM 2017/142 ("Iepirkums") dokumentācijā EM sākotnēji identificēja 860 lēmumus, kas pieņemti laika periodā no **2012.gada 28.augusta līdz 2017.gada 14.novembrim**. Detalizēti iepazīstoties ar EM veikto lēmumu uzskaiti un kopējo lēmumu sarakstu, minētajā laika periodā spēkā esošajiem/ pieņemtajiem 894 lēmumiem par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu/ nepiešķiršanu ir pieņemti dažādi papildus lēmumi, kas kopējā lēmumu sarakstā ir minēti, bet nav ietverti kā unikāli, līdz ar to kopējais lēmumu skaits ir daudz lielāks. Tomēr šī ziņojuma kontekstā arī pārējie lēmumi būtu jāuzskata par unikāliem lēmumiem, jo tie ir vieni no lēmumu veidiem, kuru iekļaušana pieprasīta Iepirkuma izlases veidošanas kritērijos.

Izvērtējuma metodikas izstrādes mērķis. Atlasīt **86 lēmumus**, ar kuriem piešķirtas tiesības pārdot no AER un fosilajiem energoresursiem saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, no visiem EM lēmumiem, kas bija spēkā uz 2012.gada 28.augustu vai arī pieņemti pēc tam laika periodā līdz 2017.gada 14.novembrim (jauni lēmumi par tiesību piešķiršanu pēc 2012.gada 10.septembra vairs saskaņā ar moratoriju pieņemti netika).

Kopējais EM lēmumu saraksts (datu kopa). EM sagatavotais pieņemto lēmumu saraksts, no kura veidojama izlase, ir salīdzinoši komplicēts un strukturēts vairākos līmeņos:

- EM sagatavotais saraksts ietvēra visus EM pieņemtos lēmumus laika periodā no 2006.gada 27.decembra līdz 2018.gada 8.martam, kas veidoja aptuveni 1433 lēmumus, no kuriem 130 lēmumi, kas pieņemti pēc 2012.gada 28.augusta, bet ir saistīti ar lēmumiem par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu (piemēram, par lēmumu atcelšanu);
- Lai nodrošinātu pieņemto lēmumu izsekojamību, ņemot vērā dažādos laika posmos spēkā esošos dažādos MK noteikumus, visi pieņemtie lēmumi par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu/ nepiešķiršanu bija sadalīti starp pieciem MK noteikumiem – MK noteikumi Nr.921 un Nr.221 koģenerācijai un MK noteikumi Nr.503, Nr.198 un Nr.262 AER;
- EM sagatavotais saraksts neietvēra lēmumu numurus par jaudas palielināšanu vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanu, izņemot atsevišķus gadījumus, kad minētā informācija bija pieejama komentāros. Līdz ar to šīs divas grupas netika iekļautas atlasē kritērijos kā atsevišķi lēmumu veidi, tomēr tiks izskatīti, ja minētā informācija tiks iesniegta atlasīto lēmumu saraksta iesniedzamās dokumentācijas ietvaros;
- Sadalījumā pa katriem MK noteikumiem tālāk sarakstā tika uzskaitīti:
 - Saistītie lēmumi katram oriģinālajam lēmumam par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu/ nepiešķiršanu, piemēram, par tiesību pagarināšanu (būvniecības, licences, finansējuma, ražošanas uzsākšanas termiņa u.tml.) vai par tiesību atcelšanu;
 - Papildus virkne saistīto pieņemto lēmumu ietverti sadaļās "Citi lēmumi" vai sadaļā "Komentāri", tādējādi papildinot EM pieņemto lēmumu skaitu, piemēram, šajās sadaļās iekļautie lēmumi ir par jaudas palielināšanu, adreses maiņu, daļēja apjoma piešķiršanu kvotu beigu dēļ, elektrostacijas atrašanās vietas maiņu, nosaukuma maiņu, pārrakstīšanās kļūdu labojumu u.c.;
 - Sadalījumā pa enerģiju veidiem.

Izlases veidošanas principi. Galvenās **trīs izlases dimensijas** ir lēmuma veids, energoresursu veids un uzņēmums/ elektrostacija (gadījumos, kad vienam uzņēmumam pieder vairākas elektrostacijas), par kuru pieņemts konkrētais lēmums. Izmantojot šīs dimensijas, izlase tika veidota saskaņā ar četriem soļiem:

1. Balstoties uz EM ieteikto pieeju, no kopējā lēmumu saraksta tika identificēti visi lēmumi par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu/ nepiešķiršanu, kuri bija spēkā uz 2012.gada 28.augustu vai pieņemti pēc tam laika periodā līdz 2017.gada 14.novembrim – kopā tie veidoja 894 lēmumus, kas tad arī tika noteikta kā izlases kopa, no kuras tālāk atlasāmi **86 lēmumi**. Zemāk esošajā tabulā atspoguļots lēmumu sadalījums pa enerģiju un lēmumu veidiem:

2. tabula. Kopējais lēmumu skaits sadalījumā pa enerģijas/lēmuma veidiem.

Enerģijas/ Lēmuma veids	Par tiesību piešķiršanu	Par tiesību nepiešķiršanu	Par tiesību atcelšanu	Par tiesību pagarināšanu	Cits lēmums
Koģenerācija	588	12	414	165	5

Enerģijas/ Lēmuma veids	Par tiesību piešķiršanu	Par tiesību nepiešķiršanu	Par tiesību atcelšanu	Par tiesību pagarināšanu	Cits lēmums
Vēja enerģija	53		6	3	3
Hidroenerģija	156		7	1	5
Saules enerģija	5		1	1	4
Biogāze	65		20	10	3
Biomasa	15		6	6	1
KOPĀ	882	12	454	186	21

2. Balstoties uz Iepirkuma dokumentācijā noteiktajām prasībām un sākotnējo risku novērtējumu, tika noteikti vispārēji kritēriji, saskaņā ar kuriem veicama tālāka minēto lēmumu atlase:
 - **Katrs EM pieņemtais lēmums tiek uzskatīts par unikālu** - neatkarīgi, vai tas ir lēmums par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu/ nepiešķiršanu, atcelšanu, pagarināšanu vai cits lēmums. Tādēļ, veidojot lēmumu izlasi, tiek ņemts vērā, ka vienam unikālajam lēmumam par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu/ nepiešķiršanu konkrētai elektrostacijai tikuši pieņemti virkne citu lēmumu, piemēram, par tiesību pagarināšanu un/ vai atcelšanu. Visi šie lēmumi tiek ieskaitīti izlasē kā jauni lēmumi, līdz ar to kopējā unikālo lēmumu par tiesību piešķiršanu/ nepiešķiršanu skaits veidojas mazāks par 86, jo kopējā lēmumu skaitā ieskaitīti arī visi citi lēmumu veidi, kas pieņemti saistībā ar konkrētu elektrostaciju un sākotnēji pieņemto lēmumu par tiesību piešķiršanu/ nepiešķiršanu. Tādā veidā būs iespējams pārliecināties par visu vienas elektrostācijas ietvaros pieņemto lēmumu savstarpējo izsekojamību, atbilstību normatīvajiem aktiem un dokumentācijas pietiekamību;
 - 86 lēmumu atlasei noteikti **vismaz šādi minimālie vispārējie izlases veidošanas kritēriji**:
 - Vismaz **divi lēmumi** no katra MK noteikumu un lēmumu veida;
 - Ja iespējams/ attiecināms, vismaz **viens** lēmums no katra kalendārā gada katram lēmumu veidam;
 - Izlases veidošanā kā unikāli tiks uzskatīti ne tikai lēmumi par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu/ nepiešķiršanu, bet arī pārējie lēmumu veidi, lai nodrošinātu, ka lēmumu ietvaros tomēr tiek apskatīti dažādu elektrostaciju veidi, **vismaz pusei** no visiem 86 izlasē iekļuvušajiem pieņemtajiem lēmumiem ir jābūt unikālajiem lēmumiem par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu/ nepiešķiršanu;
 - Ņemot vērā, ka lielākā daļa lēmumu par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu/ nepiešķiršanu un citiem lēmumu veidiem pieņemti koģenerācijas jomā, tad **vismaz pusei** no visiem izlasē iekļuvušajiem lēmumiem ir jābūt koģenerācijai;
 - Ņemot vērā, ka vairāk kā puse pieņemto lēmumu uz šo brīdi jau ir atcelti, izlasē jāiekļauj **vismaz 20% šādu lēmumu**. Vienlaicīgi tikpat būtiski ir arī pārliecināties par procesu tiem pieņemtajiem lēmumiem, kas šobrīd ir spēkā esoši;
 - Kur iespējams/ attiecināms, katram enerģijas veidam nodrošināt, ka izlasē tiek ietverts vismaz **viens** lēmuma veids;
 - Visos gadījumos, kur kāda no elektrostacijām nav iekļauta risku novērtējuma rezultātā, atlase tiek veikta saskaņā ar **nejaušības principu** (piemēram, lēmumu atlasei par tiesību nepiešķiršanu).
3. Ņemot vērā noteiktos vispārējos kritērijus izlases veidošanā, tālākā lēmumu atlase tika veikta saskaņā ar **risku novērtējumu**, kā potenciālos riska faktorus identificējot:
 - **Uzņēmumi ar vienādiem nosaukumiem, juridiskajām adresēm un akcionāriem** – šādi gadījumi tika identificēti, veicot detalizētu Lursoft pieejamās informācijas analīzi par katru unikālo pieejamā atbalsta saņēmēju laika periodā no 2012.gada 28.augusta līdz 2017.gada 14.novembrim;
 - **Elektrostacijas ar lielāko saņemto maksājumu apjomu** – šādas elektrostacijas tika identificētas, balstoties uz EM mājas lapā publicēto informāciju par izmaksātajiem apjomiem lēmumu ietvaros;

- **Elektrostacijas ar vienādu adresi, kurās atbalsta saņēmēji ir dažādi uzņēmumi** – tika identificētas, analizējot EM iesniegto lēmumu sarakstu;
 - Elektrostacijas, kuras sākotnēji saņēmušas maksājumus, un tad lēmums par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu atcelts.
4. Balstoties uz augstākminēto izlases veidošanas metodiku, tika atlasīti 86 lēmumi. Vienlaicīgi gan jānorāda, ka, iepazīstoties ar EM piezīmēs norādīto informāciju, pieļaujama situācija, ka kopējo izskatīto lēmumu skaits var palielināties, jo vairākos gadījumos novērots, ka papildus pieņemti vēl virkne lēmumu, kas neparādās sākotnējās ailēs. Tāpat atlasīto lēmumu ietvaros papildus varētu tikt iekļauti lēmumi jaudas palielināšanai vai jaunu iekārtu ražošanai.

Pēc EM atsevišķa lūguma, papildus tika izskatīti ar SIA “Pelikana” un SIA “Tektus” saistītie lēmumi. Tā kā tie tika skatīti papildus sākotnēji atlasītajiem lēmumiem, tie netiek ieskaitīti atlasīto lēmumu kopā, taču tajos identificētie fakti un konstatējumi ir iekļauti ziņojumā.

Atlasīto lēmumu izlases sadalījums. Balstoties uz veikto risku izvērtējumu un izlases veidošanas kritērijiem, tika atlasīti 86 lēmumi (**Pielikums Nr.2**). Detalizēts sadalījums pa lēmumu un enerģijas veidiem atspoguļots zemāk esošajā tabulā:

3. tabula. Izlasē iekļautie lēmuma un atjaunojamo energoresursu veidi.

Lēmuma veids	Skaitis	Detalizēts sadalījums pa enerģijas veidiem	
		Koģenerācija	AER
Par tiesību piešķiršanu	42 (21 spēkā esoši)	29 (14 spēkā esoši)	13 (7 spēkā esoši)
Par tiesību nepiešķiršanu	2	2	n/a
Par tiesību pagarināšanu	11	2	9
Par tiesību atcelšanu	21	15	6 (2 biogāze, 1 hidroenerģija, 1 vēja, 1 saules, 1 biomasa)
Citi lēmumi	3	2	1 biogāze
	7* (no EM piezīmēs izrietošie saistošie lēmumi (piemēram, elektrostacijas atrašanās vietas maiņa, jaudas samazināšanu))	1	6 (2 biomasa, 2 biogāze, 2 saules)
KOPĀ	86	51	35

* Minētais skaits var mainīties, jo EM sarakstā informācija atsevišķos gadījumos bija nepilnīga par visiem pieņemtajiem lēmumiem.

Sadalījumā pa MK noteikumiem sākotnēji unikālie 44 lēmumi par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu/ nepiešķiršanu sadalās sekojoši:

- MK noteikumi Nr.921 – 2 (kopā: 4);
- MK noteikumi Nr.221 – 29 (kopā: 47);
- MK noteikumi Nr.503 – 1 (kopā: 2);
- MK noteikumi Nr.198 – 6 (kopā: 16);
- MK noteikumi Nr.262 – 6 (kopā: 17).

Pārbaudes kritēriji (pārbaudes lapa). Atlasīto lēmumu dokumentācija tiks izskatīta saskaņā ar pārbaudes lapu, kura izstrādāta ārējo normatīvo aktu analīzes rezultātā, identificējot EM veicamos soļus lēmumu pieņemšanā un definētos pārbaudes kritērijus. Tādējādi tiks nodrošināta vienota pieeja visu EM pieņemto lēmumu analīzē.

Lēmumu izskatīšanas pārbaudes lapa tika sagatavota saskaņā ar šādiem principiem:

- Katriem MK noteikumiem izstrādāta atsevišķa pārbaudes lapa, ņemot vērā, ka lēmumi pieņemti dažādos laika periodos;
- Identificēti EM veicamie soļi lēmumu pieņemšanā saskaņā ar ārējiem normatīvajiem aktiem, ietverot konkrētas atsauces uz iesniedzamajiem dokumentiem, to veidlapām un specifiskiem ārējo normatīvo aktu punktiem;
- Katram energoresursu veidam ir sagatavota atsevišķa pārbaudes lapa, kas paredz tieši konkrētajam enerģijas veidam definētās specifiskās EM darbības, lai varētu tās atbilstoši piemērot konkrēto izlasē iekļauto lēmumu tālākai detalizētai pārbaudei;

- Saskaņā ar EM pārstāvju sniegto informāciju specifiska iekšējā kontroles sistēma lēmumu pieņemšanai izstrādāta netika un visas darbības veiktas saskaņā ar ārējiem normatīvajiem aktiem un vispārējo lietvedības instrukciju EM dokumentu izstrādē, līdz ar to tika pieņemts, ka EM rīcību ir noteikuši tikai ārējie normatīvie akti.

Par katru lēmumu (aizpildīto pārbaudes lapu) tiks izdarīti secinājumi, izvērtējot, vai EM veiktās darbības atbilst ārējam normatīvajam regulējumam, paredzot šādus iespējamus secinājumu veidus:

- EM veiktās darbības atbilst ārējam normatīvajam regulējumam VAI
- EM veiktās darbības neatbilst ārējam normatīvajam regulējumam, ietverot detalizētu neatbilstības aprakstu: neatbilstības aprakstam jābūt konstruktīvi strukturētam un skaidri definētam, lai to bez būtiskiem precizējumiem varētu iekļaut ziņojumā; atsaucoties uz dokumentiem, jānorāda to sagatavošanas datums, numurs un nosaukums; jānorāda normatīvais akts, kas ir pārkāpts, un atsauce uz noteikumiem pārbaudes lapā.

Ierobežojumi.

- Lai izdarītu pamatotus, detalizētus secinājumus par visu datu kopu, izlasē būtu bijis jāiekļauj vismaz 50-75% no visiem EM pieņemtajiem lēmumiem. Tā kā EM bija noteikusi, ka izlasē jāiekļauj 86 EM pieņemtie lēmumi, tad atlasīto lēmumu dokumentācijas izskatīšanas rezultātā būs iespējams izdarīt tikai salīdzinoši vispārīgus secinājumus par to pieņemšanas un lēmumu izpildes procesa uzraudzības pietiekamību un atbilstības izvērtējumu;
- PwC atlasīto lēmumu pārbaudi veiks, balstoties **tikai** uz to EM sagatavoto dokumentāciju, kura par katru lēmumu iesniegta uz pārbaudes veikšanas brīdi. Atsevišķos izņēmuma gadījumos EM atbildīgās amatpersonas ir tiesīgas trīs darba dienu laikā uzrādīt papildus dokumentāciju.

Ņemot vērā, ka EM papildus ārējiem normatīvajiem aktiem nav izstrādājusi detalizētākas iekšējās procedūras/ iekšējo kontroles sistēmu, lai nodrošinātu viennozīmīgu dažviet vispārīgo ārējo normatīvo aktu prasību interpretāciju, tad papildus minētajām ārējo normatīvo aktu prasībām, PwC identificēs citos, konkrēti definētajos, ārējos normatīvajos aktos noteiktās prasības, kas būtu jāievēro lēmumu pieņemšanas procesā saskaņā ar vispārējo mērķi. Šie papildus ārējie normatīvie akti būs: VPIL, APL, MK noteikumi Nr.271 "Ekonomikas ministrijas nolikums" un Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums.

4. Izvērtējuma laikā identificēto faktu un konstatējumu izklāsts

Izvērtējuma laikā identificētie fakti un konstatējumi strukturēti trīs apakšnodaļās, ietverot komentārus par: (1) normatīvo regulējumu un EM lomu; (2) konstatējumiem par atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai un lēmumu par tiesībām saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanas procesu; un (3) konstatējumi par piešķirto atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai un lēmumu par tiesību saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu ieviešanas uzraudzību.

Minētie konstatējumi balstīti uz EM iesniegto informāciju laika posmā no 2018.gada 15.maija līdz 2018.gada 18.jūnijam, kuras laikā PwC saņēma šādu informāciju:

- Sākotnēji atlasīto 86 lēmumu, kas ietvēra 32 komersantus un 44 elektrostacijas, un kuru atlase bija balstīta uz EM iesniegto lēmumu uzskaites dokumentu MS Excel formātā (eksportēts no MS Access datubāzes), skaits pēc faktiskās dokumentācijas izskatīšanas par katru no minētajiem komersantiem pieauga līdz **160 lēmumiem (Pielikums Nr.3)**, kam pamatā, galvenokārt, bija MK noteikumu Nr.883 pieņemto lēmumu iekļaušana izskatāmo lēmumu dokumentācijā. Lai nodrošinātu efektīvu uzskaiti un uzraudzību, būtu ieteicams, ka visa ar vienu elektrostaciju saistītā informācija informācijas sistēmā tiek uzglabāta vienā vietā, lai nepieciešamības gadījumā būtu iespējams ātri atlasīt pilnu EM pieņemto lēmumu sarakstu par katru individuālo elektrostaciju, tajā skaitā arī lēmumus par atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai izsniegšanu;
- Pēc EM lūguma, papildus tika izskatīti ar SIA "Pelikana" un SIA "Tektus" saistītie lēmumi. Tā kā tie tika skatīti papildus sākotnēji atlasītajiem lēmumiem, tad netiek ieskaitīti atlasīto lēmumu kopā, taču tajos identificētie fakti un konstatējumi ir iekļauti ziņojumā;
- Gada pārskati kopumā tika saņemti par 19 no 32 izlasē ietvertajiem komersantiem, ņemot vērā, ka daļa no iekļautajiem komersantiem tā arī nekad neuzsāka elektroenerģijas ražošanu un to lēmumi par tiesību saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu tika atcelti;
- Visi lēmumi tika pārbaudīti pret MK noteikumu Nr.503, MK noteikumu Nr.198, MK noteikumu Nr.262, MK noteikumu Nr.921 un MK noteikumu Nr.221 prasībām, ņemot vērā konkrēto noteikumu izdošanas laiku, kā arī pret APL.

Papildus, pilnīgākai EM faktiskās rīcības izpratnei PwC intervijās ar 10 EM pārstāvjiem, kuri dažādos laika periodos strādājuši ar atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai un/ vai lēmumu par tiesībām saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanas saistītiem jautājumiem, pārrunāja faktisko lēmumu pamatojošās dokumentācijas izskatīšanas un lēmumu pieņemšanas un uzraudzības procesu.

4.1. Komentāri par normatīvo regulējumu un EM lomu

Veicot detalizētu normatīvā regulējuma analīzi un veicot intervijas ar EM pārstāvjiem, tika konstatēti vairāki vispārēji novērojumi:

- **Nepilnības elektroenerģijas ražošanas uzsākšanas termiņa noteikšanā.** Normatīvais regulējums attiecībā uz tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanas kārtību koģenerācijas elektrostacijām sākotnēji, līdz 2012.gadā izdarītajiem grozījumiem, paredzēja, ka termiņš, līdz kuram ir jāuzsāk elektroenerģijas ražošana, ir nosakāms tikai EM lēmumos, tas ir, normatīvais regulējums šādu termiņu neparedzēja, kā rezultātā nebija skaidra rīcība gadījumos, ja EM lēmumā šāds termiņš netika noteikts;
- **Nepilnības elektroenerģijas ražošanas uzsākšanas apliecinājuma saņemšanai.** MK noteikumi Nr.221 attiecībā uz tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanas kārtību neparedz kritērijus, pēc kuriem ir nosakāma elektroenerģijas ražošanas uzsākšana, kā rezultātā līdz šim EM ir paļāvusies uz sistēmas operatora izsniegto aktu kā apliecinājumu elektroenerģijas ražošanas uzsākšanai, kas apliecina komersanta gatavību tikt pieslēgtam kopējām elektroenerģijas tīklam, bet neapliecina elektroenerģijas ražošanas uzsākšanu;
- **Vispārīgs uzraudzības mehānisma regulējums.** Normatīvais regulējums attiecībā uz EM pienākumiem veikt uzraudzību par komersantiem piešķirto tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros tiesību izlietošanu, neskatoties uz jaunu noteikumu izstrādi un vairākiem

grozījumiem, ir vispārīgs. EM nav izveidojusi iekšējos normatīvos aktus, lai izpildītu likumdevēja deleģējumu, kā rezultātā darbības tika veiktas pēc fakta, nesasniedzot mērķi pēc būtības;

- **Kontroles grupas sniegto iespēju nepietiekama izmantošana uzraudzībā.** Kopš 2013.gada normatīvais regulējums paredzēja jaunu uzraudzības veikšanas mehānismu – kontroles grupu – ar mērķi konstatēt un novērst iespējamās elektrostacijas neatbilstības attiecīgajam normatīvajam regulējumam. Tomēr saskaņā ar EM pārstāvju intervijās sniegto informāciju šāds uzraudzības veikšanas mehānisms resursu trūkuma dēļ netika izmantots līdz 2017.gadam, izņemot atsevišķus gadījumus, kad kontroles grupai līdzīgs uzraudzības mehānisms tikai izveidots ar EM rīkojumu. Piemēram, SIA “EcoZeta” gadījumā 2011.gada 10.augustā ar EM valsts sekretāra rīkojumu Nr.160 tika izveidota komisija biogāzes un biomasas elektrostaciju pārbaudei, lai nodrošinātu samērīgu un taisnīgu pienākuma izpildes pagarināšanu, jo komersants bija iesniedzis iesniegumu ar lūgumu atkārtoti pagarināt termiņu, līdz kuram ir jāuzsāk elektroenerģijas ražošana un pārdošana publiskajam tirgotājam obligātā iepirkuma ietvaros. Komisija veica SIA “EcoZeta” biogāzes elektrostacijas apskati, pārbaudot elektrostacijas gatavību un atbilstību iesniegumā norādītajiem faktiem un sagatavoja elektrostacijas projekta gatavības aprakstu. Balstoties uz apskatē konstatētajiem faktiem, tika pieņemts lēmums atteikt atkārtoti pagarināt ražošanas un pārdošanas uzsākšanas termiņu.

4.2. Konstatējumi par atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai un lēmumu par tiesībām saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanas procesu

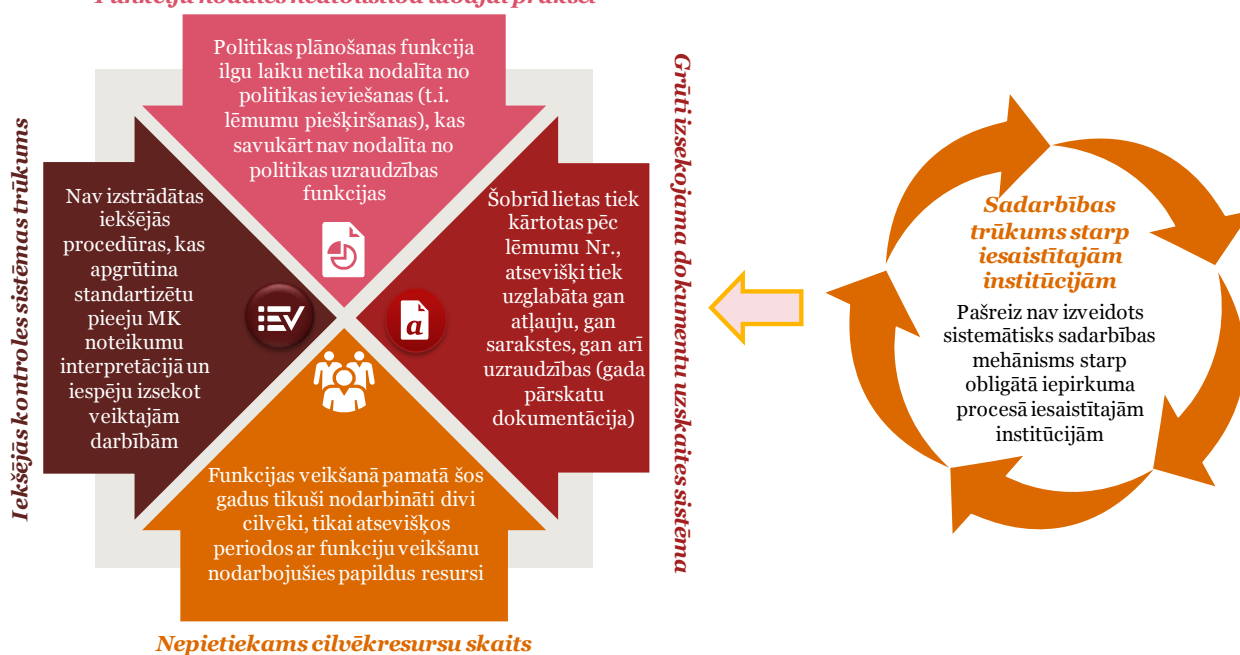
Iepazīstoties ar ārējo normatīvo regulējumu, EM faktiski veiktajām darbībām lēmumu pamatojošās dokumentācijas izskatīšanā un lēmumu pieņemšanā, kā arī faktiski uzkrāto dokumentāciju, PwC nonāca pie galvenajiem konstatējumiem/ secinājumiem, kas iedalīti trijās grupās:

- **Sistēmiska rakstura nepilnības:** neatbilstoši nodalītas funkcijas, nepietiekams cilvēkresursu skaits, iekšējās kontroles sistēmas trūkums, grūti izsekojama dokumentu uzskaites un uzglabāšanas sistēma;
- **Konkrētu funkciju īstenošanā konstatētās nepilnības:** normatīvajos aktos nav paredzēta sasaiste lēmumiem par atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai piešķiršanu ar lēmumiem par tiesībām saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros, formāla pieeja attiecīgo lēmumu pamatojošās dokumentācijas izskatīšanā, elektrostacijas apraksta brīvā formā nenoteiktība, nepilnības elektroenerģijas ražošanas uzsākšanas termiņa noteikšanā, ārējos normatīvajos aktos noteikto termiņu neievērošana, ārējos normatīvajos aktos noteikto prasību neiekļaušana lēmumā par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu, citas pieļautās neprecizitātes lēmumu pieņemšanas procesā, nekonsekventa piemērojamo MK noteikumu normu piemērošana starp dažādiem komersantiem, nepietiekams normatīvais regulējums, vadlīniju vai instrukciju neesamība potenciālajiem elektroenerģijas ražotājiem, lēmumu neatbilstība APL prasībām;
- **Nepilnības piešķirto atļauju un lēmumu uzraudzības procesā:** uzraudzības procesa nepietiekamība, izsniegto atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai uzraudzības procesa nepietiekamība, dažādas nepilnības gada pārskata regulējumā un faktiskajā izskatīšanā (piemēram, novēloti termiņi lēmumu atcelšanā, nodokļu parādu pārbaudes neausraspīdīgums, sankciju nepiemērošana gadījumos, kad komersants neiesniedz normatīvajos aktos vai EM pieprasīto informāciju u.tml.), kontroles grupas sniegto iespēju neizmantošana.

Turpmāk aprakstītie konstatējumi sadalīti augstāk uzskaitītajās apakšgrupās, detalizēti aprakstot esošo situāciju un būtiskākos problēmjautājumus, tajā skaitā ietverot konkrētus aprakstus, balstoties uz faktiski veikto EM iesniegtās dokumentācijas analīzi.

4.2.1. Sistēmiskā rakstura nepilnības

Funkciju nodales neatbilstība labajai praksei

Nepietiekams cilvēkresursu skaits

Attēls 10. Sistēmiskā rakstura nepilnības.

#1. Funkcijas nav nodalītas atbilstoši labas pārvaldības praksei

Politikas plānošanas funkcija ilgu laiku netika nodalīta no politikas ieviešanas (tas ir, lēmumu piešķiršanas), kas savukārt nav nodalīta no politikas uzraudzības funkcijas. Līdz 2018.gada 1.martam politikas plānošanas funkcija tika īstenota vienlaicīgi ar politikas ieviešanas funkciju, kas ir pretrunā ar pamatprincipiem pienākumu nodalīšanā. Kaut arī minētais trūkums uz šo brīdi jau ir novērsts, joprojām tiek pieļauta situācija, ka amatpersonas vai darbinieki, kas nodarbojas ar politikas ieviešanu un pieņem lēmumus par atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai un tiesību saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu vienlaicīgi ir atbildīgi arī par minētajos lēmumos ietvērto nosacījumu uzraudzību.

Ir vairāki apsvērumi, kāpēc pašreizējais funkciju sadalījums atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai un lēmumu par tiesībām saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanas un uzraudzības procesa ietvaros uzskatāms par neatbilstošu labas pārvaldības principiem un iekšējās kontroles standartiem. **Pirmkārt**, minēto dokumentu sastādīšana ir ietilpīga un saturiski sarežģīta EM deleģēta funkcija, kuras īstenošanas rezultātā komersanti saņēmuši maksājumus, kas 11 gadu laikā pārsniedz vienu miljardu EUR. Tā kā EM amatpersonu vai darbinieku pieņemtie lēmumi rezultējas apjomīgu maksājumu veikšanā komersantiem, turklāt šī funkcija nebūtu īsti salīdzināma ne ar vienu citu EM deleģēto funkciju, EM bija jāizvērtē, kādā veidā šāda apjoma funkcija būtu veicama, kādas iekšējās kontroles iedibināmas un kā nodalāmas apakšfunkcijas šīs deleģētās funkcijas veikšanai, lai nerastos situācija, ka praksē tik lielu finanšu apjomu reāli piešķir un uzrauga vienas un tās pašas amatpersonas vai darbinieki ļoti ilgā laika periodā.

Otrkārt, publiskajā pārvaldē pastāv dažādi iekšējās kontroles standarti, kuru ievērošana nodrošina caurspīdīgu, atbilstoši kontrolētu un viegli uztveramu katras publiskās pārvaldes funkcijas īstenošanu. Piemēram, saskaņā ar INTOSAI GOV standartu Nr. 9100 "Vadlīnijas iekšējās kontroles standartu izveidei publiskajā sektorā"² viens no būtiskiem kontroles principiem ir atbilstoša pienākumu sadale (*segregation of duties*), kas nozīmē, ka apstiprināšanai, apstrādei, uzskaites veikšanai un pārbaudei ir jābūt atbilstoši nodalītām. Standarts uzsver, ka, **lai izvairītos no kļūdu riska, liekām darbībām, ļaunprātīgas rīcības, kā arī riska, ka kāda no iepriekšminētajām problēmām netiek savlaicīgi vai vispār jebkad konstatēta**, viens indivīds vai komanda nedrīkst būt atbildīga par visu četru iepriekšminēto darbību veikšanu. Gadījumā, ja kaut kādu iemeslu dēļ tas nav iespējams, būtu nepieciešams iedibināt cita veida kontroles mehānismus, piemēram, ieviest darbinieku rotāciju, lai viens darbinieks ilgstošā laika periodā nebūtu atbildīgs par visu konkrētu darbību veikšanu.

Treškārt, ņemot vērā, ka minētos maksājumus komersantiem sedz arī Latvijas iedzīvotāji un laba pārvaldība jau daudzus gadus ir viens no Latvijas publiskās pārvaldības mērķiem, arī Latvijā labā prakse

² INTOSAI GOV 9100 "Guidelines for Internal Control Standards for the Public Sector", atrodamas interneta vietnē: <http://www.intosai.org/issai-executive-summaries/view/article/intosai-gov-9100-guidelines-for-internal-control-standards-for-the-public-sector.html>

parasti iesaka minētās funkcijas nodalīt. Ieviešot atbilstošu iekšējās kontroles sistēmu, tajā skaitā mehānismu, ka viena iestādes nodaļa un tajā strādājošās amatpersonas vai darbinieki izdod administratīvos aktus, savukārt cita iestādes nodaļa vai pat padotības iestāde uzrauga to izpildi, tiek nodrošināts, ka pienākumi ir nodalīti atbilstoši labas pārvaldības principiem. Uz to norāda arī MK 2010.gada 14.decembra ieteikumu Nr. 2 “Valsts pārvaldes iestādes struktūras izveidošanas kārtība”.³ 16.punkta par iestādes pamatfunkcijām apakšpunkti 16.2. “nozares (apakšnozares) politikas plānošana”, 16.3. “nozares (apakšnozares) politikas ieviešana” un 16.4. “nozares (apakšnozares) politikas uzraudzība”, tādējādi iesakot plānošanas funkciju nodalīt no ieviešanas, ko, savukārt, nodalīt no uzraudzības. Piemēram, šāda veida prakse ir ieviesta Eiropas Savienības fondu līdzekļu piešķiršanā un uzraudzībā. Turklāt, ņemot vērā EM būtiski ierobežoto kapacitāti, ir pierādījies, ka EM līdz šim ieviestais funkciju sadalījums praksē nav sevi veiksmīgi pierādījis, turklāt ir pretrunā gan ar labas pārvaldības principiem, gan labo praksi iekšējās kontroles standartu izveidē.

#2. Nepietiekams cilvēkresursu skaits

Laika posmā starp 2012.gadu un 2017.gadu (kā arī iepriekšējos gados) atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai piešķiršanas un lēmumu par tiesībām saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros pieņemšanas procesā bija iesaistīti vidēji divi EM darbinieki: viens darbinieks bija atbildīgs par atļaujas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai iesnieguma un to pamatojošās dokumentācijas izskatīšanu, savukārt otrs - galvenokārt nodrošināja visas ar lēmumu par tiesību saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu/ nepiešķiršanu dokumentācijas izskatīšanu, saistīto lēmumu pieņemšanu un pieņemto lēmumu izpildes uzraudzību. Atsevišķos laika posmos minētajiem procesiem tika piesaistīti vēl papildus darbinieki, tomēr parasti tas notika vai nu uz neilgu laiku, vai arī aizvietošanas nolūkā. Kā minimums, kas šajā situācijā būtu bijis nepieciešams, lai gada pārskatus neskatītu tā pati amatpersona, kura sagatavojusi lēmumu par tiesību saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu.

Nepietiekamu cilvēkresursu rezultātā veidojās vairākas sistēmiskas un konkrētu funkciju īstenošanā konstatētās problēmas, kuras aplūkotas nākamajos punktos, piemēram, salīdzinoši formālā pieeja atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai un lēmumu par tiesībām saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros pamatojošās dokumentācijas izskatīšanā, nepietiekamais uzraudzības process, neizveidota iekšējās kontroles sistēma.

#3. Iekšējās kontroles sistēmas trūkums

Balstoties uz EM iesniegto informāciju, kā arī intervijās pārrunāto, tika konstatēts, ka EM ietvaros neeksistē iekšējās procedūras (izņemot Lietvedības instrukciju), kas detalizēti regulētu lēmumu pieņemšanas procesu. Pozitīvi, ka minētajā procesā tika iesaistīti Juridiskā departamenta pārstāvji, tomēr viņu funkcijas aprobežojās ar lēmuma teksta juridisko (formālo) pusi. Tomēr arī šī iedibinātā kontrole ne vienmēr sevi ir attaisnojusi, jo 2010.gada nogalē (oktobrī, novembrī un decembrī) tika pieņemti vismaz 15 lēmumi, kur netika iekļauts MK noteikumu Nr.221 21.10.punktā noteiktā prasība ietvert “termiņu, līdz kuram komersantam ir jāuzsāk elektroenerģijas ražošanas koģenerācija”. Tas vēlāk gan tika labots, ietverot vēlākos MK noteikumu Nr.221 grozījumos nosacījumus, kas jādara, ja lēmumā par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu nav ietverts termiņš, kādā jāuzsāk elektroenerģijas ražošana.

Nemot vērā ārējā normatīvā regulējuma nepilnības, šādu iekšējo procedūru un kontroles mehānismu iedibināšana būtu bijusi ļoti būtiska, lai izveidotu vienotu, caurspīdīgu sistēmu, kas ļautu lēmumus izskatīt ne tikai no formālās prasību ievērošanas puses, bet arī analizēt iesniegto dokumentāciju un izveidoto mehānismu pēc būtības. Piemēram, būtu nepieciešams ieviest tipisko pazīmju sarakstu, kas palīdzētu dokumentācijas izskatīšanā, kā arī pieņemt lēmumus par tālākajiem rīcības soļiem. Vienlaicīgi iekšējo procedūru (tajā skaitā pārbaudes lapu) izstrāde ļautu arī nodrošināt procesa viendabīgumu un to, ka visu lēmumu pamatojošās dokumentācijas izskatīšana notiek vienotā manierē ar izsekojamiem termiņiem.

#4. Grūti izsekojama lēmumu uzskaites sistēma

Pašreiz lēmumu uzskaites sistēma, kā arī faktiskā dokumentācijas uzglabāšana ir ļoti sadrumstalota. Piešķirtās atļaujas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai un lēmumi par tiesībām saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros tiek uzglabāti atsevišķi no gada pārskatiem. Un, ja ir nepieciešams iegūt visu ar elektrostaciju saistīto informāciju, tad to nav iespējams izdarīt, jo:

- atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai dokumentācija tiek uzglabāta atsevišķi;

³ 2010.gada 14.decembra MK ieteikumiem Nr.2 “Valsts pārvaldes iestādes struktūras izveidošanas kārtība”. Atrodams: <https://likumi.lv/doc.php?id=222935&search=on>

- sākotnējais iesniegums, kā arī lēmums par tiesību saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu un citi saistītie lēmumi, t.sk. pienākumu izpilde, tiek saglabāti vienā lietā. Taču minētās mapes ir strukturētas pēc lēmumu numuriem, līdz ar to, ja ir jāievieto daudz jaunas informācijas, to nav iespējams izdarīt, jo tad jāpārskatī arī informācija visiem pārējiem lēmumiem;
- saistītā sarakste (iesniegumi, uzziņas) tiek uzglabāta atsevišķi, kā parastas vēstules lietvedības dokumentācijā;
- gada pārskati, kas ir būtiskākā uzraudzības dokumentācija, arī tiek uzglabāti atsevišķi pa gadiem, nevis pievienoti konkrētajai komersanta/ elektrostacijas lietai.

Piemēram, no sākotnējiem pēc EM iesniegtā lēmumu atlasē faila atlasītajiem 86 lēmumiem, praktiski, lai izskatītu visu dokumentu paketi, kas bija saistīta ar konkrēto komersantu un elektrostaciju, PwC izskatīja 160 lēmumus, kas norāda, ka pašreiz EM informācijas sistēmas nenodrošina tādu funkcionalitāti, lai par katru elektrostaciju būtu iespējams atlasīt visus attiecināmos lēmumus, tajā skaitā arī lēmumus, kas saistīti ar atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai piešķiršanu.

#5. Sadarbības mehānisma trūkums starp procesā iesaistītajām institūcijām

Obligātā iepirkuma procesā ir iesaistītas vairākas institūcijas, turklāt katrai no tām ir sava kompetence un tās rīcībā pieejamā informācija. Tomēr institūcijas tikai daļēji apmainās ar informāciju savā starpā, piemēram, AS “Enerģijas publiskais tirgotājs” nosūta katru gadu veikto maksājumu sarakstu obligātā iepirkuma ietvaros. EM minēto informāciju izmanto, gatavojot vēstuli Valsts ieņēmumu dienestam par potenciālajiem komersantu nodokļu parādiem, kā arī publicē informāciju EM mājas lapā. Taču nekāda padziļinātāka dokumenta analīze kontekstā ar gada pārskatiem veikta netiek.

Citos gadījumos EM pilnībā paļaujas uz citu institūciju paveikto, piemēram, saskaņā ar EM 2017.gada 30.oktobra ziņojuma “Par izvērtējuma rezultātiem, plānoto rīcību un nepieciešamajām izmaiņām normatīvajos aktos, saistībā ar masu medijos izskanējušajām bažām, ka vairāki uzņēmumi varētu būt krāpušies ar atļaujām elektroenerģijas ražošanai obligātajā iepirkumā” 2.3.punkta pirmajā rindkopā minēto, EM uzskata, ka tās pienākums pārbaudīt, vai ir uzsākta elektroenerģijas ražošana koģenerācijā, ir izpildīts, ja EM ir saņēmusi ST izdotu aktu par elektrostacijas atzīšanu kā derīgu paralēlam darbam ar sistēmu.

Šie un citi gadījumi norāda, ka vairāku institūciju rīcībā ir būtiska informācija, kura EM, veicot uzraudzības procesu, palīdzētu gūt pilnīgāku priekšstatu par katru elektrostaciju. Turklāt pastāv arī iespēja, ka EM rīcībā esošā informācija varētu būt nepieciešama kādai citai no procesā iesaistītajām institūcijām pilnvērtīgai deleģēto funkciju īstenošanai. Tādēļ būtu būtiski identificēt visas iesaistītas institūcijas, katras nodrošinātās funkcijas (tajā skaitā uzkrāto informāciju) un ieviest skaidri definētu mehānismu, kuras institūcijas un kādā veidā tieši sadarbojas, lai nodrošinātu kopējā procesa caurspīdīgumu un pilnīgāku uzraudzību.

4.2.2. Konkrētu funkciju īstenošanā konstatētās nepilnības

Šajā sadaļā ietverta informācija par konkrētu funkciju īstenošanā konstatētajām nepilnībām, izņemot uzraudzības procesu, kas izskatīts nākamajā ziņojuma sadaļā.

#1. Nav izveidots normatīvais regulējums sasaistes nodrošināšanai starp lēmumiem par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu ar atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai piešķiršanu

Atļaujas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai tika izmantotas tikai tiktāl, lai pārbaudītu, vai tām ir piešķirts numurs, cik liela ir piešķirtā jauda un kāda ir elektrostacijas adrese, bet pēc atļaujas piešķiršanas nekas no tālākajiem dokumentiem, kuru iesniegšanu pieprasa MK noteikumi Nr.883, netika skatīts kontekstā ar pieņemto lēmumu par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu.

MK noteikumu Nr.883 6.punkts nosaka, ka “iesniedzējs 24 mēnešu laikā pēc šo noteikumu 3.punktā minētā lēmuma spēkā stāšanās dienas uzsāk lēmumā norādītās elektroenerģijas ražošanas iekārtas būvniecību vai esošās elektroenerģijas ražošanas iekārtas jaudas palielināšanu un par to rakstiski informē ministriju, iesniedzot apliecinājumu (3.pielikums). Ministrija pārbauda iesniegtajos dokumentos norādītās informācijas patiesumu, kā arī ir tiesīga pārbaudīt, vai attiecīgās elektroenerģijas ražošanas iekārtas būvniecība vai jaudas palielināšana ir uzsākta”. Ja minēto prasību EM būtu arī faktiski uzraudzījusi, tas būtu būtisks indikators arī tam, vai lēmumā par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu iekļautās prasības tiks sasniegtas. Jo, ja 24 mēnešu laikā pēc atļaujas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai izsniegšanas komersants joprojām nav uzsācis ražošanas iekārtas būvniecību, tas palielina arī risku, ka elektroenerģijas ražošana netiks uzsākta noteiktajā

termiņā. Turklāt šīs prasības neizpilde EM ļauj 30 dienu laikā atcelt piešķirto atļauju, kas ietekmē arī lēmumu par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu, kurā viens no obligātajiem priekšnosacījumiem ir derīga EM izsniegtā atļauja jaunas ražošanas iekārtas ieviešanai vai jaudas palielināšanai.

#2. Formāla pieeja lēmumu pamatojošās dokumentācijas izskatīšanā

Saskaņā ar EM procesā iesaistīto darbinieku skaidrojumu, lielākoties pamatojošā dokumentācija, kas tika izmantota par pamatu atļaujas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai, vai lēmuma par tiesībām saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros izdošanai, tika izskatīta formāli, pārlicinoties, ka ir iesniegti visi normatīvajos aktos prasītie pielikumi, ka atbilst visi būtiskākie numuri un uzņēmumu nosaukumi, ka nomas līgumi ir noslēgti ar to pašu uzņēmumu, tehnoloģijas apraksti sakrīt u.tml. Taču, veicot dokumentu pārbaudi šādā līmenī, nevar uzskatīt, ka ir izpildīta likumdevēja griba, kas attiecināma uz faktisko pārbaudi.

Piemēram, kādā no izlasē iekļuvušajiem gadījumiem vienā elektrostacijas adresē tika reģistrēti 4 uzņēmumi, kuriem visiem bija tas pats iznomātājs un plānotās elektroenerģijas pircējs, turklāt visa iesniegtā dokumentācija (tajā skaitā arī gramatiskās un aritmētiskās kļūdas) bija vienāda, mainot tikai komersanta nosaukumu un tā rekvizītus. EM šos lēmumus bija pieņēmusi ļoti īsā laika periodā no vienas dienas līdz divām nedēļām kopš iesnieguma iesniegšanas, neprasot formālu precizējumu veikšanu, kaut visos iesniegumos bija vairākas vienādas aritmētiskās kļūdas (SIA "B-Energo", SIA "RB Vidzeme", SIA "Dienvidlatgales īpašumi", SIA "Biosil"). Kaut arī MK noteikumi Nr.221 neparedz precīzas EM darbības, kas šādos gadījumos jāveic, tomēr tie arī neaizliedz EM veikt tālāku informācijas pieprasīšanu komersantiem, lai saprastu šādas izveidotās pieejas pamatotību, efektivitāti un lietderību. EM, balstoties uz papildus iesniegtajiem komersantu skaidrojumiem par izvēlēto biznesa modeli, varētu pieņemt daudz informētāku lēmumu par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu, kā arī tādējādi demonstrēt, ka minēto lēmumu pieņemšanā gūta papildus pārliecība par piešķirto lēmumu atbilstību normatīvo aktu mērķiem.

Daži piemēri no atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai un lēmumu par tiesību saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu pamatojošās dokumentācijas izskatīšanas:

- Nomas līgumu vai nodomu protokolu specifisko nosacījumu neievērošana un nekontrolēšana lēmumu par tiesībām saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanas procesā, piemēram, SIA "Golden Eagle" gadījumā, kur nomas līgums ir derīgs tikai uz gadu un, ja netiek izpildīti tā nosacījumi, tad līgums tiek izbeigts. Tomēr, neskatoties uz to, atļauja tika piešķirta uz trīs gadiem, bez tālākām atzīmēm, ka reāli pamatojošā dokumentācija ir derīga uz vienu gadu. Lai novērstu minēto risku, būtu bijis nepieciešams vai nu lēmumā par atļaujas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai piešķiršanu ietvert minēto ierobežojošo nosacījumu, vai arī skaidri dokumentēt, ka minētais nosacījums tiek tālāk uzraudzīts no EM puses un ka nosacījuma neizpildes gadījumā minētā atļauja tiek atcelta. Līdzīga situācija veidojās arī SIA "Technological Solutions" gadījumā, kad nodomu protokols uzlika ierobežojumu, ka par siltumenerģijas piegādi jāvienojas viena gada laikā, bet lēmums par tiesību piešķiršanu pārdot koģenerācijas procesā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros tika pieņemts 13.07.2011. bez jebkādiem ierobežojumiem, paredzot, ka ražošana jāuzsāk pēc trīs gadiem. Kaut arī normatīvais regulējums tiešā veidā neparedzēja konkrētu EM rīcību, šajos gadījumos EM būtu bijis jāvērtē, vai šādi ierobežojošie nosacījumi pamatojošos dokumentos nav jāiekļauj lēmumu tekstā un/ vai papildus jāuzrauga reālajā laikā (tas ir, pēc viena gada), it sevišķi gadījumā, ja komersants minētos nosacījumus nav izpildījis un parakstītie dokumenti nav tikuši pagarināti, līdz ar to arī piešķirtajai atļaujai vai lēmumam par tiesību piešķiršanu būtu jātiec atceltam.
- SIA "Granulu Mobilais siltums" gadījumā paredzēto nodomu protokolu par siltumenerģijas piegādi parakstījusi tā pati persona, kas ir arī tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros saņēmējs. Šajā gadījumā EM, lai labāk izprastu šīs plānotās elektrostacijas biznesa idejas atbilstību mērķim un to, kā minētie iesaistītie komersanti plāno īstenot šo sadarbību un kādam mērķim tiks izmantota saražota siltumenerģija, EM būtu bijis ieteicams pieprasīt papildus informāciju. Tā rezultātā EM demonstrētu, ka ir ne tikai formāli izskatījusi minētos dokumentus, bet arī pēc būtības pārliecinājusies, ka konkrētā plānotā elektrostacija plāno darboties atbilstoši mērķim.
- SIA "Green Energy Trio" gadījumā atļaujas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai saņemšanai dokumenti iesniegti trīs daļās: 1. un 2.pielikums iesniegts 13.05.2011., pēc tam 1. un 2.pielikums vēlreiz iesniegti 24.05.2011. un visbeidzot 2.pielikums iesniegts 26.06.2011. Nekāda formāla komunikācija no EM puses ar komersantu nenotika, kaut to pieprasa MK noteikumi Nr.883.

#3. Elektrostacijas apraksta brīvā formā nenoteiktība

MK noteikumu Nr.221 15.3.punkts nosaka, ka komersantam jāiesniedz “tās elektrostacijas, kura ražo vai kurā plānots ražot elektroenerģiju koģenerācijā, aprakstu brīvā formā, kurā pamato iesniegumu iekļautos rādītājus (norāda būtiskāko informāciju par elektrostaciju: izmantojamais energoresursu veids, atrašanās vieta, uzstādītā vai plānotā uzstādāmā elektriskā jauda, izmantojamās tehnoloģijas, esošie vai plānotie darba režīmi)”. Līdzīgs regulējums iekļauts arī MK noteikumu Nr.262 9.1.punktā, kur noteikts, ka iesniegumam pievieno “hidroelektrostacijas aprakstu (brīvā formā), kurā ražo vai kurā plānots ražot elektroenerģiju, pamatojot iesniegumā iekļautos rādītājus un norādot būtiskāko informāciju par elektrostaciju – atrašanās vietu, uzstādīto vai plānoto elektrisko jaudu un izmantojamās tehnoloģijas”. Šie noteikumi paredz stacijas aprakstu komersantiem iesniegt arī par elektrostacijām, kas izmanto citus AER. Taču arī tiem noteiktās prasības ir uzskaitītas līdzīgi – bez nosacījumiem sniegt konkrētu, detalizētu informāciju.

Līdz šim izskatītajos lēmumos konstatēts, ka lielākā daļa komersantu iesniedz aprakstu, kas aizņem mazāk par pusi lapas un tikai uzskaita minimālo prasīto dažos vārdos, tādējādi nesniedzot EM nekādu informāciju par kontekstu, kādā paredzēta elektrostacijas darbība. Tajā pašā laikā ir arī uzņēmumi, kas iesnieguši detalizētu aprakstu, kas sniedz EM gan nepieciešamo kontekstu informēta lēmuma pieņemšanai, gan arī atbildes uz būtiskākajiem jautājumiem par elektrostaciju.

Kā pozitīvs piemērs saistībā ar EM iesniegto informāciju par elektrostaciju, būtu jāpiemin SIA “Graanul Invest Energy”, jo iesniegumam tiesību iegūšanai pārdot no AER saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros pielikumā tika pievienoti visi normatīvajos aktos noteiktie dokumenti, kā arī papildus dokumenti. Šie dokumenti rada pārliecību, ka elektrostacijas būvniecība tiešām tiek plānota, jo komersants ne tikai detalizēti norādījis stacijas atrašanās vietu un tās plānoto darbību, bet arī uzskatāmi pamatojis elektroenerģijas ražošanai nepieciešamo izejmateriālu sagādāšanu, kā arī pievienojis dokumentus par finanšu līdzekļu pietiekamību. Turpretim, SIA “Kņavas Granulas” gadījumā tika pievienots elektrostacijas apraksts uz vienas lapas, tomēr no apjoma un ietvertās informācijas nevar rast priekšstatu par elektrostacijas darbību. Aprakstā vairāk uzskaitīti biomasas elektrostacijas darbības vispārīgie principi, kā arī tās vēsturiskā izcelsme, taču informācija par konkrētās elektrostacijas darbību norādīta vien pāris teikumos. Līdzīgi arī koģenerācijas elektrostaciju gadījumā – lielākoties komersanti iesniedza aprakstu uz nepilnas lapas, minot tikai minimālos rādītājus, kurus pieprasa MK noteikumi Nr.221 bez jebkādam papildus detaļām/ konteksta (piemēram, SIA “Zaļā dārzniecība”, SIA “Technological Solutions” u.c.).

Nosacījums, kas varētu mazināt nenoteiktību par elektrostaciju, ir 2018.gada 27.aprīlī spēkā stājušos grozījumos MK noteikumiem Nr.262 un MK noteikumiem Nr.221 noteiktais, ka komersantiem atsevišķiem elektrostaciju veidiem jāiesniedz elektrostacijas principiālā pieslēguma shēma. Principiālajā pieslēguma shēmā, cita starpā, norāda koģenerācijas iekārtas un to darbības nodrošināšanai izmantotās palīgiekārtas.

#4. Nepilnības elektroenerģijas ražošanas uzsākšanas termiņa noteikšanā

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr.198 un MK noteikumiem Nr.262, **ražošanas un pārdošanas uzsākšanas termiņi nav pagarināmi**. EM, atsaucoties uz Satversmes tiesas atziņām 2007.gada 28.februāra lēmumā lietā Nr. 2006-41-01, kur noteikts, ka katra administratīvā akta izdošanas gadījumā vienmēr ir jāapsver tiesisko seku samērība (saprātīgums), lemj par ražošanas uzsākšanas termiņa pagarināšanu.

Piemēram, SIA “EcoZeta” gadījumā EM izveidoja komisiju, lai izvērtētu, vai komersantam būtu jāpagarina ražošanas uzsākšanas termiņš. Komisijas izveide elektrostacijas apsekošanai tās izveides brīdī nebija noteikta attiecīgajos MK noteikumos, taču šajā gadījumā EM veiktās darbības, proti, komisijas izveide, ir vērtējamas kā pozitīvas ar mērķi iegūt patiesu priekšstatu par iesniegtās informācijas patiesumu un atbilstību faktiskajai situācijai. Lai gan ražošanas termiņa pagarināšana nebija paredzēta normatīvajos aktos, tomēr EM problēmsituāciju risināšanai īstenoja pieeju, kas vērsta uz komersanta vajadzību un problēmu izprašanu, vienlaicīgi veicot darbības, kuras veicina regulējuma mērķa sasniegšanu un ir atbilstošas valsts plānotajai politikai. Kā EM ir norādījusi informatīvajā ziņojumā “Rīcības plāns elektroenerģijas kopējās cenas pieauguma risku ierobežošanai”, komersanti izmantojuši EM pretimnākošas darbības saistībā ar elektroenerģijas ražošanas termiņu pagarināšanu, lai laicīgi nerūpētos par elektroenerģijas ražošanas uzsākšanu termiņā, jo paļāvušies uz iespēju, ka lēmumi tiks pagarināti.

Zemāk iekļauti vairāki piemēri par EM faktisko rīcību elektroenerģijas ražošanas uzsākšanas termiņu noteikšanā: ražošanas un pārdošanas uzsākšanas termiņu pagarināšanas iespējamība tika pieļauta visos gadījumos, kad komersanti to lūdza. Šādus lūgumus izteica **trīs** komersanti: SIA “EcoZeta”, SIA “KVELE SOLAR”, SIA “Graanul Invest Energy”. Termiņu pagarināšana tika pieļauta, ja komersants izpildīja tam uzliktos nosacījumus. EM noteica komersantiem pienākumu periodiski iesniegt ar būvniecību saistītus dokumentus (būvdarbu grafiku vai izrakstu no būvdarbu žurnāla), lai varētu pārliecināties, ka būvniecība patiešām notiek:

- SIA "KVELE SOLAR" gadījumā, komersants neizpildīja nosacījumus un termiņš netika pagarināts.
- SIA "EcoZeta" nosacījumi sākotnēji tika pildīti formāli, jo pirmos divus mēnešus, kuros komersantam bija jāinformē EM par būvniecības gaitu, tika iesniegtas vienošanās pie būvniecības līguma, jo tajā laikā tika saskaņoti darbu izpildes grafiki. Komersants uzskatīja, ka nespēs uzsākt ražošanu arī pagarinātajā termiņā, tādēļ lūdza pagarināt termiņu atkārtoti. Otro reizi termiņš netika pagarināts. Interesanti, ka, lai izvērtētu, vai šim komersantam būtu pieļaujams pagarināt ražošanas termiņu otro reizi, EM izveidoja komisiju, kura veica elektrostacijas gatavības pārbaudi un vērtēja tās atbilstību iesniegumā norādītajiem faktiem. Šādas komisijas izveide (kas faktiski pilda kontroles grupas funkcijas, taču šāda iespēja normatīvajos aktos tika noteikta vēlāk), netika noteikta citos gadījumos. No minētā var secināt, ka EM, neskatoties uz to, ka komisijas izveide tās izveidošanas brīdī netika atrunāta normatīvajos aktos, savu pilnvaru ietvaros, ir rīkojusies, lai pildītu likumdevēja gribu un pārbaudītu sniegtās informācijas patiesumu un atbilstību faktiskajai situācijai.
- SIA "Graanul Invest Energy" ievēroja lēmumā noteiktos nosacījumus un tai tika pagarināts ražošanas un pārdošanas uzsākšanas termiņš, taču arī šis komersants, uzskatot, ka nespēs ražošanu uzsākt pagarinātajā termiņā, lūdza atkārtotu termiņa pagarinājumu. Atšķirībā no SIA "EcoZeta", šim komersantam otrreizēji termiņš tika pagarināts bez nosacījumiem un neveicot elektrostacijas pārbaudes.

Elektroenerģijas ražošanas termiņu pagarināšana nav noteikta MK noteikumos. Izņēmuma gadījumos tā varētu būt pieļaujama, taču tad ir jāveic padziļināta seku samērības analīze, kurā būtu jāizvērtē komersanta ieguldītie resursi attiecībā pret sekām, kas rastos komersantam, administratīvā akta atcelšanas gadījumā. No EM izdotajiem lēmumiem nevar secināt, ka šāda analīze būtu veikta. Vēl jo vairāk, SIA "EcoZeta" iesniegumā tika lūgts pagarinājums, taču tam netika pievienoti nekādi dokumenti, kas apliecinātu šāda pagarinājuma nepieciešamību vai būvdarbu veikšanu. EM atzina, ka pagarinājums būtu samērīgs, lūdzot iesniegt dokumentus, kas pagarinājumu pamatotu. Šajā gadījumā EM nevarēja spriest par administratīvā akta atcelšanas samērību, jo nebija saņēmusi informāciju, uz kuru pamatojoties, varētu lemt par termiņa pagarināšanu.

#5. Ārējos normatīvajos aktos noteikto termiņu neievērošana

Izskatot lēmumus, tika identificētas vairākas situācijas, kur lēmumi tika pieņemti ar aizkavēšanos. Attiecībā uz atļaujām ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai atsevišķos gadījumos bija situācijas, kad lēmumi tika pieņemti vēlāk kā MK noteikumos Nr.221 noteiktajās 30 dienās. Vēl biežāk šāda situācija veidojās gadījumos, kad teorētiski lēmumu bija iespējams atcelt, piemēram, noteiktajā termiņā netika iesniegti normatīvajos aktos vai EM vēstulē prasītie dokumenti, taču minētā lēmuma pieņemšana aizkavējās par vairākiem mēnešiem (vienā gadījumā pat 7.5 mēnešiem). Tajā pašā laikā bija situācijas, kad iesniegums ar pamatojošo dokumentāciju, lai pieņemtu lēmumu, tika izskatīts vienā dienā. Piemēram:

- SIA "Inčukalns Energy" gadījumā lēmums par tiesību nepiešķiršanu bija jāpieņem līdz 29.09.2012., taču tas tika izdarīts tikai 12.12.2012., kas bija 2.5 mēnešus vēlāk, kā to prasa normatīvais regulējums.
- SIA "Golden Eagle" gadījumā, kad pēc pagarinājuma piešķiršanas ar 10.01.14. lēmumu MK noteikumu Nr.221 78.punktā noteikto prasību izpildei dokumenti tā arī netika saņemti līdz lēmumā noteiktajam termiņam: 28.02.2014., taču lēmums par tiesību atcelšanu tika pieņemts tikai 20.10.2014., kas ir 7.5 mēnešus vēlāk, kā to prasa normatīvais regulējums.

#6. Ārējos normatīvajos aktos noteikto prasību neiekļaušana lēmumā par tiesību piešķiršanu

Vismaz 15 lēmumos par tiesībām pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu netika iekļauta MK noteikumos Nr.221 21.10.punktā noteiktā prasība par termiņu, līdz kuram komersantam ir jāuzsāk elektroenerģijas ražošana koģenerācijā. Minētie lēmumi tika pieņemti trīs mēnešu laika periodā no 03.09.2010. līdz 22.12.2010., kas nozīmē, ka vismaz trīs mēnešus tika izdoti lēmumi, kas neatbilst spēkā esošo normatīvo aktu prasībām.

Tas vēlāk gan tika labots, ietverot vēlākos MK noteikumu Nr.221 grozījumos nosacījumus, kas jādara, ja lēmumā par tiesību piešķiršanu nav ietverts termiņš, kādā jāuzsāk elektroenerģijas ražošana, kas stājās spēkā 2012.gada 8.septembrī, par termiņa atskaites punktu izmantojot 2012.gada 10.septembrī. Tādā veidā visi minētie komersanti varēja uzsākt ražošanu gandrīz 4-5 gadus pēc lēmuma izdošanas, kas ir ievērojami vairāk kā lielākajai daļai komersantu, kuriem ražošana bija jāuzsāk vidēji 2-3 gadu laikā.

#7. Citas pieļautās neprecizitātes lēmumu pieņemšanas procesā

Zemāk apkopotas izvērtējuma gaitā novērotās dažādas citas pieļautās neprecizitātes/ nepilnības lēmumu pieņemšanas procesā:

- **Neprecizitātes izdoto lēmumu tekstos:** četri no 160 izskatītajiem lēmumiem tika formāli atkārtoti izdoti pārrakstīšanās kļūdu dēļ, tajā pašā laikā vēl vairākos lēmumos mēs identificējām kļūdas, kuras netika labotas, piemēram:
 - SIA “BTT” gadījumā neprecīzi norādīta adrese (bez korpusa Nr.14), pretrunā Zemesgrāmatas izdrukai.
 - SIA “Kvēle Solar” gadījumā lēmumā, ar kuru tika labota pārrakstīšanās kļūda, mainīts arī saturs, pievienojot komersantam nosacījumu, ka iepirkuma apjoms var tikt mainīts atbilstoši iepērkamajam apjomam. Līdz ar to, lēmums tiek papildināts pēc būtības un EM bija jāapsver, vai šādā gadījumā nebūtu izdodams jauns lēmums, nevis labojama pārrakstīšanās kļūda.
- **Kaut dokumenti iesniegti pēc prasītā termiņa, EM pieņem pozitīvu lēmumu:** piemēram, SIA “Vegi Eco” gadījumā dokumenti saņemti ar **10 dienu novēlošanos**, bet jebkurā gadījumā tiek izdots lēmums par atļauju jaunas elektroenerģijas ražošanas iekārtas ieviešanai. Šim pašam komersantam, vēlreiz kavējoties arī ar precizēto pamatojošo dokumentu iesniegšanu **piecas dienas**, tika arī izdots lēmums par tiesību piešķiršanu pārdot koģenerācijas procesā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros.
- **Nereaģēšana uz komersanta lūgumu par lēmuma atcelšanu:** Jau 2011.gada 3.novembrī tika saņemts SIA "Technological Solutions" iesniegums ar lūgumu atcelt 13.06.2011. iesniegumu, uz kuru balstoties 13.07.2011. ar lēmumu tika piešķirtas tiesības, taču EM minēto lēmumu neatcēla līdz pat 30.01.2014. lēmumam, pamatojoties uz neiesniegtajiem dokumentiem, kas apliecinātu, ka stacija nodota ekspluatācijā. Turklāt jānorāda, ka saskaņā ar normatīvo regulējumu, komersants ir tiesīgs pats atteikties no tiesībām pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, kā arī attiecīgi 30 dienu laikā kopš iesnieguma saņemšanas EM, EM bija jāpieņem lēmums par tiesību, ar kurām piešķirtas tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, atcelšanu.
- **Lēmuma neatcelšana prasību neievērošanas gadījumā:** SIA “Kņavas granulas” gadījumā saistībā ar lēmumu piešķirt tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, kurš izdots pēc MK noteikumiem Nr.198, EM nav konstatējusi, ka normatīvajos aktos noteiktajā termiņā nav iesniegti dokumenti par finansējuma nodrošinājumu un būvatļaujas kopija, taču lēmums par atcelšanu netika pieņemts. Arī ar MK noteikumiem Nr.198 noteiktos ražošanas un pārdošanas uzsākšanas pienākumus komersants neizpildīja termiņā, taču arī par šo pārkāpumu lēmums par atcelšanu netika pieņemts. SIA “Pelikana” un SIA “Tektus” gadījumos komersanti bez attaisnojoša iemesla noteiktajā termiņā neiesniedza apliecinājumu par elektroenerģijas ražošanas iekārtas būvniecības uzsākšanu, tomēr EM neievēroja MK noteikumos Nr.883 paredzētos pienākumus un neatcēla atļauju iekārtas ieviešanai.
- **Dubultas prasības komersantam:** Piemēram, SIA “Graanul Invest Energy” gadījumā EM izdotajā lēmumā tika noteikts, kādā laikā iesniedzama kredītiestādes izziņa vai cits dokuments par esošajiem līdzekļiem, taču tas tika iesniegts jau ar sākotnējo iesniegumu. Līdz ar to, komersants šos dokumentus sniedza divreiz.
- **EM nepamanītās neprecizitātes iesniegtajos dokumentos:** Konstatēti vairāki gadījumi, kur EM nav pamanījusi nepilnības komersantu iesniegtajos dokumentos:
 - SIA “Kņavas granulas” gadījumā, iesniedzot paziņojumu, kurā komersants apliecina, ka ir uzsācis jaudas palielināšanu, konstatējama neatbilstība normatīvajiem aktiem, ko EM nebija konstatējusi. Iesniegumam par atļaujas piešķiršanu (saskaņā ar MK 2006.gada 29.augusta noteikumiem Nr.695 “Noteikumi par atļaujām elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai” (“MK noteikumi Nr.695”)) pievienotajā būvatļaujā, kā būvuzņēmējs norādīts SIA "Veidņi būvē", taču paziņojumu par jaudas palielināšanu iesniedzis pats komersants. Līdz ar to, nav iesniegts būvuzņēmēja apliecinājums un normatīvo aktu prasības nav izpildītas, taču EM šādu komersanta paziņojumu uzskatīja par atbilstošu.
 - SIA “EcoZeta” iesniegumā par tiesību iegūšanu pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, saskaņā ar MK noteikumiem Nr.198, var konstatēt neprecizitātes. Iesniegumā norādītā elektrostacijas adrese nesakrīt ar atļaujā ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai norādīto adresi, turklāt, iesniegumam pievienotajā elektrostacijas tehniskajā aprakstā ir minēta pilna adrese.

#8. Nekonsekventa MK normu piemērošana starp dažādiem komersantiem

160 lēmumu izskatīšanas gaitā mēs novērojam, ka ne visos gadījumos tika konsekventi piemērotas MK noteikumos noteiktās normas starp dažādiem komersantiem, piemēram:

- Izsniegto atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai procesā lielākā daļa no visiem komersantiem neiesniedza apliecinājumu EM pēc 24 mēnešiem, kā to pieprasīja gan MK noteikumu Nr.883 6.punkts, gan arī konkrētu komersantu lēmumos ietvertais nosacījums. Nekādi brīdinājumi, kā arī sankcijas šīs prasības neievērošanā pret komersantiem tā arī netika piemērotas, izņemot vienu gadījumu (SIA "Granulu Mobilais siltums" – lēmums par atcelšanu gan pieņemts vēl divus mēnešus vēlāk: 15.08.2014.). Tāpēc rodas jautājums, ja tomēr vismaz vienā no izlasē iekļuvušajiem gadījumiem minētā MK noteikumu Nr. 883 7.punkta norma tika piemērota, kāpēc nenotika konsekventa šīs normas piemērošana arī visos citos gadījumos, kad tas bija attiecināms.
- SIA "Zaļā dārzniecība" lēmumā, kas pieņemts 23.04.2010. un SIA "Winergy" lēmumā, kas pieņemts 02.10.2009., piešķirot atļauju jaunas elektroenerģijas ražošanas iekārtas ieviešanai, netika norādīta prasība par apliecinājuma iesniegšanu 24 mēnešu laikā, kaut visos citos izskatītajos lēmumos tāda tika iekļauta.
- Ja lēmuma dokumentācijā konstatēja nepilnības, dažiem komersantiem tika sūtītas oficiālas EM vēstules, galvenokārt, šāda pieeja tika ievērota lēmumu sagatavošanā par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu, pieprasot veikt precizējumus, savukārt atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai dokumentācijas sagatavošanā ļoti maz tika sūtīti oficiāli pieprasījumi precizēt iesniegumu un to pamatojošos dokumentus, taču bija gadījumi, ka vienkārši pēc neilga laika tiek iesniegts komersanta precizēts iesniegums (piemēram, SIA "Latneftegaz"). Vismaz 8 gadījumos arī tika konstatēts, ka EM uzreiz lēmumā par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu ir izlabojusi komersantu sniegto aprēķinu aritmētiskās kļūdas, nelūdzot viņiem formālus precizējumus (piemēram, divās elektrostaciju adresēs, kuras izveidojušas SIA "RB Vidzeme", SIA "B-Energo", SIA "Dienvidlatgales īpašumi", SIA "Biosil"), turklāt visi šie komersanti bija pieļāvuši vienas un tās pašas aritmētiskās un gramatikas kļūdas, tomēr nekādi papildus skaidrojumi viņiem pieprasīti netika.
- SIA "Enercom Plus" gadījumā lēmums par atcelšanu tika izdots, vērtējot MK noteikumu Nr.198 prasības, pamatojot to ar MK noteikumiem Nr.262. SIA "KVELE SOLAR" lēmums par atcelšanu tika izdots, vērtējot MK noteikumu Nr.198 prasības, taču uz MK noteikumu Nr.198 pamata. Šis gadījums liecina, ka lēmumu pamatošanā EM nekonsekventi piemērojusi tiesību normas, taču nenozīmē, ka lēmumi pieņemti nekonsekventi.

#9. Nepietiekams normatīvais regulējums

Lai ilustrētu, kā dažādās situācijās rezultējās fakts, ka normatīvais regulējums bija neprecīzs un arī nekāda iekšējā kārtība nenoteica, kā jārikojas konkrētās situācijās, zemāk iekļauti dažādi piemēri no izskatītajiem 160 lēmumiem:

- Divi komersanti kā apliecinājumu, ka uzsākti būvdarbi, iesnieguši būvdarbu žurnāla vāka kopiju (SIA "EcoZeta") vai būvdarbu žurnālu ar vienu ierakstu (SIA "KVELE SOLAR"). Varētu rasties šaubas, vai šis ir pietiekams apliecinājums, lai EM varētu secināt, ka būvniecība ir uzsākta, taču noteikumos nav paredzēts, kādā formā ir jāpaziņo par būvniecības uzsākšanu.
- SIA "Graanul Invest Energy" gadījumā normatīvajos aktos nav noteikta kārtība, kādā tiek palielināts obligātajā iepirkumā piešķiramais apjoms. Šajā gadījumā komersants rakstīja iesniegumu, lūdzot palielināt piešķiramo apjomu.
- SIA "Enercom Plus" gadījumā lēmumā, ar kuru atceltas tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, norādīts, ka komersants 12 mēnešu laikā nav iesniedzis izziņu. Šāds termiņš neatbilst noteikumos minētajam, jo elektrostacijām, kas elektroenerģijas ražošanai izmanto vēju, MK noteikumos noteikts termiņš 18 mēneši, taču nav noteikts, cik ilgā laikā jāatceļ lēmums, ja nav iesniegta izziņa par līdzekļiem, līdz ar to formāli MK noteikumu prasības ir ievērotas. Vēlāk tiesā atklājās, ka komersants šajā laikā stacijas pirmo kārtu jau bija nodevis ekspluatācijā, tādēļ izziņa netika sniegta. Informācija par būvniecības uzsākšanu tika iesniegta tiesā, EM iepriekš tā nebija zināma.
- SIA "KVELE SOLAR" gadījumā komersanta sniegtajam iesniegumam pievienota komersanta reģistrācijas apliecības kopija un AS "Sadales tīkls" vēstule, kurā norādīts, ka AS "Sadales tīkls" neiebilst jaunas iekārtas uzstādīšanai. Normatīvajos aktos noteikts, ka jābūt sistēmas operatora atzinumam, taču nav konkrēti norādīta forma, kādā tas sniedzams.

- SIA "KVELE SOLAR" gadījumā iesniegumā, kurš sniegts saskaņā ar MK noteikumiem Nr.198, ir norādīta stacijas atrašanās vieta, (zemes gabals, kurā plānota būvniecība), taču nav norādīts kur tieši atradīsies stacija. Tāpat, iesniegumam pievienotajā zemes nomas līgumā, nav minēta apbūve. Nav arī neviena cita dokumenta, kurā zemes īpašniekam tiktu norādīts, ka plānota stacijas ierīkošana. Normatīvo aktu prasības abos gadījumos formāli ir izpildītas, tomēr šādos apstākļos varētu apšaubīt komersanta nodomu.

#10. Vadlīniju vai instrukciju neesamība potenciālajiem elektroenerģijas ražotājiem

Ņemot vērā salīdzinoši vispārīgo normatīvo regulējumu, bieži vien novērots, ka komersanti ir interpretējuši uz lēmuma par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu brīdi spēkā esošos normatīvos aktus. Lai nodrošinātu viendabīgāku procesa īstenošanu un izvairītos no individuālu skaidrojumu sniegšanas katram komersantam, EM savas kompetences ietvaros varēja izstrādāt instrukcijas, kurās būtu ietvertas atbildes uz potenciāli neskaidrajiem, kā arī biežāk uzdotajiem komersantu jautājumiem. Tas arī būtu ļāvis EM iekšēji vienoties par pieeju dažādu interpretējamu situāciju gadījumos.

#11. Lēmumu atbilstība APL

Izskatot EM lēmumus, secināms, ka tie kopumā atbilst APL, taču EM izpratne par atsevišķu APL norādīto lēmuma sastāvdaļu piemērošanu nav konsekventa. Piemēram, vairumā lēmumu par atļaujām ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai trūkst nozīmīgu administratīvo aktu sastāvdaļu: administratīvā akta pamatojuma un administratīvā procesa dalībnieku viedokļu un argumentu, ja tos pielīdzina citiem lēmumu veidiem (kā piemēram, EM lēmumiem par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros). Jāmin, ka citu dalībnieku viedokļus APL pieprasa iekļaut tikai gadījumos, kad tie izteikti un lēmumi izdoti, balstoties uz komersantu iesnieguma pamata.

Tāpat lēmumi par atļaujām ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai nav konsekventi pamatoti, ja tos salīdzina ar citiem EM lēmumiem. Piemēram, daudzos lēmumos par atļaujām ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai EM pamatojums aprobežojas ar atziņu, ka EM ir saskatījusi pamatu šādu lēmumu pieņemšanai. Vairumā lēmumu EM ļoti detalizēti izklāsta lēmuma pamatojumu, bet citos tas ir ievērojami vispārīgāks. Būtisks trūkums ir saskatāms faktā, ka vairākos lēmumos nav atrodama norāde, kur un kādā termiņā šos administratīvos aktus var apstrīdēt vai pārsūdzēt. Visos gadījumos šie trūkumi saskatāmi lēmumos, kuri ir pieņemti par labu iesniedzējam, piemēram, lēmumos par termiņa pagarināšanu. Šo iemeslu dēļ secināms, ka EM nav konsekventi ievērojusi atsevišķas APL prasības, veidojot lēmumus. Papildus jānorāda, ka, lai arī, potenciāli, EM pieņemtie lēmumi neatbilst formai, tas nebūt nenozīmē, ka tie nav spēkā vai būtu atceļami. Proti, būtisku lomu šajā novērtējumā ieņem apstākļi, vai administratīvais akts ir uzskatāms par privātpersonai labvēlīgu.

Lai EM lēmumus varētu raksturot kā konsekventus, būtu ieteicams tos veidot pēc vienota parauga, piemērojot APL samērīgi un vienlīdzīgi visos lēmumu veidos, ko 2017.gadā EM arī ir ieviesusi, izstrādājot vienotu veidlapu.

4.3. Konstatējumi par piešķirto atļauju un lēmumu uzraudzības procesu

Lai uzraudzības procesu būtu iespējams skatīt kontekstā ar komersantiem veiktajiem maksājumiem obligātā iepirkuma ietvaros, zemāk esam iekļāvuši visus veiktos maksājumus izlasē iekļuvušajiem komersantiem laika periodā no 2012.-2017.gadam (norādītā summa atbilst EPT dokumentos norādītajai ailei "Atbalsts virs tirgus cenas pēc subsidētās elektroenerģijas nodokļa ieturēšanas", turklāt summas par 2012. un 2013.gadu ir pārrēķinātas no latiem uz eiro).

4. tabula. Maksājumu apjoms izlasē iekļautajiem komersantiem.

Nr.	Komersants	2012 (EUR)	2013 (EUR)	2014 (EUR)	2015 (EUR)	2016 (EUR)	2017 (EUR)	Kopā (EUR)
1	SIA "Kņavas granulas"	838,219	989,654	264,568	119	769		2,093,328
2	SIA "Conatus BIOenergy"	1,657,260	1,407,016	1,601,195	1,602,340	1,756,528	1,948,033	9,972,372
3	SIA "Graanul Invest Energy"	2,436,831	0	3,872,189	3,559,540	2,621,939	4,202,718	16,693,216
4	SIA "Zaļā dārzniecība"	0	597,968	1,069,271	1,030,621	658,855	735,974	4,092,689
5	SIA "ENERCOM PLUS"	154,625	0	18,129	126,498	126,307	165,891	591,449
6	SIA "Winergy"	1,974,342	0	1,330,791	1,071,380	2,847,253	3,513,126	10,736,892
7	SIA "Technological Solutions"	0	0			94,473	2,915,098	3,009,571
8	SIA "Latsaule" (Madonas iela 6D)	0	192,262	849,861	711,044	569,092	766,867	3,089,126
9	SIA "Green Energy Trio"	0	0	160,425	376,761	222,626	333,357	1,093,170
10	SIA "EcoZeta"	146,664	574,895	389,748	931,211	954,468	999,832	3,996,818
11	SIA "LATNEFTEGAZ"	0	166,053	1,376,907	1,540,487	816,327	1,104,441	5,004,215
12	SIA "B-energo" (18.novembra iela)	363,935	784,837	629,012	570,122	440,346	521,999	3,310,251

Nr.	Komersants	2012 (EUR)	2013 (EUR)	2014 (EUR)	2015 (EUR)	2016 (EUR)	2017 (EUR)	Kopā (EUR)
13	SIA "B-energo" (Silikātu iela)	400,797	686,035	490,919	591,165	438,038	514,719	3,121,674
14	SIA "BIOSIL" (18.novembra iela)	443,813	735,948	629,012	571,413	436,574	493,759	3,310,519
15	SIA "BIOSIL" (Silikātu iela)	390,302	688,582	490,919	590,036	395,194	399,331	2,954,365
16	SIA "Dienvidlatgales īpašumi" (18.novembra iela)	454,303	722,558	629,012	574,672	439,428	522,210	3,342,182
17	SIA "Dienvidlatgales īpašumi" (Silikātu iela)	399,776	672,040	490,919	600,491	441,234	509,463	3,113,924
18	SIA "RB VIDZEME" (18.novembra iela)	464,922	750,376	629,012	584,257	437,410	507,749	3,373,725
19	SIA "RB VIDZEME" (Silikātu iela)	288,948	717,087	490,919	593,118	439,811	502,232	3,032,114
20	SIA "JE Enerģija"	0	0	26,728	286,611	25,547	0	338,886
21	SIA "Līvberzes enerģija"	1,070,716	1,097,061	860,730	384,744	0	0	3,413,251
22	SIA "ABGS"	0	51,936	666,955	634,079	191,768	0	1,544,738
23	SIA "Biopab"	84,885	519,751	316,094	374,200	58,165	0	1,353,095
24	SIA "Golden Eagle"	0	0	0	0	0	0	0
25	SIA "KVELE SOLAR"	0	0	0	0	0	0	0
26	SIA "Ekofor"	8,079	2,798	0	0	0	0	10,877
27	SIA "Kalnciema Bloks"	0	0	0	0	0	0	0
28	SIA "Vegī eco"	0	0	0	0	0	0	0
29	SIA "BTT"	0	0	37,121	84,889	77,496	84,108	283,614
30	SIA "Granulu Mobilais Siltums"	0	0	0	0	0	0	0
31	SIA "Enertec Jēkabpils"	0	0	974	0	5,208	697,348	703,530
32	SIA "EcoAlpha"	0	0	0	0	0	0	0
33	SIA "Brocēnu enerģija"	0	665,196	850,400	773,468	632,351	854,057	3,775,472
34	SIA "W.e.s.3"	6,608	25,739	24,505	35,725	32,150	42,316	167,043
35	SIA "Incukalns Energy"	0	0	0	0	0	0	0
36	SIA "EcoGamma"	0	0	0	0	0	0	0
Kopā:		11,585,026	12,047,792	18,253,346	18,198,991	15,159,355	22,334,629	97,522,106

#1. Uzraudzības procesa nepietiekamība

Aplūkojot uzraudzības procesa attīstību pa gadiem, var secināt, ka normatīvais regulējums ir mainīts vairākas reizes, tādējādi pamazām palielinot EM pilnvaras uzraudzības procesā (detalizētāk skatīt ziņojuma 2.sadaļā), piemēram, iekļaujot iespēju veidot kontroles grupu vai arī stingrākus nosacījumus pārskatu neiesniegšanas gadījumā, kur konkrētākas sankcijas gan ieviestas tikai pēdējo gadu grozījumos. Tā rezultātā kā vienīgo būtisko regulāro uzraudzības aktivitāti, ko EM ir veikusi mūsu veiktā izvērtējuma periodā, būtu jāmin gada pārskatu izskatīšana, kura netika dokumentēta, izņemot MS Excel pārrēķinus koģenerācijas stacijām vai kādiem sarakstes gadījumiem, ja bija nepieciešama papildus informācija vai tika nosūtīti brīdinājumi.

No pārējām aktivitātēm vēl var minēt EM iniciatīvu, kad 2013.gada 16.augustā stājās spēkā MK noteikumu Nr.221 grozījumi, kuru 78.punkts noteica, ka komersants, kurš vēl nav nodevis staciju ekspluatācijā un kura plānotā koģenerācijas elektrostacijas elektriskā jauda nepārsniedz četrus megavatus, līdz 2013.gada 31.decembrim iesniedz EM:

- ✓ kredītiestādes izziņu par tās pieņemto lēmumu par finansējuma piešķiršanu projekta īstenošanai, ja komersantam projekta īstenošanai nepieciešams kredīts;
- ✓ normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā noformētu būvatļaujas kopiju.

Tādā veidā, radās iespēja atcelt vairākus simtus lēmumu, kas izsniegti komersantiem, kuri vairāk kā divu gadu laikā nav uzsākuši nekādas aktivitātes, kas būtu vērstas uz elektroenerģijas ražošanas uzsākšanu, jo daudzi komersanti tā arī neiesniedza prasīto informāciju. Līdzīgā manierē, analizējot pašreizējo piešķirto lēmumu ieviešanu, tika veiktas izmaiņas AER normatīvajā regulējumā, sākot rīkot konkursus ar vērtēšanas komisijām un noteiktiem kvalitātes kritērijiem, tādējādi nodrošinot spēcīgāko kandidātu identifikāciju.

Kā vēl vienu pozitīvu uzraudzības aktivitātes piemēru jāmin EM 2017.gadā ieviesto pārkompensācijas novēršanas mehānismu. Saskaņā ar EM darbinieku sniegto skaidrojumu un MK noteikumu projekta "Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumos Nr.262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumu (anotāciju), vairāk kā 200 elektrostacijām, kuras obligātā iepirkuma tiesības izmanto jau ilgāk par pieciem gadiem, tika piemērots pārkompensācijas novēršanas koeficients turpmākā atbalsta apmēra samazināšanai. Šāds proaktīvs EM ieviestais mehānisms ļaus izvairīties no situācijām, kurās būs nepieciešams atgūt komersantiem izmaksāto valsts atbalstu, jo pārkompensācija būs jau novērsta uz tiesību atņemšanas brīdi, piemērojot samazinātu elektroenerģijas iepirkuma cenu.

Neskatoties uz šiem pozitīvajiem piemēriem, kopumā izvērtējot uzraudzības procesu laika periodā no 2012.gadam līdz 2017.gadam, kā arī ņemot vērā ierobežoto cilvēkresursu kapacitāti un ārējā regulējuma minimāli noteiktās prasības uzraudzības veikšanai, tika identificētas vairākas nepilnības līdz šim īstenotajā pieņemto lēmumu uzraudzības procesā:

Iekšēju procedūru neesamība/ neiespējama faktiski veiktās uzraudzības pārbaude

- Ņemot vērā vispārējo ārējo normatīvo regulējumu, kas nosaka uzraudzības veikšanas kārtību, pašreizējais uzraudzības veikšanas process nav dokumentēts, ir necaurspīdīgs un grūti izsekojams

Iebūvētu iekšējo kontroļu trūkums

- Atļauju un lēmumu piešķiršanu un uzraudzību veic tie paši cilvēki
- Kaut arī dokumentus vizē daudzi saistītie departamenti, pēc būtības dokumenti detalizēti pārbaudīti netiek

Nodokļu parādu pārbaudes neizsekojamība

- Neskatoties uz katru gadu pieprasīto informāciju no VID un konstatētajiem nodokļu parādiem, brīdinājumi tika sūtīti tikai tajos gadījumos, ja uz gada pārskata pārbaudes dienu vēl bija nodokļu parāds
- Pārbaude netika **dokumentēta**

Pārbaudes trūkums par būvniecības prasību ievērošanu pārskata periodā

Saskaņā ar EM skaidrojumu, gada pārskatu izskatīšanas ietvaros netika veikta pārbaude, ka pārskata periodā komersants ir ievērojis būvniecību un būvju ekspluatāciju reglamentējošo normatīvo aktu prasības

Novēloti iesniegti gada pārskati

EM ne vienmēr strikti piemēroja normatīvajos aktos noteiktās sankcijas gadījumos, kad gada pārskati tika iesniegti ar novēlošanos. No izlasē iekļuvušajām elektrostacijām tas tika izdarīts 3 gadījumos (vienā gan tas notika ar gada novēlošanos)

Nepilnības MK noteikumu prasību interpretācijā starp dažādiem komersantiem

Ņemot vērā biežās izmaiņas MK noteikumos, bieži vien komersantiem bija jāsniedz skaidrojumi, kas ne vienmēr bija konsekventi

Attēls 11. Būtiskākie uzraudzības sistēmas trūkumi.

#2. Izsniegto atļauju uzraudzības procesa nepietiekamība

Atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai izsniegšanas procesa ietvaros netika sistemātiski kontrolēta prasība 24 mēnešu laikā iesniegt apliecinājumu, ka ir uzsākts elektrostacijas būvniecības process, kaut MK noteikumu Nr.883 6.punkts nosaka, ka “iesniedzējs 24 mēnešu laikā pēc šo noteikumu 3.punktā minētā lēmuma spēkā stāšanās dienas uzsāk lēmumā norādītās elektroenerģijas ražošanas iekārtas būvniecību vai esošās elektroenerģijas ražošanas iekārtas jaudas palielināšanu un par to rakstiski informē ministriju, iesniedzot apliecinājumu (3.pielikums). Ministrija pārbauda iesniegtajos dokumentos norādītās informācijas patiesumu, kā arī ir tiesīga pārbaudīt, vai attiecīgās elektroenerģijas ražošanas iekārtas būvniecība vai jaudas palielināšana ir uzsākta”.

Savukārt MK noteikumu Nr.883 7.punkts nosaka, ka “ja iesniedzējs neizpilda šo noteikumu 6.punktā minēto pienākumu vai ministrija pārbaudē konstatē, ka elektroenerģijas ražošanas iekārtas būvniecība vai jaudas palielināšana nav uzsākta, ministrija 30 dienu laikā pēc šo noteikumu 6.punktā minētā termiņa pieņem lēmumu par šo noteikumu 3.punktā minētā lēmuma atcelšanu un nosūta to elektroenerģijas ražotājam, regulatoram, publiskajam tirgotājam un elektroenerģijas sistēmas operatoram”. Tikai vienam no līdz šim izskatītajiem lēmumiem par atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai piešķiršanu EM bija nosūtījusi atgādinājumu par šāda apliecinājuma iesniegšanas nepieciešamību pēc 24 mēnešiem.

Kā skaidroja intervētie EM pārstāvji, kaut arī MK noteikumu Nr.883 6.punkts pieprasīja šāda apliecinājuma iesniegšanu noteiktajā termiņā, ierobežotās kapacitātes dēļ minētās prasības ievērošanas uzraudzība netika veikta. Kā vēl viens iemesls tika minēts arī fakts, ka esošais regulējums neliedza atļaujas saņēmējam saņemt jaunu atļauju jau nākamajā dienā, pat ja iepriekšējā atļauja tikusi atcelta.

Papildus apliecinājuma iesniegšanas kontroles neesamībai un atbilstošu sankciju nepiemērošanai, zemāk iekļauti arī vairāki citi gadījumi, kur EM faktiskā rīcība neatbilda ar MK noteikumu Nr.883 noteiktajām prasībām:

- SIA “RB Vidzeme” gadījumā apliecinājums par būvniecības uzsākšanu tika iesniegts 19.03.2012., apliecinot, ka būvniecība uzsākta 28.12.2011. jeb **divus mēnešus vēlāk**, kā pieprasīja izsniegtā atļauja, taču nekādas sankcijas pret minēto komersantu netika īstenotas.
- SIA “Technological Solutions” gadījumā apliecinājums par būvniecības uzsākšanu atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai uzraudzības procesā saņemts netika, bet

dokumentācijā, kas ietverta pie lēmuma par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu, norādīts, ka būvatļauja saņemta 21.02.2014., kas pārsniedz atļaujā iekļautos 24 mēnešus - saskaņā ar lēmumu tā bija jāuzsāk 24.11.2013., tātad reāli tika uzsākta **trīs mēnešiem vēlāk**, taču nekādas sankcijas pret minēto komersantu netika īstenotas.

- SIA "Biopab" gadījumā 16.04.2012. no komersanta saņemts lūgums pagarināt atļaujas derīguma termiņu. Iesniegums netika saņemts trīs mēnešus iepriekš, kā to prasa MK noteikumu Nr.695 10.punkts, bet gan pēdējā atļaujas derīguma termiņa dienā. Taču, neskatoties uz to, EM 23.04.2012. pieņēma lēmumu, kur minētais termiņš pagarināts līdz 01.12.2012. Līdzīgi arī SIA "ABGS" gadījumā komersanta pieprasījums pagarināt atļauju tika saņemts vien nedēļu pirms atļaujas derīguma termiņa beigām, pretēji MK noteikumu Nr.883 10.punkta prasībām, kas nosaka, ka šāds pieprasījums jānosūta EM "ne vēlāk kā trīs mēnešus pirms atļaujas derīguma termiņa beigām".
- SIA "Pelikana" un SIA "Tektus" gadījumos EM paļāvās uz sistēmas operatora izsniegto aktu par elektrostaciju atzīšanu par derīgu paralēlam darbam ar sistēmu un atļauju elektrostacijas pieslēgšanai sistēmai kā apliecinājumu, ka komersants ir uzsācis elektroenerģijas ražošanu. EM nebija tiesīga uzskatīt, ka sistēmas operatora izsniegtais akts kalpo kā pierādījums elektroenerģijas ražošanas uzsākšanai, jo to neparedz ne piemērojamie normatīvie akti, ne sistēmas operatora kompetence.

#3. Nepilnības gada pārskata regulējumā un faktiskajā izskatīšanā

Ņemot vērā, ka gada pārskatu izskatīšanu regulē salīdzinoši vispārīgas MK noteikumu normas, turklāt netika izstrādātas nekādas detalizētākas iekšējās procedūras vai aizpildītas pārbaudes lapas veikto uzraudzības pasākumu dokumentēšanai, tad ir grūti pārliecināties par faktiski veikto kontroli un uzraudzību. Turklāt, tā kā gada pārskati pamatā tiek iesniegti papīrā formātā, tad līdzšinējā praksē tie sākotnēji tika ievadīti sistēmā un tad tikai analizēti, tādējādi būtiski aizkavējot EM darbu. Kā skaidroja EM darbinieki, tad, izskatot gada pārskatus, tika izskatīti dokumenti, vai tie formāli ir iesniegti, kā arī atbilstoši MK noteikumu prasībām tiek veikti nepieciešamie aprēķini MS Excel formātā. Vienlaicīgi gan jānorāda, ka tie netika sistemātiski uzkrāti, lai pārliecinātos, ka šāda pārbaude tiešām veikta katram gada pārskatam, turklāt nebija iespējams izsekot, kurā datumā gada pārskati ir izskatīti, kā arī veikti pārrēķini.

Izvērtējuma ietvaros mēs veicām gada pārskatu pārbaudi no 2012. līdz 2016.gadam, jo pārskati par iepriekšējo gadu tiek iesniegti līdz nākamā gada 1.martam. Lai labāk ilustrētu situāciju ar no izlasē iekļuvušajiem gadījumiem, kad sākotnēji komersanti, kuriem bija piešķirtas tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, saņēma maksājumus, taču vēlāk tomēr lēmumi par tiesību piešķiršanu tika atcelti, zemāk esošajā tabulā esam uzskaitījuši minētos gadījumus, kā arī identificējuši galvenās EM pieļautās neprecizitātes lēmumu pieņemšanā un uzraudzībā.

5. tabula. Komersantiem, kuriem atcelti lēmumi par tiesību piešķiršanu, veiktie maksājumi un būtiskākās nepilnības.

Nr.	Komersants	Saņemtie maksājumi (EUR)	Būtiskākās nepilnības procesā
1	SIA "Kņavas granulas"	<ul style="list-style-type: none"> • 2012: 838,219 • 2013: 989,654 • 2014: 264,568 • 2015: 119 • 2016: 769 • 2017: 0 • Kopā: 2,093,328 	<ul style="list-style-type: none"> • Piešķiršanas procesā konstatētas tikai tehniskas neprecizitātes, kas nevarētu ietekmēt lēmumu piešķirt tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros pēc būtības. • Komersantam tiesības pārdot tika piešķirtas gan saistībā ar MK noteikumiem Nr.198, gan MK noteikumiem Nr.262. Lēmumā, kurš izdots saistībā ar MK noteikumiem Nr.198, noteiktie dokumentu iesniegšanas un ražošanas un pārdošanas uzsākšanas termiņi netika ievēroti, līdz ar to EM varēja pieņemt lēmumu par tiesību atcelšanu pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros par to daļu, kas piešķirta pēc MK noteikumiem Nr.198. Saskaņā ar EM sniegto skaidrojumu, par minēto termiņu atbilstību EM pārliecinājās, apskatot publiski pieejamo informāciju no AS "Enerģijas publiskais tirgotājs", kas katru gadu tiek publicēta EM mājas lapā un kur tiek norādīts arī obligātā iepirkuma sākuma datums. • Veicot uzraudzību, EM nekonstatēja esošos nodokļu parādus, kā arī vienā gadā nekonstatēja nepietiekami saražoto apjomu, kura rezultātā vajadzēja samazināt piešķirto saražojamo elektroenerģijas apjomu. Nodokļu parādu dēļ, EM jau agrāk varēja lemt par tiesību atcelšanu.
2	SIA "Līvberzes enerģija"	<ul style="list-style-type: none"> • 2012: 1,070,716 • 2013: 1,097,061 • 2014: 860,730 	<ul style="list-style-type: none"> • Galvenās nepilnības konstatētas uzraudzības procesā, proti, 2012.gadā gada pārskats tika iesniegts ar ievērojamu novēlošanos, kā arī komersantam tika nosūtīts brīdinājums par nodokļu parādu

Nr.	Komersants	Saņemtie maksājumi (EUR)	Būtiskākās nepilnības procesā
		<ul style="list-style-type: none"> • 2015: 384,744 • 2016: 0 • 2017: 0 • Kopā: 3,413,251 	<p>Ls 84,038,93 apmērā. Par 2013., un 2014.pārskati tika iesniegti atbilstoši prasībām, tomēr 2015.gada pārskats arī tika iesniegts bez auditora apliecinājuma, par ko 2016.gada 6.jūnijā EM nosūtīja atgādinājumu. 2016.gada pārskats netika iesniegts un tādēļ lēmums, ar kuru tika piešķirtas tiesības komersantam saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros, tika atcelts.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2016.gada 2.maijā EM nosūtīja vēstuli par nodokļu parādiem, ar kuru konstatēts, ka komersantam uz 2016.gada 1.janvāri nodokļu parāds sastāda EUR 194'099.58 un lūdza 9 mēnešu laikā iesniegt apliecinājumu, kas pierāda, ka komersantam nav nodokļu parādu, brīdinot, ka ja komersants neiesniegs minēto apliecinājumu, EM ir tiesības atcelt lēmumu, ar kuru piešķirtas tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros. Minētais apliecinājums netika iesniegts. Jānorāda, ka komersantam arī iepriekšējos gados ir konstatēti nodokļu parādi, tomēr EM brīdinājumus ir sūtījusi tikai divas reizes, proti, 2013.gada 22.maijā un 2016.gada 2.maijā. • Ievērojot to, ka komersantam ir bijuši nodokļu parādi un ka komersants EM noteiktajā termiņā neiesniedza apliecinājumu par nodokļu parādu neesamību 06.03.2017. EM atcēla lēmumu par tiesību piešķiršanu.
3	SIA "ABGS"	<ul style="list-style-type: none"> • 2012: 0 • 2013: 51,936 • 2014: 666,955 • 2015: 634,079 • 2016: 191,768 • 2017: 0 • Kopā: 1,544,738 	<ul style="list-style-type: none"> • Atļauja tika pagarināta, kaut komersanta lūgums to pagarināt tika iesniegts vienu nedēļu pirms atļaujas termiņa beigām, nevis 3 mēnešus iepriekš, kā to prasa MK noteikumi Nr. 883. • Jau pārskatā par 2013.gadu neatkarīgais auditors norāda, ka "Pārskata periodā uzņēmumā nav uzstādīti instrumentālās uzskaites mēraparāti saražotās un realizētās siltumenerģijas un saražotās un patērētās biogāzes daudzumiem". EM rīcība neseko. Pārskats par 2014.gadu tiek iesniegts mēnesi pēc termiņa, bet ar atbilstošu auditora atzinumu. 2016.gadā pārskatu iesniedz 22.06.2016., nokavējot pagarināto termiņu (līdz 01.05.2016.) par 1,5 mēnesi, bet sankcijas neseko. Auditora ziņojumā par 2015.gada pārskatu tiek norādīts, ka komersanta siltumenerģijas skaitītāji un siltumenerģijas mērīšana – neatbilst, jo skaitītājs strādā nekorekti, un iesniegtie dati par pārdotās siltumenerģijas daudzumu neatbilst audita laikā fiksētajam skaitītāja rādījumiem, grāmatvedības uzskaitē - neatbilst, tomēr kopējais auditora slēdziens apliecina, ka "Komersanta SIA "ABGS" 2015.gada pārskatā norādītie dati par biogāzes izlietojumu, saražoto un pārdoto lietderīgo vai efektīvi izlietoto siltumenerģiju ir korekti un nav pamatojuma to apšaubīšanai". Nav skaidrs, kā auditors varēja paust šādu apgalvojumu, ja jau pirmā piezīme pēc šī slēdziena norāda, ka patērētā biogāze un saražotā siltumenerģija netika uzskaitīta ar mēraparātiem, turklāt skaitītāja rādījumi bija nepareizi, un aprēķini par saražoto balstīti uz komersanta pieņēmumiem, turklāt iepriekš EM sūtītā vēstulē auditors norādīja, ka komersants nevar uzrādīt visu nepieciešamo informāciju slēdziena izdarīšanai. EM neveica nekādas tālākas darbības, lai noskaidrotu, kāpēc pārskatā konstatētas neatbilstības. • Lēmums par atcelšanu tiek pieņemts tikai 29.05.2017. - pēc tam, kad SIA "ABGS" jau ir piemērots tiesiskās aizsardzības process.
4	SIA "Biopab"	<ul style="list-style-type: none"> • 2012: 84,885 • 2013: 519,751 • 2014: 316,094 • 2015: 374,200 • 2016: 58,165 • 2017: 0 	<ul style="list-style-type: none"> • Atļauja tika pagarināta, kaut komersanta lūgums to pagarināt tika iesniegts pēdējā atļaujas derīguma dienā, nevis trīs mēnešus iepriekš, kā to prasa MK noteikumi Nr. 883. • EM pieņēma lēmumu par atcelšanu tikai 14.06.2016., jo netika iesniegts gada pārskats par 2015.gadu, kaut gan komersants jau par 2014.gadu iesniedza neauditētu gada pārskatu (turklāt EM nenosūtīja par to brīdinājumu), savukārt par 2015.gadu pārskats

Nr.	Komersants	Saņemtie maksājumi (EUR)	Būtiskākās nepilnības procesā
		<ul style="list-style-type: none"> Kopā: 1,353,095 	netika iesniegts vispār. Vēlāk gan komersants iesniedza minēto pārskatu ar auditora atzinumu, kur vairākos kritērijos bija vērtējums "neatbilst" (siltumenerģijas skaitītāji, saražotās siltumenerģijas mērīšana un uzskaitē, aprēķini un izmantotie koeficienti), lūdzot atcelt lēmumu par atcelšanu, taču EM savu lēmumu nemainīja.
5	SIA "Ekoфор"	<ul style="list-style-type: none"> 2012: 8,079 2013: 2,798 2014: 0 2015: 0 2016: 0 2017: 0 Kopā: 10,877 	<ul style="list-style-type: none"> EM pieņēma lēmumu par atcelšanu, jo netika iesniegts pārskats, taču lēmums par atcelšanu bija jāpieņem vēl agrāk, jo komersants nepaziņoja par ražošanas un pārdošanas uzsākšanu noteiktajā termiņā. Saskaņā ar EM sniegto skaidrojumu, par minēto termiņu atbilstību EM pārliecinājās, apskatot publiski pieejamo informāciju no AS "Enerģijas publiskais tirgotājs", kas katru gadu tiek publicēta EM mājas lapā un kur tiek norādīts arī obligātā iepirkuma sākuma datums, tādēļ arī formāli informācija pieprasīta netika, kaut arī to pieprasīja normatīvie akti.

Nepilnības normatīvajā regulējumā. Izvērtējuma periodā no 2012.gadam līdz 2017.gadam MK noteikumu Nr.221 42.punkts noteica, ka "pārskatam pievieno lietderīgās siltumenerģijas pārdošanas līguma kopiju, kā arī regulatora lēmuma kopiju par siltumenerģijas tarifu". Faktiski izskatot ar gada pārskatiem iesniegto pamatojošo dokumentāciju, kā arī pārrunājot minēto jautājumu ar EM pārstāvi, tika secināts, ka uz daudziem komersantiem prasība par regulatora lēmuma kopiju par siltumenerģijas tarifu nav attiecināma, jo lielākajai daļai siltumenerģijas tarifu regulators neapstiprina. Tikai ar MK noteikumu Nr.221 10.04.2018. grozījumiem 42.punkta prasība tika precizēta, paredzot iekavās skaidrojumu "ja siltumenerģijas tarifu apstiprinājis regulators".

Līdzīgi arī ir ar 44.¹ punkta prasību, kur EM, izskatot gada pārskatu, jāpārliecinās, ka "komersants ievēro būvniecību un būvju ekspluatāciju reglamentējošo normatīvo aktu prasības". Faktiski pārliecināties par to, vai prasības retrospektīvi bijušas ievērotas ir neiespējami, ja vien kādā brīdī nav veikta pārbaude uz vietas, kas netika darīts. Kaut arī 2018.gadā minētais punkts ir jaunā redakcijā 44.³ punkts nosaka, ka "ja saskaņā ar ministrijas rīcībā esošo informāciju komersants koģenerācijas elektrostacijas ekspluatācijā neievēro būvniecību vai būvju ekspluatāciju reglamentējošo normatīvo aktu prasības, ministrija tam nosūta brīdinājumu (...)", joprojām citētais punkts ir vispārīgs un rada risku, ka minētā prasība netiek pārbaudīta, ja neviens neiesniedz EM kādu informāciju vai EM pati neaizbrauc pārbaudē uz vietas.

Gada pārskatu neiesniegšana elektroniskā formātā. Gandrīz visi izlasē iekļuvušie komersanti gada pārskatus iesniedza papīra formātā, kaut arī teorētiski MK noteikumi paredzēja to iesniegšanas iespēju arī elektroniski. Tā rezultātā, izskatot EM veiktos pārrēķinus MS Excel formātā, tika konstatētas kļūdas 10 gadījumos (2013: SIA "RB Vidzeme", SIA "Zaļā dārzniecība", 2014: SIA "Dienvidlatgales īpašumi", SIA "JE enerģija", SIA "Latneftgaz", SIA "Latsaule", SIA "RB Vidzeme", 2015: SIA "ABGS" un SIA "Dienvidlatgales īpašumi", 2016: SIA "Green Energy Trio"), pārvadot datus no EM iesniegtajām komersantu gada pārskatu versijām, kas varētu tikt novērsta gadījumā, ja pārskati uzreiz būtu iesniegti elektroniskā formātā. Vienlaicīgi jānorāda, ka šajos gadījumos pielautās kļūdas nebija materiālas. Ņemot vērā, ka komersantiem bija nepieciešams dabūt sadales operatora parakstu uz pārskatu, visi komersanti sniedza pārskatu papīra formātā. EM gan normatīvais regulējums neaizliedza papildus to pašu pārskatu pieprasīt arī elektroniskā formātā, tādējādi atvieglot EM slogu datu pārvadē, kā arī palīdzot izvairīties no potenciālajām kļūdām.

Gada pārskatu neiesniegšana laikā un sankciju nevēršana pret komersantu. Liela daļa komersantu regulāri kavēja gada pārskata iesniegšanas termiņus, kas saskaņā ar MK noteikumiem Nr.221 un Nr.262 bija **nākamā gada 1.marts**. MK noteikumu Nr.262 60.punkts nosaka, ka "ja komersants nav iesniedzis šo noteikumu 60.punktā minēto gada pārskatu, ministrija mēneša laikā nosūta komersantam brīdinājumu", bet 63.punkts nosaka, ka "Ja komersants pēc ministrijas brīdinājuma saņemšanas mēneša laikā neiesniedz šo noteikumu 60.punktā minēto gada pārskatu, ministrija **20 dienu laikā** izdod lēmumu par šo noteikumu 11. vai 36.punktā minētā lēmuma atcelšanu un nosūta to komersantam un sistēmas operatoram". Savukārt, MK noteikumos Nr.221 līdzīgi nosacījumi tika ietverti ar 2013.gada 30.jūlija grozījumiem, ieviešot 40.² punktu, kas noteica, ka "ja komersants nav iesniedzis šo noteikumu 40.punktā minēto gada pārskatu, ministrija brīdina komersantu, līdz 1.aprīlim nosūtot tam attiecīgu paziņojumu", bet 40.³ punkts nosaka "ja komersants mēneša laikā pēc ministrijas brīdinājuma saņemšanas neiesniedz šo noteikumu 40.punktā minēto gada pārskatu, ministrija **20 dienu laikā** pēc brīdinājumā minētā termiņa beigām pieņem lēmumu atņemt komersantam tiesības pārdot koģenerācijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros vai saņemt maksu par koģenerācijas stacijā

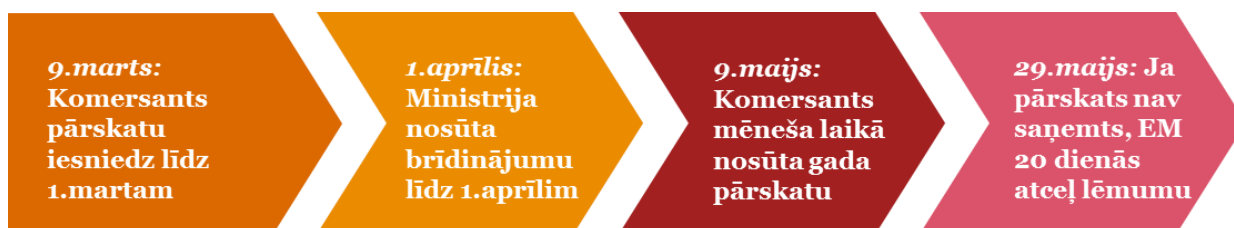
uzstādīto elektrisko jaudu. Lēmumu paziņo komersantam un sistēmas operatoram”. Papildus saskaņā ar Paziņošanas likuma 8.panta 2. un 3.punktu:

- “(2) Dokuments, kas paziņots kā vienkāršs pasta sūtījums, uzskatāms par paziņotu **astotajā** dienā no dienas, kad tas iestādē reģistrēts kā nosūtāmais dokuments;
- (3) Dokuments, kas paziņots kā ierakstīts pasta sūtījums, uzskatāms par paziņotu **septītajā** dienā pēc tā nodošanas pastā”.

Īsumā apkopojot gada pārskatu iesniegšanas kārtību un laika ietvaru, to var raksturot šādi:

- 1) komersantam gada pārskats jāiesniedz līdz nākamā gada 1.martam – pat ja EM faktiski to saņem vēlāk (piemēram, 10 dienas vēlāk, ja ņem vērā pasta sūtījumu piegādei vajadzīgo laiku), ja ir pasta zīmogs par 1.martu, tad pārskats uzskatāms par iesniegtu laikā;
- 2) gadījumā, ja komersants gada pārskatu nav iesniedzis noteiktajā termiņā, EM līdz 1.aprīlim nosūta brīdinājumu – pat ja komersants faktiski to saņem vēlāk, 9.aprīlis būtu vēlākais pieļaujama datums;
- 3) ja mēneša laikā, tas ir līdz 9.maijam (pasta zīmogs), pārskats netiek saņemts, tad 20 dienu laikā EM atceļ lēmumu par tiesību piešķiršanu, tas ir **ne vēlāk kā līdz 29.maijam**.

Jaunie termiņi, ietverot arī laiku paziņošanai un iekšējai dokumentu rotācijai EM, atspoguļoti zemāk esošajā attēlā.

Attēls 12. Gada pārskatu aprites termiņi, ietverot Paziņošanas likuma nosacījumus.

Papildus EM arī skaidro, ka gadījumos, ja gada pārskats tika iesniegts jau pēc tam, kad EM bija pieņēmusi lēmumu par administratīvā akta atcelšanu, tad tā savu lēmumu nepārskatīja (piemēram, SIA “Biopab” gadījumā). Savukārt, citos gadījumos, ja līdz lēmuma pieņemšanas fāzei gada pārskats tomēr tika iesniegts, lēmums netika atcelts. EM arī skaidro, ka papildus pagarinājumi ārpus augstākminētā laika ietvara komersantiem piešķirti netiek. No tā izriet, ka, ja komersants nav iesniedzis pārskatu līdz 9.maijam, tad tas ir nokavēts, un EM var uzsākt atcelšanas procedūru.

Kā vēl vienu potenciālo faktoru, ko EM min kā iemeslu gada pārskatu savlaicīgai neiesniegšanai, bija akreditētu auditoru trūkums pirmajos gados (prasība tika ieviesta, sākot ar 2014.gadu), kuru ierobežotās kapacitātes dēļ ne visos gadījumos bija iespējams veikt auditu līdz 1.martam. Mūsu izlasē gan neviens no komersantiem, kuri kavēja gada pārskatu neiesniegšanu, nenorādīja, ka kavēšanās notiktu akreditētā auditora nepieejamības dēļ. Vienīgais piemērs, kur varbūt tas varētu būt noticis EM minētās problēmas dēļ, kaut mums nav pieejama šāda informācija, ir SIA “Green Energy Trio” gadījums, kur komersants vairākus gadus pēc kārtas gada pārskatu iesniedza noteiktajā termiņā, savukārt akreditētā auditora ziņojumu ar mēneša novēlošanos.

Izskatot izlasē iekļuvušos gada pārskatus, ilustratīvi zemāk esošajā tabulā esam ietvēruši vairākus gadījumus kā piemēru, kad, neskatoties uz EM sniegtajiem skaidrojumiem, kas uzskaitīti augstāk, vairāki komersanti pārsniedza normatīvajos aktos noteikto laika ietvaru, bet EM normatīvajā regulējumā noteiktajos termiņos nepiemēroja MK noteikumos noteiktās sankcijas.

6. tabula. Nokavētie gada pārskatu iesniegšanas termiņi un EM sankcijas.

Komersanta nosaukums	Pārskata termiņš un EM veiktās darbības	Faktiski iesniegtais pārskats	Nokavēto dienu skaits	EM piemēro sankcijas (Jā/ Nē)
SIA “RB Vidzeme” (divas elektrostacijas)	<ul style="list-style-type: none"> 01.03.2013. (EM brīdinājuma vēstuli nosūta 23.05.2013., nosakot 30 dienu iesniegšanas termiņu, kas ir 22.06.2013.) 	<ul style="list-style-type: none"> 17.07.2013. (vienu elektrostacija) 06.08.2013. (otra elektrostacija – reāli gan EM saņemšanas zīmogs norāda, ka pārskats) 	<ul style="list-style-type: none"> 27 dienas (vienu elektrostacija) 47 dienas (otra elektrostacija) 	Nē

Komersanta nosaukums	Pārskata termiņš un EM veiktās darbības	Faktiski iesniegtais pārskats	Nokavēto dienu skaits	EM piemēro sankcijas (Jā/ Nē)
		saņemts 06.11.2013.		
SIA "B-Energo"	<ul style="list-style-type: none"> 01.03.2013. (EM brīdinājuma vēstuli nosūta 23.05.2013., nosakot 30 dienu iesniegšanas termiņu, kas ir 22.06.2013.) 	<ul style="list-style-type: none"> 17.07.2013. 	27 dienas	Nē
SIA "Enercom Plus"	<ul style="list-style-type: none"> 01.03.2013. (EM nosūta brīdinājumu par pārskata neiesniegšanu tikai 17.05.2013, kas ir pusotru mēnesi vēlāk, kā to pieprasa MK noteikumu Nr.262 63.punkts. 10.06.2013. komersants lūdz pagarinājumu līdz 01.07.2013. 01.03.2016. (EM 24.03.2016. nosūta brīdinājumu par pārskata neiesniegšanu un atkārtotu brīdinājumu 25.05.2016., tādējādi neievērojot MK noteikumu Nr.262 63.punkta prasības) 	<ul style="list-style-type: none"> 08.07.2013. 13.06.2016. un 03.06.2016. 	27 dienas 104 dienas un 94 dienas	Nē Nē
SIA "Winergy"	<ul style="list-style-type: none"> 01.03.2013. (EM brīdinājumu par pārskata neiesniegšanu nosūta tikai 21.05.2013., kas ir pusotru mēnesi vēlāk, kā nosaka MK noteikumu Nr.262 63.punkts, prasot atbildi sniegt 20 dienu laikā. 11.06.2013. komersants lūdz pagarinājumu līdz 01.07.2013. 	<ul style="list-style-type: none"> 03.07. 	24 diena	Nē
SIA "ABGS"	<ul style="list-style-type: none"> 01.03.2016. (EM nosūta brīdinājumu 31.03.2016., lūdzot pārskatu iesniegt līdz 01.05.2016., vēlāk vēl notiek sarakste ar auditoru) 01.03.2017. 	<ul style="list-style-type: none"> 22.06.2016. Tā arī netiek iesniegts 	52 dienas	Nē Jā (lēmums atcelts)
SIA "Biosil" (divas elektrostacijas)	<ul style="list-style-type: none"> 01.03.2013. (EM brīdinājuma vēstuli nosūta 23.05.2013., nosakot 30 dienu iesniegšanas termiņu, kas ir 22.06.2013.) 	17.07.2013.	27 dienas	Nē

Saskaņā ar augstākminētajā tabulā norādīto, kur ilustratīvi esam iekļāvuši vairākus EM faktiskās rīcības piemērus gada pārskatu izskatīšanā, jānorāda uz vairākām nepilnībām:

- Divos gadījumos (SIA "Enercom Plus" un SIA "Winergy") EM brīdinājumu nosūtīja pusotru mēnesi vēlāk, kā to noteica MK noteikumu Nr.262 63.punkts (attiecīgi 17.05.2013. un 21.05.2013.). Līdz ar to netika ievērots MK noteikumos noteiktais laika rāmis;
- Tajos pašos divos gadījumos (SIA "Enercom Plus" un SIA "Winergy") tika saņemts komersanta lūgums pagarināt gada pārskata iesniegšanas termiņu līdz 1.jūlijam, un tā kā no EM nekāda rīcība nesekoja, tātad acīmredzot minētais pagarinājums piešķirts, kaut MK noteikumi Nr.262 tādu iespēju neparedz;
- Līdzīgi arī MK noteikumu Nr.221 ietvaros, 2013. gadā EM brīdinājumus nosūtīja tikai maija otrā pusē (uz to brīdi spēkā vēl nebija regulējums, ka tas jāizdara līdz 1.aprīlim), tādējādi reāli pagarinot pārskata iesniegšanas termiņu līdz pat 22.06.2013., kas ir gandrīz 4 mēnešus vēlāk, kā to nosaka MK noteikumi Nr.221 (SIA "RB Vidzeme" (2 elektrostacijas), SIA "B-Energo", SIA "Biosil"). Turklāt arī tad minētie komersanti neievēroja noteikto termiņu un attiecīgi pārskatus iesniedza tikai 17.07.2013., 06.08.2013. (reāli EM saņemts tikai 06.11.2013.), 17.07.2013. un 17.07.2013., kas ir gandrīz 5 mēnešus pēc MK noteiktā termiņa.

- SIA "ABGS" gadījumā pārskats bija jāiesniedz līdz 01.05.2016., taču komersants to iesniedza tikai 22.06.2016., taču nekādas sankcijas no EM puses nesekoja.

Sankciju nepiemērošana akreditēta auditora gada pārskata neiesniegšanas gadījumā. SIA "Biopab" gada pārskatu par 2014.gadu iesniedza bez auditora ziņojuma, taču EM nesūtīja vēstuli komersantam, ka minētais pārskats neatbilst MK noteikumu Nr.221 40.punkta prasībām.

Nepilnības izskatīto koģenerācijas gada pārskatu atbilstības pārbaudē efektivitātes kritērijiem. Pirmkārt, nav iespējams pārliecināties, kuros datumos EM ir faktiski izskatījusi gada pārskatus konkrētam komersantam. Apskatot MS Excel izveides failus kopā ar EM pārstāvi, kur visi komersantu aprēķini tika veikti vienā failā, tika konstatēts, ka pārskatu fails par 2012.gadu tika izveidots 21.03.2013. (pēdējās izmaiņas veiktas 20.11.2013.); par 2013.gadu – tikai 24.10.2014. (22.12.2014.); par 2014.gadu – 24.10.2014., kopējot iepriekšējā gada versiju (11.12.2015.); par 2015.gadu – 03.03.2016. (02.12.2016.). Tādējādi var secināt, ka vismaz vienā gadā gada pārskatu pilnīga izskatīšana netika veikta līdz pat oktobra beigām, kas pārsniedz EM MK noteikumu Nr.221 44.punktā noteiktās prasības atbilstības pārbaudi efektivitātes kritērijiem veikt trīs mēnešu laikā. Arī pārējos gados nav iespējams gūt pārliecību, ka pārskati tika izskatīti prasīto trīs mēnešu laikā.

Otrkārt, tika konstatēti vairāki gadījumi, kad EM veiktā atbilstības efektivitātes kritērijiem pārbaude ir nepilnīga, piemēram, SIA "ABGS" gadījumā auditora atzinumā par 2013.gadu norādīts, ka "Pārskata periodā uzņēmumā nav uzstādīti instrumentālās uzskaites mēraparāti saražotās un realizētās siltumenerģijas un saražotās un patērētās biogāzes daudzumiem". Siltumenerģijas uzskaites ierīces esamība ir obligāta prasība saskaņā ar 4.pielikuma "Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2012.gada 22.februāra lēmumam Nr.1/6" prasībām, taču tālāka rīcība no EM neseko. Savukārt auditora atzinumā par 2015.gadu tiek norādīts, ka "komersanta siltumenerģijas skaitītāji un siltumenerģijas mērīšana - neatbilst, grāmatvedības uzskaitē – neatbilst", tomēr EM neatceļ lēmumu par tiesību piešķiršanu.

Pārrēķina neveikšana par 90% no lēmumā noteiktā elektroenerģijas iepirkuma apjoma gadā. MK noteikumu Nr.262 61.1.punkts paredz, ka gadījumā, ja EM konstatē, ka "no komersanta elektrostacijas, kurā elektroenerģija tiek ražota šo noteikumu 3.4. vai 3.5.apakšpunkta nosacījumiem atbilstošā elektrostacijā triju gadu periodā, vai no komersanta elektrostacijas, kurā elektroenerģija tiek ražota šo noteikumu 3.1.apakšpunkta nosacījumiem atbilstošā elektrostacijā septiņu gadu periodā, vai no komersanta elektrostacijas, kurā elektroenerģija tiek ražota šo noteikumu 3.2., 3.3. un 3.6.apakšpunkta nosacījumiem atbilstošā elektrostacijā viena kalendāra gada periodā, nevienā gadā sistēmas operatora sistēmā nav nodots elektroenerģijas apjoms, kas atbilst vismaz 90 % no šo noteikumu 11. vai 36.punktā minētajā lēmumā noteiktā elektroenerģijas iepirkuma apjoma gadā, un komersants nav pierādījis vai ministrija nav konstatējusi tam objektīvu attaisnojumu, ministrija atceļ šo noteikumu 11. vai 36.punktā minēto lēmumu. Vienlaikus ministrija izdod jaunu lēmumu, kurā elektroenerģijas iepirkuma apjomu gadā nosaka atbilstoši viena, triju vai septiņu gadu periodā fiksētajam maksimālajam sistēmā attiecīgā gada laikā nodotajam elektroenerģijas apjomam, kas reizināts ar 1,1. Par attiecīgo gadu tiek uzskatīts pirmais pilnais kalendāra gads pēc tā gada, kad ir noslēgts komersanta un publiskā tirgotāja līgums par elektroenerģijas nodošanu". Vairākos gadījumos, izskatot iesniegtos gada pārskatus MK noteikumu Nr.262 ietvaros, tika konstatēts, ka EM ne vienmēr ir dokumentējusi veiktos aprēķinus, lai konstatētu, ka sistēmas operatora sistēmā nav nodots 90% no lēmumā noteiktā elektroenerģijas iepirkuma apjoma gadā. To, ka minētie aprēķini veikti, varēja konstatēt tikai tajos gadījumos, kad komersanti nesaražoja prasīto apjomu 90% apmērā, piemēram, SIA "Conatus BIOenergy" gadījumā.

PwC ieskatā, tā kā MK noteikumos Nr.262 MK nav paredzējis sekas gadījumiem, kad EM nekonstatē nepietiekami saražoto apjomu, tad lēmumus atcelt nevar, turklāt komersantam nav piemērojamas arī citas sekas. Ņemot vērā, ka regulējums ir nepilnīgs, taču sākotnējais administratīvais akts ir spēkā, tad komersantam noteiktais tiesību un pienākumu apjoms paliek nemainīgs un nav iemesla komersantam nemaksāt par lēmumā noteikto saražoto apjomu obligātā iepirkuma ietvaros. Papildus, jāņem vērā judikatūrā noteikto, ka iestādes kļūda nedrīkst radīt netaisnīgas, privātpersonai nelabvēlīgas sekas (skatīt AT 2007.gada 7.jūnija spriedumu lietā Nr. SKA-238/2007).

Jāpiemin, ka ar elektroenerģijas apjoma pārrēķināšanu konstatētās problēmas ir zaudējušas aktualitāti, jo 2018.gada 27. aprīlī stājās spēkā grozījumi MK noteikumos Nr.262, ar kuriem tika atcelts iepriekšminētais elektroenerģijas apjoma pārrēķināšanas mehānisms gadījumos, kad komersants nesaražo 90% no lēmumā noteiktā elektroenerģijas iepirkuma apjoma gadā. Sakarā ar noteikto moratoriju, nav vairs iespējams pēc apjoma pārrēķināšanas pāri palikušo elektroenerģijas apjomu piešķirt citiem komersantiem, līdz ar to pārrēķināšanas mehānisms vairs netiek uzskatīts par nepieciešamu.

Sankciju nepiemērošana gadījumos, kad komersants neiesniedz normatīvajos aktos vai EM pieprasīto informāciju. Tika konstatēti dažādi gadījumi, kad EM pieprasīja informāciju, tā netika iesniegta, bet nekāda tālāka komunikācija vai lēmuma atcelšana nesekoja, kaut arī prasības netika izpildītas, piemēram:

- SIA "Conatus BIOenergy" gadījumā, izskatot gada pārskatu par 2015.gadu, EM sūtīja vēstules 13.04.2016. un 25.05.2016., lūdzot precizēt ar gada pārskatu saistīto informāciju. 25.05.2016. tika pieprasīts atbilstoši iztulkot komersanta iesniegtos dokumentus svešvalodā, kā arī pieņemšanas - nodošanas aktus un fotoattēlus par veikto kapitālremontu 10 dienu laikā. Komersants nekādu informāciju neiesniedza, bet lēmums tā arī netika atcelts.
- SIA "EcoZeta" gadījumā EM atbildējusi komersantam, ka neuzskata komersanta norādītos iemeslus (saistībā ar nepietiekama elektroenerģijas apjoma nodošanu sistēmas operatora sistēmā) par objektīviem, bet tāpat netika veiktas darbības, kas būtu jāveic, ja nav izpildītas normatīvo aktu prasības.
- SIA "Graanul Invest Energy" gadījumā komersants ir norādījis, ka kurināmā piegādes attālums ir mazāks par 50 km. Auditoris ir apliecinājis kurināmā piegādes attālumu, taču vairākos gada pārskatos nav pievienota informācija, kas apliecinātu kurināmā piegādes attālumu, lai gan to nosaka MK noteikumi. Vienlaicīgi arī konstatējam vairākas kļūdas pārskatos, ko EM nav konstatējusi, piemēram, efektīvi izlietoto siltumu nav apstiprinājis auditoris; patiesā labuma guvēji nav norādīti tā, ka tos var nepārprotami identificēt; nav sistēmas operatora apliecinājuma; kļūdaini aizpildīta veidlapa. Līdzīgi, arī SIA "Enercom Plus" un SIA "Kņavas Granulas" gadījumā, kur nav pievienota informācija par saražoto enerģiju. Taču papildus informācija komersantiem nav tikusi pieprasīta, lai gan pārskatos ir konstatējami trūkumi.
- SIA "Kņavas Granulas" gada pārskatu dokumentācijā nav informācijas, ka EM kādā no pārskatiem būtu vērtējusi apstākli, ka komersants ir saņēmis 26 punktus par 2.kvalitātes vērtēšanas kritēriju, kas paredz elektroenerģiju ražot koģenerācijas procesā, vismaz 50% siltuma izmantojot efektīvi, taču gada pārskatā komersants norādījis, ka siltumenerģiju neražo un efektīvi neizlieto. Vienā pārskatā EM konstatējusi pārskata neatbilstību 5. un 8. kvalitātes kritērijiem (taču saskaņā ar EM iesniegto punktu tabulu, kas pievienota rīkojumam, SIA "Kņavas Granulas" punktus saņēma par 2., 3. un 8. kritēriju.). Neatbilstība 2. kritērijam nav pieminēta.
- SIA "ABGS" gadījumā pārskatā par 2015.gadu, kad auditora ziņojumā ir norādīti vairāki neatbilstoši kontroles parametri, tomēr EM neatceļ lēmumu par tiesību piešķiršanu. Lēmums tiek atcelts tikai pēc tam, kad SIA "ABGS" jau ir piemērots tiesiskās aizsardzības process un 31.03.2017. paziņots par kārtējā gada pārskata neiesniegšanu, kā arī saņemts SIA "ABGS" 16.05.2017. paskaidrojums par nespēju iesniegt pārskatu.

Novēloti termiņi lēmumu atcelšanā. SIA "Biopab" gada pārskatu par 2015.gadu tā arī neiesniedza, un EM jau 30.04.2016. bija tiesīga pieņemt lēmumu par tiesību atcelšanu, taču minētais lēmums Nr.1-6.1-128 tika pieņemts tikai 14.06.2016. 28.06.2016. no komersanta tika saņemtas vairākas protesta vēstules, lūdzot atcelt lēmumu, bet EM savu lēmumu nemainīja. Tāpat, SIA "Ekofor" gadījumā gada pārskati netika iesniegti, un lēmums par tiesību piešķiršanu tika atcelts ar novēlošanos (13.06.2013.), jo EM varēja izdot šādu lēmumu arī agrāk, jo netika ievērots ražošanas uzsākšanas termiņš. Līdzīgi arī SIA "ABGS" un SIA "Līvberzes enerģija" gadījumā, kad indikācijas par neatbilstību un to, ka lēmumi būtu atceļami, bija novērojamas jau daudz agrīnākās stadijās, bet EM nepiemēroja nekādas sankcijas.

Nodokļu parādu pārbaudes necaurspīdīgums. EM katru gadu nosūtīja VID vēstules, kurās pieprasīja informāciju par nodokļu parādiem uz iepriekšējā gada 31.decembri par visiem komersantiem, kuri iepriekšējā gadā saņēmuši maksājumus obligātā iepirkuma ietvaros (minētā informācija ar izlasē iekļuvušajiem komersantiem, kuri iesnieguši gada pārskatus, apkopota zemāk esošajā tabulā). Kā redzams minētajā tabulā, tikai pieciem no 19 tajā iekļautajiem komersantiem nevienu gadu nav bijis nodokļu parāds. Visiem pārējiem EM saskaņā ar normatīvo regulējumu bija jāsusūta brīdinājums.

7. tabula. VID sniegtā informācija EM par nodokļu parādiem gada pārskatu kontekstā.

Komersanta nosaukums	2012 (Vai ir parāds?)	2013 (Vai ir parāds?)	2014 (Vai ir parāds?)	2015 (Vai ir parāds?)	2016 (Vai ir parāds?)
SIA "Kņavas granulas"	Jā (3,509.95 LVL)	Jā (13,005.09 LVL)	Nē	Jā (6,175.60 EUR)	Jā (3,774.56 EUR)
SIA "Conatus BIOenergy"	Jā (55,285.58 LVL)	Jā (13,140.64 LVL)	Jā (108,878.56 EUR)	Jā (162,326.95 EUR)	Jā (16,653.17 EUR)
SIA "Graanul Invest Energy"	Nē	Nē	Nē	Nē	Nē
SIA "Zaļā dārzniecība"	N/A	Jā (42,965.48 LVL)	Jā (104,609.95 EUR)	Jā (88,964.01 EUR)	Jā (11,057.68 EUR)
SIA "ENERCOM PLUS"	Nē	Nē	Jā (12,325.59 EUR)	Jā (3,628.57 EUR)	Jā (1,031.35 EUR)
SIA "Winergy"	Jā (584.54 LVL)	Jā (377,555.59 LVL)	Jā (382,026.49 EUR)	Jā (597,341.67 EUR)	Jā (0.34 EUR)

Komersanta nosaukums	2012 (Vai ir parāds?)	2013 (Vai ir parāds?)	2014 (Vai ir parāds?)	2015 (Vai ir parāds?)	2016 (Vai ir parāds?)
SIA "Technological Solutions"	N/A	N/A	N/A	N/A	Nē
SIA "Latsaule"	N/A	Nē	Jā (18.96 EUR)	Jā (247.83 EUR)	Jā (7,061.85 EUR)
SIA "Green Energy Trio"	N/A	N/A	Jā (28,578.12 EUR)	Jā (19,598.22 EUR)	Jā (656.19 EUR)
SIA "EcoZeta"	Nē	Nē	Jā (30,446.04 EUR)	Jā (105.84 EUR)	Jā (12,210.67 EUR)
SIA "LATNEFTEGAZ"	N/A	Nē	Nē	Nē	Nē
SIA "B-energo"	Nē	Nē	Nē	Nē	Nē
SIA "BIOSIL"	Nē	Nē	Nē	Nē	Nē
SIA "Dienvidlatgales īpašumi"	Jā (76.96 LVL)	Nē	Nē	Nē	Nē
SIA "RB VIDZEME"	Jā (1.51 LVL)	Nē	Nē	Nē	Nē
SIA "JE Enerģija"	N/A	N/A	Jā (1,807.24 EUR)	Jā (52,612.91 EUR)	Nē
SIA "ABGS"	Nē	Nē	Jā (18,620.88 EUR)	Jā (61,235.40 EUR)	Jā (280,624.61 EUR)
SIA "Biopab"	Nē	Jā (9,101.64 LVL)	Jā (36,627.18 EUR)	Jā (32,252 EUR)	Jā (29,007.67 EUR)
SIA "Līvberzes enerģija"	Jā (84,038.93 LVL)	Jā (132983.74 LVL)	Jā (51,200.71 EUR)	Jā (194,099.58 EUR)	Jā (287,618.40 EUR)
KOPĀ:	6	6	11	12	11

Balstoties uz iesniegto informāciju no VID, EM veica nodokļu parādu neesamības kontroli. Tiesa, kā norādīja EM, tad pārbaude tika veikta nevis uz iepriekšējā gada 31.decembri, kā to nosaka MK noteikumi Nr.221 un MK noteikumi Nr.262, bet gan uz to dienu, kurā EM izskatīja gada pārskatu. **Minētā pārbaude nekādā veidā netika dokumentēta**, līdz ar to ir neiespējami pārliecināties, vai šāda pārbaude tiešām tikusi veikta.

MK noteikumu Nr.221 44.punkts un MK noteikumu Nr.262 60.¹. punkts nosaka, ka "Ministrija ir tiesīga pieprasīt Valsts ieņēmumu dienestam un Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai sagatavot izziņu par komersanta nodokļu, nodevu vai citu obligāto maksājumu valsts budžetā parādu neesību, ja minētā informācija nav iegūstama publiskajā datubāzē, par periodu, par kuru iesniegts pēdējais gada pārskats", savukārt, MK noteikumu Nr.221 44.¹. punkts un MK noteikumu Nr.262 60.2. punkts nosaka, ka: "Ministrija izvērtē šo noteikumu 44.punktā minēto pārskatu, tai skaitā pārliecinās, ka attiecīgajā gada pārskata periodā: (...) 44.¹ 2. (60.p.) komersantam nav bijuši nodokļu parādi, tai skaitā valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu parādi". EM faktiski interpretējusi MK noteikumu Nr.221 un MK noteikumu Nr.262 augstākminētajos punktos noteikto sekojoši:

- 1) Kaut arī EM katru gadu pieprasīja informāciju Valsts ieņēmumu dienestam par nodokļu parādiem (atbilstoši MK noteikumu Nr.221 44.punktā un Nr.262 60.punktā noteiktajam), iegūtā informācija tālāk netika izmantota kā pamatojums brīdinājumu sūtīšanai komersantiem;
- 2) EM nodokļu parādus izvērtējusi tikai konkrētajā brīdī, kad izskatīja konkrētā komersanta gada pārskatu, identificējot, vai gada pārskata izskatīšanas dienā komersantam ir nodokļu parādi. Un, ja konkrētajā brīdī vairs nodokļu parādu nebija, tad EM pieņēma, ka arī parādi (ja tādi bija) par attiecīgo gada pārskata periodu ir atbilstoši nomaksāti. Minētā pārbaude, kā arī tās veikšanas datums nav ticis atbilstoši dokumentēts, līdz ar to nav iespējams pārliecināties, ka tā faktiski ir veikta.

Augstākminētā situācija ilustrē, ka EM interpretētie nodokļu parādu pārbaudes veikšanas principi nav dokumentēti iekšējā procedūrā. Turklāt nodokļu pārbaudi regulējošo normatīvo aktu punkti skaidri nepasaka, ka šāda EM faktiskā rīcība ir pieļaujama, jo tur tiek norādīts, ka EM jāpārliecinās, ka **attiecīgajā gada pārskata periodā** (ko var interpretēt kā situāciju uz pārskata gada beigām, tas ir, uz 31.decembri) komersantam nav bijuši nodokļu parādi, nevis uz konkrēto attiecīgā gada pārskata izskatīšanas dienu nākamajā gadā pēc 4-6 mēnešiem.

Turklāt pat tajos gadījumos, kad EM ir nosūtījusi brīdinājumu komersantam ar deviņu mēnešu termiņu nodokļu parādu nomaksai, lielākajā daļā no izlasē iekļuvušajiem gadījumiem (piemēram, SIA "Conatus BIOenergy") nebija iespējams identificēt, ka minētā informācija EM tikusi saņemta un nodokļu parādi nomaksāti. Turklāt, SIA "Conatus BIOenergy" gadījumā – komersantam jau 2014.gadā bija nodokļu parādi un deviņi mēneši to dzēšanai bija pagājuši, un arī 2015.gadā VID norāda uz 162,326.95 EUR lielu parādu, EM lēmumu neatceļ un arī vēstulē, ko sūtīja par citiem jautājumiem, nenorāda, ka būtu nepieciešams nodokļu parādu dzēst. Saskaņā ar EM sniegto skaidrojumu, komersantam esot ticis piemērots atliktais maksājums, kas pēc tobrīd spēkā esošā normatīvā regulējuma netika uzskatīts par parādu.

Nepietiekamas kontroles darbības, lai koģenerācijā pārliecinātos par siltumenerģijas patiesu iepirkumu. Nemot vērā, ka koģenerācijas stacijas izveides mērķis ir primāri ražot siltumenerģiju un elektroenerģiju kā blakusproduktu, tad koģenerācijas elektrostacijas darbība ir atzīstama par atbilstošu normatīvo aktu prasībām tikai tad, ja ir pienācīgi iegūti pierādījumi siltumenerģijas patiesam iepirkumam. Piemēram, šādu ticamu pierādījumu iegūšana jau agrīnā projekta īstenošanas fāzē - kad tiek sniegta atļauja, ļautu iegūt pārliecību, ka komersantam nav krāpniecisku nolūku. EM ir un bija jāveic nepieciešamās kontroles darbības, lai pārliecinātos, ka siltumenerģijas pārdošana patiešām notiek un tas tiek fiksēts siltumenerģijas uzskaites ierīcēs, kas ir verificētas, un samaksa par siltumenerģijas piegādi patiešām notiek. Tāds piemērs ir SIA "Latneftegaz", kur jau ar pirmo iesniegto siltumenerģijas piegādes līgumu ir redzams, ka siltumenerģijas uzskaitē nepieciešams skaitītājs, pircējs vēlas iegādāties noteiktas temperatūras siltumenerģiju, iegādes cena ir zemāka, nekā citur tirgū pieejama enerģija. Skaidri līgumā iekļautie preces kvalitātes kritēriji ļauj izdarīt pieņēmumu, ka enerģija patiešām tiek ražota koģenerācijā, novēršot risku, ka var notikt lētas elektroenerģijas iegāde no sadales tīkla operatora un vēlāk atpakaļ pārdošanā obligātā iepirkuma ietvaros.

#4. Kontroles grupas sniegto iespēju neizmantošana

Kaut arī minētā norma par tiesībām izveidot kontroles grupu, lai pēc nepieciešamības pārbaudītu koģenerācijas stacijas atbilstību, ir spēkā jau no 2013.gada 30.jūlija, tā netika izmantota līdz pat 2017.gada otrajai pusei, izņemot gadījumu, kad ar EM rīkojumu tika izveidota komisija pārbaudes veikšanai (SIA "EcoZeta"). Saskaņā ar EM pārstāvju skaidrojumu, tas, galvenokārt, notika nepietiekamās cilvēkresursu kapacitātes un arī budžeta finansējuma dēļ. Minētā mehānisma sniegto iespēju neizmantošana radīja papildus risku, kas, diemžēl, 2017.gada otrajā pusē arī apstiprinājās, ka ne visas izveidotās stacijas darbojas atbilstoši obligātā iepirkuma mērķim. Turklāt, katru gadu veicot zināmu skaitu pārbaužu uz vietas, būtu bijusi iespēja identificēt potenciālās problēmas esošajā regulējumā, kā arī komersantu pieeju, īstenojot lēmumu par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu.

#5. Neatbilstoša tiesību normu interpretācija

SIA "Pelikana" gadījumā EM 2015.gada 28.maijā sniedza atbildi Nr.451-2-4309 uz AS "Enerģijas publiskais tirgotājs", reģistrācijas numurs: 40103762700, adrese: Pulkveža Brieža iela 12, Rīga, LV-1010, Latvija ("Tirgotājs"), 2015.gada 30.aprīļa vēstuli Nr.40VLOO-11/44 ("Atbildes vēstule"), taču šāds skaidrojums neatbilst attiecīgo normatīvo aktu mērķim un piemērojamiem tiesību principiem.

Saskaņā ar normatīvajos aktos norādīto, tiesību saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros mērķis ir sniegt atbalstu elektroenerģijas ražotājiem, kas ražo vai plāno ražot elektroenerģiju koģenerācijā vai no AER, nodrošinot ilgtspējīgu vides attīstību, atbilstību Eiropas Savienības regulējumam un uzstādītajiem mērķiem, kā arī nodrošinot līdzekļu efektīvu izlietošanu. EM savā Atbildes vēstulē norādījusi, ka normatīvais regulējums nenosaka prasību koģenerācijas stacijas tehnoloģiskām iekārtām nepārtraukti atrasties noteiktajā koģenerācijas stacijas atrašanās vietas adresē, jo tāda prasība nav paredzēta piemērojamos normatīvajos aktos. Tomēr PwC ieskatā, minētais neatbilst normatīvā regulējuma mērķim. Tiesu praksē ir atzīts, ka paralēli tiesību normu kopumam ir jāņem vērā arī tiesību principi, jo īpaši situācijās, kad attiecīgo jautājumu neregulē tiesību norma (APL 15.panta piektā daļa) vai tā redakcija ir neskaidra (AT 2013.gada 23.augusta spriedums lietā Nr.SKA-659/2013, 13.punkts). No minētā izriet, ka lai arī tiesību normas ir neskaidras un tādejādi likumdevējs ir atstājis vietu interpretācijai, EM bija jāvērtē ne tikai normu gramatiskā interpretācija, bet arī jāvērtē likumdevēja griba un mērķis normatīvā akta ietvaros. Lai arī normatīvais regulējums tieši nenosaka, ka koģenerācijas elektrostacijai ir jābūt darboties spējīgai kopš nodošanas ekspluatācijā un ražošanas uzsākšanas, no normatīvā regulējuma mērķa var secināt, ka tas ir vērst uz ilgtspējīgu enerģijas ražošanu koģenerācijā, sabiedrības interešu aizstāvību, kā arī uz atbalsta sniegšanu komersantiem, kas ražo vai plāno ražot un pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, nevis formāli saņemt atļaujas šādu darbību īstenošanai. Tādejādi, ņemot vērā normatīvo aktu mērķi, nebūtu pieļaujama situācija, kurā komersants nenodrošina ilgtspējīgu koģenerācijas stacijas tehnoloģisko iekārtu darbību un elektroenerģijas ražošanu koģenerācijā.

5. Novērtējums par uzraudzības procesa pietiekamību un efektivitāti

Uzraudzības procesa ietvaros var izdalīt vairākas EM veicamās darbības, kuras EM jāveic atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Kā piemēram, iesniegtās informācijas atbilstības pārbaude, komersantu un elektrostaciju pārbaude attiecībā pret normatīvo aktu prasībām, kā arī elektrostacijas pārskatu izvērtēšana.

Kā secināts iepriekš šajā ziņojumā, normatīvā regulējuma ietvars ir salīdzinoši vispārīgs, proti, tas nenosaka, kādas tieši darbības EM ir jāveic uzraudzības procesā. Kā piemēru var minēt komersantu pienākumu iesniegt pārskatus par elektrostacijas darbību un EM pienākumu pārbaudīt komersanta un elektrostacijas atbilstību efektivitātes kritērijiem, kas minēti normatīvajā aktā. Tomēr regulējums skaidri nenosaka, kādas tieši darbības EM būtu jāveic minētās uzraudzības ietvaros. EM nepastāv iekšējas procedūras vai kāds cits dokuments, kas noteiktu, kādai ir jābūt EM rīcībai, lai tā būtu konsekventa un atbilstoša regulējumam. Tādējādi secināms, ka uzraudzības procesā normatīvā regulējuma nenoteiktības dēļ, kā arī iekšējo dokumentu, vadlīniju trūkuma dēļ var rasties situācijas, kurās EM rīcība un lēmumi ir nekonsistenti.

Cita starpā, vērtējot normatīvo regulējumu, var secināt, ka EM kā uzraugošajai iestādei likumdevējs ir piešķīris tiesības pārbaudīt informācijas atbilstību. Lai veiktu šādas darbības, EM būtu jāvērtē lietderības apsvērumi mērķu sasniegšanai, proti, EM, pārbaudot iesniegto informāciju, ir tiesīga un tai ir pienākums pārliecināties, ka sniegtā informācija ir patiesa un atbilst faktiskajai situācijai. Likumdevēja griba piešķirt EM pārbaudes funkcijas un tiesības izriet arī no apstākļa, ka likumdevējs ir piešķīris tiesības EM izveidot kontroles grupu, kas ir tiesīga veikt apsekojumu elektrostacijā un pārliecināties par tās atbilstību normatīvajam regulējumam. Turklāt, EM atklājot, ka informācija sniedz nepilnīgu priekšstatu, nav patiesa vai šķiet apšaubāma, būtu jāpieprasa skaidrojumi, papildus dokumenti, lai pārliecinātos, ka informācija atbilst faktiskajai situācijai un likumdevēja mērķis tiek sasniegts. Turklāt, labas pārvaldības princips nosaka iestādes saprātīgu rīcību attiecībā pret privātpersonu. Līdz ar to, kur no privātpersonas iesniegtās informācijas, tai pievienotiem dokumentiem un iestādes jau rīcībā esošās informācijas **var pamatoti palauties**, ka gada pārskatos iesniegtā informācija atbilst faktiskajiem darbības rezultātiem, nav nepieciešams veikt papildus izmeklēšanas darbības.

Detalizēti konstatējumi par pašreiz īstenotajām uzraudzības aktivitātēm un EM darbinieku pieeju uzraudzības procesā ietverti ziņojuma 4.3. un 6.3.sadaļās. Šajā sadaļā ietverti tikai būtiskākie aspekti, kas attiecināmi uz uzraudzības procesa pietiekamību un efektivitātes novērtējumu:

1. Gan lēmumu par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu sagatavošanu un dokumentācijas izskatīšanu, gan arī uzraudzību veic tie paši cilvēki, tādējādi kontrolējot paši sevi, kas ir pretrunā ar labas pārvaldības principiem. Turklāt uzraudzības procesā šobrīd netiek izmantots četru acu princips.
2. Uzraudzība būtībā nesniedzas tālāk par gada pārskatu izskatīšanu, kas:
 - AER – EM, izskatot gada pārskatus, vērtēja, vai komersantam ir nodokļu parādi, kā arī vērtēja saražoto elektroenerģijas apjomu. Konstatējot, ka saražots nepietiekams elektroenerģijas apjoms, EM izdeva jaunu lēmumu, kurā veikts turpmāk saražojamā elektroenerģijas apjoma pārrēķins. Kā liecina izvērtējuma rezultātā noskaidrotais, ko intervijās apstiprinājuši arī EM darbinieki, komersantu atbilstības izvērtēšana pēc būvniecības kritērijiem netika veikta.
 - Koģenerācijā – faktiski tika konstatēts, vai gada pārskats ir iesniegts, veikts faktiski saražotās elektroenerģijas pārrēķins, lai pārliecinātos par efektivitāti, kā arī izskatīti dokumenti, t.sk. akreditētā auditora ziņojums. Tiesa, no izlasē iekļuvušajiem gadījumiem - pat ja bija kādi konstatējumi, kur auditors norāda par neatbilstošiem, nekāda tālāka rīcība no EM nesejoja. Papildus tika vērtēta arī nodokļu parādu neesamība, tomēr faktiski par to pārliecināties ir gandrīz neiespējami.
3. Gada pārskatu izskatīšanas process **nav** ticis **dokumentēts** – nav iespējas pārliecināties, ka iesniegto dokumentu izskatīšana ir vispār veikta. Gadījumā, ja tā ir veikta, vai tas ir darīts normatīvajos aktos noteikto trīs mēnešu laikā. Pastarpināti to ir iespējams konstatēt tikai atsevišķos gadījumus, kad EM pieprasīja komersantam papildus informāciju. Citādi vienīgais veids, kā par to pārliecināties, bija EM iesniegtais MS Excel dokuments, kur vienā failā apkopoti visi veiktie aprēķini

par komersantiem, taču arī šajā gadījumā bija neiespējami izsekot, kurā tieši datumā minētie pārrēķini veikti un vai no tiem izrietējuši kādi secinājumi.

Izvērtējuma periodā starp 2012.gada 28.augustu un 2017.gada 14.novembri no izlasē iekļuvušajām elektrostacijām nav veikta neviena pārbaude uz vietas, izņemot SIA "EcoZeta" gadījumā. EM arī nav veikusi risku izvērtējumu par potenciāli riskantiem komersantiem, kuriem izsniegti lēmumi par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu. Tikai 2017.gada rudenī EM izveidoja Kontroles grupu un sāka braukt pārbaudēs uz vietas.

6. Ieteikumi un priekšlikumi

Izstrādāto ieteikumu un priekšlikumu sadaļa ir strukturēta trīs galvenajos blokos atbilstoši izvērtējuma rezultātā gūtajiem konstatējumiem, adresējot būtiskākās problēmmzonas un sniedzot ieteikumus to uzlabošanai: (1) ieteikumi pašreizējās sistēmas uzlabošanai; (2) ieteikumi īstenoto funkciju efektivitātes uzlabošanai; (3) ieteikumi uzraudzības procesa efektivitātes uzlabošanai.

6.1. Ieteikumi pašreizējās sistēmas uzlabošanai

#1. Lēmumu piešķiršanas un uzraudzības funkcijas nodalīšana

EM uz šo brīdi jau ir nodalījusi politikas plānošanas funkciju no politikas ieviešanas funkcijas. Tomēr PwC ieteikums būtu arī nodalīt politikas ieviešanas funkciju no politikas ieviešanas uzraudzības funkcijas, kā tas parasti tiek darīts saskaņā ar labo praksi un labas pārvaldības principiem. Mūsu skatījumā, ņemot vērā EM ierobežoto kapacitāti un elektrostaciju uzraudzības specifiku, minēto uzraudzības funkciju nodot vai nu EM padotības iestādēm vai arī institūcijām, kuras arī ir iesaistītas procesā, piemēram, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai ("SPRK") vai AS "Enerģijas publiskais tirgotājs".

#2. Atbilstošu resursu piesaiste funkciju sekmīgai īstenošanai

Lai nodrošinātu pilnvērtīgu un uz mērķi orientētu EM uzticēto funkciju īstenošanu, procesā nepieciešams iesaistīt pietiekamu skaitu darbinieku, tajā skaitā arī tiešo vadītāju pilnīgu iesaisti lēmumu pieņemšanā. Līdzīgi jāpiesaista arī adekvāts iesaistīto cilvēkresursu skaits kvalitatīvai ieviešanas uzraudzības funkcijas veikšanai, paredzot gan atbilstošus cilvēkresursus, gan arī finanšu resursus. Balstoties uz mūsu pieredzi, mūsu ieteikums būtu, ka ar minēto funkciju īstenošanu nodarbotos vismaz pieci darbinieki.

#3. Iekšējās kontroles sistēmas izveide: būtiskākie apsvērumi tās veidošanā

Ņemot vērā, ka ārējais normatīvais regulējums šobrīd atstāj vietu interpretācijai, turklāt, kā pierāda faktiskās EM rīcības analīze normatīvo aktu prasību interpretācijā, izveidojot iekšējās kontroles sistēmu ar iebūvētām kontrolēm, būtiski mazinātos interpretācijas iespējas, kā arī process kļūtu viendabīgāks un caurspīdīgāks. Ir būtiski, lai ikdienas pienākumu izpilde ir pietiekami detalizēti reglamentēta iekšējos dokumentos, jebkuru darbinieku ikdienā sasniedz iekšējās procedūrās iestrādātie kontroles pasākumi. Turklāt tiešo funkciju izpildē un lēmumu pieņemšanā būtu iesaistīti vairāku līmeņu vadītāji. Šajā kontekstā ir būtiski arī izveidot atbilstošu kontroles vidi, kas ietver EM mērķiem atbilstošu struktūru, reglamentus, amata aprakstus, viegli izprotamu, loģisku pienākumu sadale, personāla vadības politika, iekšējās kārtības noteikumi un apstiprinātas iestādes ētikas prasības.

Veidojot iekšējās kontroles sistēmu, būtu ieteicams ņemt vērā vismaz šādus faktoros un to parametrus:

- **Organizācijas politika** - vadības politikas atbilstība, risku pārvaldības koordinācija, pienākumi kontrolē, resursu pietiekamība, sadarbības efektivitāte;
- **Iekšējā un ārējā komunikācija** – informācijas apmaiņa un mācības, zemākā līmeņa struktūrvienību un nodarbināto informētība, publiskā komunikācija;
- **Iekšējās kontroles īstenošana** – pasākumu integrācija funkciju izpildē, tiešo vadītāju uzraudzība un kontrole, sadarbība neatbilstību konstatēšanā;
- **Preventīvie pasākumi un rīki** – risku pārvaldība, pasākumu atbilstība, resursu pietiekamība, prioritāšu noteikšana, pieņemamu risku līmenis, pasākumu efektivitātes un iedarbīguma vērtējums;
- **Atbildības piemērošana** – informācijas par pārkāpumu aprīte, sankciju piemērotāju efektivitāte, sankciju efektivitāte, ārējās iedarbības efektivitāte;
- **Ārējie riski (vide)** – tautsaimniecības attīstības līmenis, likumpaklausības līmenis, organizācijas reputācija, nepienācīga politiskā ietekme.

Lai nodrošinātu atbildīgu savu pienākumu īstenošanu, jābūt izstrādātām un ieviestām iekšējām procedūrām, turklāt par uzraudzību un kontroli atbildīgās personas izskata visu fiksēto informāciju un atbilstoši rīkojas, veicot datu analīzi vai pārbaudes. Izvēlētajām kontroles metodēm jābūt pietiekamām, lai gūtu pārliecību, ka ieviestā iekšējā kontrole darbojas un ir atbilstoša iestādes mērķiem. EM jāiegulda pietiekami resursi, lai atlasītu un pieņemtu darbā tādus darbiniekus, kas rīkojas godprātīgi savas pārliecības un iekšējo standartu dēļ, nevis tāpēc, ka tiek ieviestas arvien jaunas un arvien personificētākās kontroles metodes. Izstrādājot procedūras jāizvērtē, cik lielā mērā EM ir gatava pieļaut amatpersonu rīcības brīvību, minimālā gadījumā tas nozīmē, ka viņu rīcību nosaka vairākpakāpju regulējums (skatīt attēlu).

Attēls 23. Vairākpakāpju regulējums amatpersonas rīcības brīvības ierobežošanai.

Izstrādājot procedūras, jāparedz arī pēckontroles pasākumi, kurus parasti nodrošina tiešie vadītāji vai arī audits. Ir būtiski arī izvērtēt, lai izstrādātās procedūras ierakstītos organizācijas kopējā kultūrā, jo PwC veiktā analīze liecina, ka īstenoto procesu ietvaros vairāk notiek paļaušanās uz pieredzi un vēsturiskām zināšanām, nekā iekšējo procesu stingru ievērošanu. Šajā kontekstā arī jāizvērtē, vai darbiniekiem nav nepieciešamas kādas apmācības kompetences paaugstināšanai, piemēram, juridiskajos vai risku vadības jautājumos.

#4. Vienotas lēmumu uzskaites un pamatojošās dokumentācijas uzglabāšanas sistēmas izveide

Par katru elektrostaciju būtu jāizveido atsevišķa lieta, kur vienkopus ietverta visa ar to saistītā informācija, t.sk. sarakste un katra gada pārskats. Tādā veidā būs iespējams veikt pilnvērtīgu uzraudzību, jo, izskatot gada pārskatu, būs viegli atskatīties uz oriģinālo atļauju un lēmumu par tiesību piešķiršanu un to pamatojošiem dokumentiem, kā arī iepriekšējo gadu pārskatiem. Ņemot vērā lielo lēmumu skaitu, tādā veidā tiks nodrošināta, ka uzraudzība tiek veikta, izmantojot visu EM rīcībā esošo informāciju.

Gadījumā, ja EM tomēr nolemj uzraudzību nodot citai institūcijai, arī šajā gadījumā ir jānodrošina, ka uzraudzītājam ir pieejama pilna ar konkrēto komersantu/ elektrostaciju saistītā informācija. Tāpēc vienotu lietu izveide par katru komersantu ir izšķiroša pilnīga uzraudzības procesa nodrošināšanai.

#5. Sadarbība ar citām procesā iesaistītajām institūcijām

Ņemot vērā, ka obligātā iepirkuma procesā ir iesaistītas dažādas institūcijas, tajā skaitā arī EM padotībā esošās iestādes, kurām arī ir pieejama informācija par uzbūvētajām elektrostacijām, būtu ieteicams izstrādāt noteiktu sadarbības mehānismu. Tādā veidā EM varētu ne tikai paļauties uz citu institūciju veikto darbu, bet arī izlases kārtā izvērtēt komersantu iesniegtos dokumentus pati. Tas ļautu gan pārliecināties par procesa efektivitāti un, nepieciešamības gadījumā, ierosināt izmaiņas, kā arī padziļināt EM darbinieku kompetenci par to, kā faktiski notiek visu dokumentu aprīte izveidoto elektrostaciju ietvaros.

Piemēram, ciešāk sadarbojoties ar EM padotībā esošo Būvniecības valsts kontroles biroju, kas nodrošina kvalitāti un drošību būvniecības jomā, EM varētu pārliecināties, ka konkrēti komersanti ievēro visas būvniecības prasības, ko nosaka MK noteikumi Nr.221 un MK noteikumi Nr.262. Izlases kārtībā pieprasot Būvniecības valsts kontroles biroja rīcībā esošo dokumentāciju, būtu iespējams pārliecināties par konkrētu komersantu atbilstību noteiktajām prasībām. Kā otrs potenciālais risinājums būtu minēto pārbaudi pilnībā deleģējot minētajam birojam. Līdzīgi varētu izvērtēt arī sadarbības mehānisma izveidi ar citām procesā iesaistītajām institūcijām.

Minētajam mehānismam vajadzētu darboties arī atgriezeniski, piemēram, gadījumos, kad EM konstatē nepilnības gada pārskatos, kas potenciāli varētu ietekmēt nākotnē veicamos maksājumus obligātā iepirkuma ietvaros, EM vajadzētu sazināties ar AS “Enerģijas publiskais tirgotājs” un, ja nepieciešams, arī ar citām procesā iesaistītajām institūcijām, lai savlaicīgi varētu identificēt un novērst potenciālās problēmas un riskus, savu viedokli un lēmumus balstot uz pilnīgu informāciju.

2018.gada 27. aprīlī stājās spēkā grozījumi MK noteikumiem Nr.262 un MK noteikumiem Nr.221, kuros noteikts papildus regulējums un paredzēta citu pušu pastiprināta iesaistīšanās. Publiskajam tirgotājam noteikts pienākums, piesaistot neatkarīgus ekspertus, veikt vienreizēju apsekojumu un pārbaudi, turklāt katru gadu līdz 31. janvārim un 31. jūlijam iesniedz EM detalizētu ziņojumu par iepriekšējā pusgadā veiktajiem apsekojumiem. Grozījumos noteikts arī, ka, ja publiskā tirgotāja rīcībā ir informācija par iespējamu elektrostacijas neatbilstību normatīvajiem aktiem, tas nekavējoties par to informē ministriju. Arī auditoriem noteiktas detalizētākas prasības un normatīvajā ietvarā iekļautas prasības auditora ziņojumam. Nevarētu noliegt, ka īstenotajos MK noteikumu grozījumos ir risinātas dažas no identificētajām problēmām, tajā skaitā EM sadarbībā ar citām procesā iesaistītajām pusēm.

6.2. Ieteikumi īstenoto funkciju efektivitātes uzlabošanai

#1. Atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai un lēmumu par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu sasaistes izveide

Nemot vērā, ka minētie procesi ir saistīti, turklāt, tā kā atļauja ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai tiek izdota pirms lēmuma par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu, tad tās uzraudzības procesā iegūtie atzinumi (piemēram, apliecinājuma neiesniegšana par būvniecības uzsākšanu 24 mēnešu laikā) kalpotu kā indikators arī potenciālam riskam ar lēmuma par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu noteikto prasību izpildei. MK noteikumos Nr.221 un MK noteikumos Nr.262 būtu jāparedz nosacījumi, kas skaidri sasaistītu minētos procesus un nodrošinātu, ka paralēli tiek veikta abu procesu uzraudzība.

#2. Padziļināta pieeja atļauju ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai un lēmumu par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu pamatojošās dokumentācijas izskatīšanā

Saskaņā ar ziņojuma 2.3.2.sadaļā veikto analīzi par EM pilnvarām obligātā iepirkuma procesā, tika secināts, ka normatīvais regulējums pieprasa EM kritiski izvērtēt no komersantiem saņemto informāciju, taču vienlaicīgi EM pieejai jābūt uz risku vērstai un piemērotai tirgus regulējuma mērķa sasniegšanai. Tāpēc ierosinām, ka EM nākotnē būtu jāizmanto daudz padziļinātāka pieeja lēmumu pamatojošās dokumentācijas izskatīšanā. Zemāk uzskaitīti vairāki potenciāli risinājumi, kas varētu nodrošināt EM darbinieku rīcības viendabīgumu un caurspīdīgumu:

- **Pazīmju saraksta izveide lēmuma pieņemšanā.** Lēmuma pieņemšana par izmantojamo pieeju, veicot informācijas pārbaudi, konkrētajā situācijā ir balstīta uz dažādu faktoru kopumu, kur viens no būtiskākajiem ir tieši profesionālā pieredze salīdzināmās situācijās. Lai nodrošinātu šīs pieredzes pārnesanu uz nākotnes situācijām, ieteicams veidot pazīmju sarakstu, kas atvieglo amatpersonai noteikt savu pārliecību par iesniegtās informācijas atbilstību.
- **Standartizētas pārbaudes lapas izstrāde pamatojošās dokumentācijas pārbaudei.** Lai nodrošinātu standartizētu pārbaudes procesu, ir nepieciešams izstrādāt pārbaudes lapu, kura vienviet apkopotu visus kritiskos jautājumus, kurus būtu jāizvērtē, izskatot pamatojošo dokumentāciju un uz kuru balstoties EM pieņem lēmumu. Pārbaudes lapā tagad jau var ietvert tos jautājumus/ potenciālās problēmsituācijas/ riskus, kuriem jāpievērš pastiprināta uzmanība un nepieciešamības gadījumā pieprasāma papildus informācija.
- **Vismaz četru acu principa ievērošana iesnieguma izskatīšanā.** Iesakām novērtēt iespēju izvērtēt otra darbinieka iesaisti, kurš arī detaļās izskatītu aizpildīto pārbaudes lapu un pamatojošos dokumentus. Tādā veidā būtu iespējams izvairīties no kļūdām, kā arī radīt pamatu diskusijai neviennozīmīgos gadījumos, kur, katram darbiniekam daloties ar savām zināšanām un pieredzi, būtu iespējams nodrošināt kompetentu EM rīcību, kas atbilst ne tikai formālo prasību kritērijiem, bet arī normatīvā regulējuma mērķa sasniegšanai.

#3. Elektrostacijas apraksta standartformas un izvērtēšanas kritēriju izstrāde

Izveidot standartizētu formu, nosakot, kam jāietilpst elektrostacijas aprakstā. Minētajai formai vajadzētu ietvert visus parametrus, kas palīdzētu EM pieņemt kompetentu un informētu lēmumu par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu. Piemēram, koģenerācijas elektrostacijas aprakstam ir jābūt izstrādātam tādā līmenī, lai pilnīgi skaidri varētu izvērtēt ne tikai tā atbilstību normatīvo aktu prasībām, tajā skaitā to mērķim, bet arī skaidri norādītu uz izvēlēta koģenerācijas risinājuma pamatotību, efektivitāti un lietderību. Ir svarīgi nodefinēt ne tikai vispārējās prasības, bet arī ietvert detalizētus kritērijus, kā apraksts tiks izvērtēts un kam tieši ir jābūt aprakstītam zem katra apakšpunkta.

Nemot vērā, ka uz šo brīdi EM jau ir ievērojama pieredze, kā tiek veidotas elektrostacijas, kā arī to uzraudzībā, izstrādājot elektrostacijas apraksta standartformu, ieteicams rūpīgi izvērtēt katru ietvērto jautājumu, tā, lai sniedzot atbildi uz tajā ietvērto jautājumu, komersantam būtu skaidrs, saskaņā ar kādiem kritērijiem jāraksta atbilde, un EM, iepazīstoties ar tā saturu, gūtu pietiekamu informāciju par plānoto elektrostacijas darbību.

Papildus mūsu ieteikums būtu komersanta iesniegto elektrostacijas aprakstu izmantot arī uzraudzības procesā, lai pārliecinātos, ka sākotnēji plānotās darbības tikušas arī reāli ieviestas. Un gadījumos, ja tā nav noticis, lūgt komersantam sniegt skaidrojumu par apstākļiem, kā rezultātā tāda situācija radusies. Šajā kontekstā būtu nepieciešams izvērtēt, vai arī uzraudzības gada pārskata formu nevajadzētu papildināt ar jaunu sadaļu, kas sniegtu iespēju komersantam atskaitīties par sākotnēji plānoto.

#4. Kontroles sistēmas izveide ārējos normatīvajos aktos noteikto termiņu ievērošanas veicināšanai

Lai nodrošinātu, ka nākotnē EM vairs nesastaptos ar situāciju, kurā netiek ievēroti normatīvajos aktos noteiktie termiņi, iesakām apsvērt šādus potenciālos situācijas risinājumus:

- **Iekšējās kontroles sistēmas izveide.** Izstrādājot iekšējās procedūras, nepieciešams iedibināt iekšējās kontroles, t.sk. mehānismu, kā nodrošināt, ka visi termiņi tiek efektīvi uzraudzīti. Un līdz ko minētais termiņš pienāk, tā tiek nodrošināta atbilstoša normatīvajiem aktiem EM rīcība.

- **Pietiekama cilvēkresursu piesaiste.** EM ir jāizvērtē esošo darbinieku slodzes un jāparedz papildus cilvēkresursus, lai nodrošinātu pilnīgu un savlaicīgu ar normatīvajiem aktiem uzlikto funkciju izpildi. Gadījumā, ja EM nolemj minēto funkciju nodot savām padotības iestādēm vai kādai citai iestādei, tad jebkurā gadījumā arī šai iestādei tiek paredzēti pietiekami cilvēkresursi minēto funkciju nodrošināšanai. Jo pretējā gadījumā, veidojas situācija, ka, ja pat komersants neievēro EM brīdinājumus un neiesniedz prasītos dokumentus, EM nerīkojas, radot komersantiem priekšstatu, ka normatīvajos aktos ietvertās prasības un sankcijas ne vienmēr ir obligātas.

#5. Vadlīniju vai instrukciju izstrāde potenciālajiem elektroenerģijas ražotājiem

Izstrādāt vadlīnijas atbalstāmajām un neatbalstāmajām darbībām obligātā iepirkuma ietvaros. Papildus normatīvajam regulējumam radot ietvaru, kurā, pirmkārt, pati EM skaidrāk nedefinētu prasības potenciālajiem elektroenerģijas ražotājiem, un, otrkārt, sniegtu precīzāku raksturojumu/ apkopojumu ar prasībām, kas tiem jāievēro, obligātā iepirkuma sistēma kļūtu caurspīdīgāka. Vienlaicīgi tādā veidā EM rastos iespēja pēc būtības informēt komersantus par EM izpratni, kas tiek sagaidīts no potenciālajiem elektroenerģijas ražotājiem, kāds ir izveidotās sistēmas mērķis, kā arī par EM pieeju komersantu iesniegtās dokumentācijas pārbaudē atbilstoši izveidotajai iekšējai kontroles sistēmai, kas gan vēl ir jāizveido.

6.3. Ieteikumi uzraudzības procesa efektivitātes uzlabošanai

#1. Faktiski veikto uzraudzības darbību pilnveidošana

Lai uzlabotu uzraudzības procesa efektivitāti, būtu ieteicams īstenot pasākumu kopumu, kas daļēji sasaucas jau ar citu šā ziņojuma sadaļu rekomendācijām:

- **Uzraudzības funkcijas nodalīšana no atļauju un lēmumu piešķiršanas funkcijas.** Šādā veidā tiktu nodrošināta gan atbilstoša īstenoto funkciju nodalīšana, gan arī veicināta vienota procesa izveide un dubulta kontrole, jo dažādas struktūrvienības analizētu konkrēto elektrostaciju plašākā kontekstā.
- **Uzraudzības procesa iekšējās kontroles sistēmas izveide.** Detalizēti iekšējās kontroles sistēmas izveides ieguvumi aprakstīti iepriekšējās ziņojuma sadaļās.
- **Spēkā esošo lēmumu par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu gada pārskatu audits.** Ņemot vērā, ka uzraudzības funkcija līdz šim tikusi veikta ļoti ierobežotā apjomā ar ierobežotiem resursiem, būtu ieteicams, ka laika gaitā tiktu veikts vispārējs visu spēkā esošo lēmumu par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu gada pārskatu audits. Mūsu izvērtējuma ietvaros mēs apskatījām tikai nelielu daļu no visiem lēmumiem ar galveno secinājumu, ka veiktās uzraudzības darbības daudzos gadījumos bijušas vairāk formālas, turklāt ne vienmēr atbilstošas visām normatīvajos aktos noteiktajām prasībām. Šajā kontekstā EM būtu ieteicams veikt pilnīgu pārbaudi, lai pārliecinātos, ka komersanti tiešām ievērojuši visas normatīvo aktu prasības.
- **Uzraudzības procesa ieteicamās komponentes:** Iesakām izvērtēt uzraudzības procesa pilnveidošanai vairākas jaunas komponentes, kuras šobrīd normatīvie akti neparedz, bet kuras būtu būtiskas, lai nodrošinātu sistemātisku, uz normatīvo aktu izvirzīto mērķu sasniegšanu. Jo kā norāda līdzšinējā prakse, neviena institūcija Latvijā līdz galam nav uzņēmusies obligātā iepirkuma procesa vispusīgu uzraudzību.

Atļauju un lēmumu uzraudzība	Sistēmas darbības pārraudzība	Informācijas apkopošana	Priekšlikumu izstrāde
Uzrauga atbilstību: <ul style="list-style-type: none"> ✓ ES regulējumam ✓ Likumiem un MK noteikumiem ✓ Stratēģiskajiem dokumentiem 	Pārrauga vispārējo OI sistēmas darbību, lai savlaicīgi novērstu potenciālās problēmas	EM apkopo informāciju no visām OI procesā iesaistītajām institūcijām, nodrošinot sistemātisku uzraudzību	Izstrādā priekšlikumus OI elektrostaciju ieviešanas un efektivitātes uzlabošanai

Attēls 14. Vispusīga uzraudzības procesa ieteicamās komponentes.

#2. Izsniegto atļauju pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu uzraudzības procesa ieviešana un sasaiste ar lēmumiem par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu

MK noteikumi Nr. 883 skaidri norāda uz EM pienākumiem izsniegto atļauju uzraudzības procesā (7.punkts). Turklāt, ņemot vērā, ka atļaujas saņemšana un tajā ietverto nosacījumu izpilde ir priekšnoteikums lēmuma izsniegšanai par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu, EM nākotnē ir jāparedz pietiekami resursi, lai MK noteikumos noteiktos pienākumus izpildītu pilnībā. Turklāt, izvērtējot procesa detalizētu īstenošanas kārtību nākotnē, būtu nepieciešams arī skaidrāk noteikt abu lēmumu izsniegšanas un uzraudzības procesu savstarpējo sasaisti.

#3. Uzraudzības regulējuma un gada pārskata faktiskās izskatīšanas procesa uzlabošana

EM, šobrīd esot vienlaicīgi politikas plānotājam un politikas ieviešanai, ieteicams izvērtēt pašreiz spēkā esošo ārējo normatīvo regulējumu, kas nosaka veicamās uzraudzības aktivitātes gan MK noteikumos Nr.221, gan MK noteikumos Nr.262, izvērtējot, kādā veidā uzlabot un specificēt veicamās uzraudzības darbības, lai nākotnē izvairītos no riskiem, kas konstatēti līdzšinējā procesa īstenošanas gaitā. Gadījumā, ja EM nolēm, ka ārējā normatīvajā regulējumā papildus uzraudzības normas nebūtu ietveramas, būtu jāizstrādā detalizētas iekšējās procedūras (tajā skaitā arī pārbaudes lapas), kas skaidri raksturotu EM mērķus uzraudzības procesā, atbildības sadalījumu, veicamās darbības, risku izvērtēšanas kritērijus, pārbaudes kritērijus gan gada pārskatu izskatīšanai, gan arī citām veicamajām uzraudzības aktivitātēm, sevišķi fokusējoties uz agrīnu potenciālo risku novēršanu.

Lai nodrošinātu gada pārskatu uzraudzības viendabīgumu un caurspīdīgumu, iesakām izstrādāt detalizētus pārbaudes kritērijus vienotā formā. Papildus būtu nepieciešams arī izstrādāt instrukcijas ar skaidrojumiem darbiniekiem, kas skaidri noteiktu viņu rīcību vienā vai otrā situācijā (piemēram, kāda iesniegtā informācija no komersanta uzskatāma par atbilstošu, kad nepieciešami papildus skaidrojumi, kādos gadījumos komersanta rīcība uzskatāma par aizdomīgu utt.). Ieteicams arī ieviest iekšējo kārtību, ka gada pārskati tiek izskatīti kontekstā ar lēmumu par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu un iepriekšējiem gada pārskatiem, tādā veidā arī palīdzot laicīgi konstatēt potenciālos riskus ar konkrēto komersantu.

2018.gada 27. aprīlī stājās spēkā grozījumi MK noteikumos Nr.262 un MK noteikumos Nr.221, kuros tika noteikts regulējums, kas detalizētāk uzskaita gada pārskatā sniedzamo informāciju un formu, kādā tas sniedzams. Gada pārskatu izskatīšanu varētu atvieglot grozījumos ietvertais nosacījums, ka gada pārskatu iesniedz EM elektroniskajā sistēmā, kas paredzēta elektrostaciju gada pārskatu iesniegšanai. Papildus, uzraudzības procesā iekļauta prasība veikt nodokļu un nodevu parāda esamības izvērtēšanu reizi pusgadā, kā arī normatīvajā regulējumā paplašināta citu pušu – auditora un publiskā tirgotāja – iesaiste, sniedzot ziņojumus un veicot apsekojumus.

#4. Kontroles grupas sniegto iespēju aktīvāka izmantošana

Aktīvāk izmantot kontroles grupas piešķirtās tiesības, piemēram, līdzīgi kā iekšējā audita gadījumā, plānojot sistemātiskas visu elektrostaciju pārbaudes, balstoties uz risku novērtējumu (piemēram, pirmās ielānot pārbaudīt tās elektrostacijas, kuras ilgstoši nespēj saražot solīto jaudu, kavē gada pārskatu iesniegšanu u.tml.). Vienlaicīgi iesakām arī ārējos un iekšējos normatīvajos aktos precizāk aprakstīt kontroles mērķus.

2018.gada 27. aprīlī stājās spēkā grozījumi MK noteikumos Nr.262 un MK noteikumos Nr.221, kuros tika paredzētas plašākas iespējas kontroles grupu izmantošanā. Tajos, cita starpā, noteiktas tiesības veikt plānotu un neplānotu pārbaudi un atcelt lēmumu, ar kuru piešķirtas tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, balstoties uz kontroles grupas pārbaudes aktā fiksēto, ja konstatētas neatbilstības.

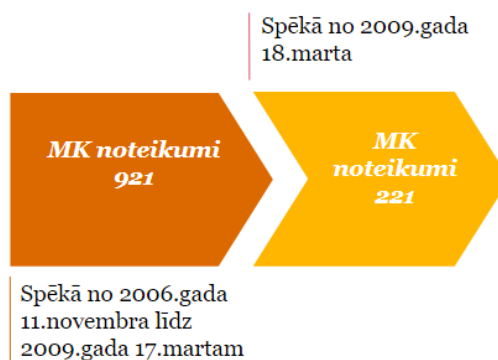
#5. Stingrāka uzraudzība un potenciālās sankcijas normatīvo aktu neievērošanas rezultātā

Lai potenciāli samazinātu komersantu iespējas izvairīties no pienākumu neizpildes par to nesaņemot nekādas sankcijas, būtu nepieciešams noteikt stingrākus nosacījumus komersantiem, kas nerīkojas atbilstoši normatīvajām prasībām. Kā piemēram, ieviest sistēmu, kas paredzētu, ka EM komersantam, kas saņēmis konkrētu skaitu brīdinājumu, var atņemt piešķirtās tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, par to atsevišķi vairs nebrīdinot.

2018.gada 27. aprīlī stājās spēkā grozījumi MK noteikumos Nr.262 un MK noteikumos Nr.221, kuros tika noteikts, ka EM var pieņemt lēmumu par lēmuma, ar kuru piešķirtas tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, atcelšanu, ja iepriekšējo triju gadu laikā komersantam ir nosūtīti trīs brīdinājumi saskaņā ar attiecīgajiem pārkāpumiem, kas noteikti MK noteikumos. Turklāt, noteikti papildus gadījumi, par kuriem jāizsaka brīdinājums.

1. Pielikums. Detalizēts MK noteikumu izklāsts un EM loma

A. MK noteikumi Nr.221

Attēls 15. Koģenerācijas elektrostaciju MK noteikumi.

Sākotnēji no 2006.gada 11.novembra līdz 2009.gada 18.martam elektroenerģijas ražošanu koģenerācijā regulēja MK noteikumi Nr.921. MK noteikumi Nr.921 noteica kritērijus elektrostacijām, lai tās iegūtu tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, uzraudzības kārtību, cenas noteikšanas kārtību, kā arī kārtību, kādā komersants var atteikties no tiesībām pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, un kārtību, kādā var saņemt izcelsmes apliecinājumu.

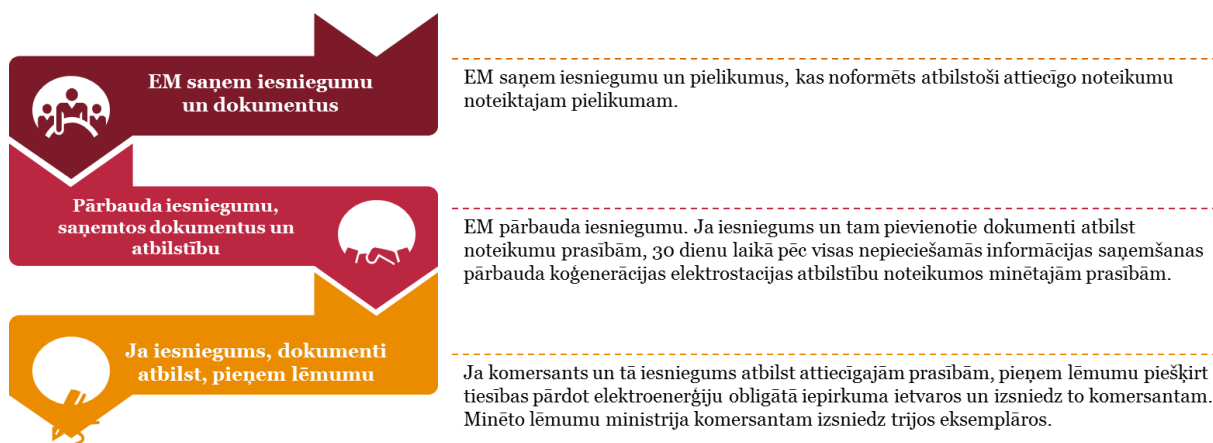
MK noteikumus Nr.921 2009.gada 18.martā aizstāja MK noteikumi Nr.221, un ar šo noteikumu spēkā stāšanās dienu, cita starpā, tika ieviests papildināts regulējums, kur galvenās izmaiņas bija:

1. saistībā ar garantētās maksas saņemšanu par koģenerācijas stacijā uzstādīto elektrisko jaudu, proti, tika ieviesti jauni kvalifikācijas kritēriji elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros vai garantētās maksas saņemšanai par uzstādīto elektrisko jaudu, kā arī tika ieviesta atteikšanās kārtība no tiesībām saņemt garantēto maksu par uzstādīto elektrisko jaudu;
2. tika iekļautas jaunas prasības saistībā ar komersanta iesniedzamajiem dokumentiem;
3. kā arī tika ieviestas stingrākas prasības un kontrole attiecībā uz komersanta sagatavoto pārskatu iesniegšanu un uzraudzību.

MK noteikumi Nr.221 tika grozīti vairākas reizes, bet būtiskākie grozījumi tika pieņemti 2012.gada 28.augustā un stājās spēkā 2012.gada 8.septembrī. Minētie grozījumi ieviesa vairākas izmaiņas attiecībā uz EM tiesībām pieprasīt informāciju, ieviesa normu, kas noteica EM pienākumu veikt lēmumu reģistrāciju un uzskaiti, kā arī ieviesa jaunu 44.¹ punktu, kas noteica EM pienākumu, izvērtējot komersanta iesniegto pārskatu, pārliecināties, ka komersants attiecīgā pārskata periodā ievēro būvniecību un būvju ekspluatāciju reglamentējošo normatīvo aktu prasības, tam nav bijuši nodokļu parādi, tai skaitā valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu parādi, kā arī ka koģenerācijas elektrostacijā enerģijas ražošanai ir ticis izmantots gada pārskatā norādītais kurināmā veids. Tika ieviestas arī prasība, ka pārskata datus apliecina neatkarīgs auditors. Papildus, tika ieviesti noteikumi, kas noteica, kādā termiņā jāuzsāk elektroenerģijas ražošanu koģenerācijā, ja lēmumā par tiesību piešķiršanu šāds termiņš nav norādīts, kā arī noteica EM tiesības nosūtīt brīdinājumu, kā arī pieņemt lēmumu par tiesību atņemšanu pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros komersantam, kas nav izpildījis pienākumu nodrošināt, lai koģenerācijas elektrostācijas uzstādītā jauda būtu nodota ekspluatācijā un būtu darboties spējīga.

Papildus iepriekš aprakstītajiem grozījumiem būtiski MK noteikumu Nr.221 grozījumi tika pieņemti 2013.gada 30.jūlijā un stājās spēkā 2013.gada 16.augustā, cita starpā, nosakot, ka termiņu, kādā jāuzsāk elektroenerģijas ražošana koģenerācijā, nevar pagarināt, kā arī ieviesa normas par kontroles grupu, tās izveidi, pienākumiem un iespējām uzraudzības nodrošināšanā. Papildus, noteikumi noteica prasības komersantiem, kuri vēl nebija nodevuši staciju ekspluatācijā, kuras plānotā elektriskā jauda nepārsniedza četrus megavatus, līdz 2013.gada 31.decembrim iesniegt EM attiecīgos dokumentus, kā, piemēram, kredītiestādes izziņu par iesniegtajiem finanšu līdzekļiem, būvatļaujas kopiju un citus.

EM loma, izdodot lēmumu par tiesību piešķiršanu pārdot saražoto elektroenerģiju koģenerācijā

Attēls 16. EM loma atļauju piešķiršanas procesā.

EM loma un process attiecībā uz tādu lēmumu pieņemšanu, ar kuriem piešķir tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, laika gaitā būtiski nav mainījies. Auditējamajā periodā ir mainījušies dokumenti, kas komersantam ir jāiesniedz, un informācija, ko EM iekļauj lēmumā. Saskaņā ar MK noteikumu Nr.221 14., 15. un 16.punktiem, komersants iesniedz EM iesniegumu, kas noformēts atbilstoši MK noteikumu Nr.221 3.pielikumam un kam pievienots:

- apliecināta komersanta reģistrācijas apliecības kopija;
- Valsts ieņēmumu dienesta izziņa, kas apliecina, ka komersantam nav nodokļu parādu (izziņa izsniegta ne agrāk kā mēnesi pirms iesnieguma iesniegšanas dienas), vai komersanta rakstiska piekrišana, kurā viņš pilnvaro EM saņemt minēto izziņu (norādot attiecīgo Valsts ieņēmumu dienesta reģionālās iestādes nodaļas adresi, kurā komersants ir reģistrēts kā nodokļu maksātājs);
- elektrostacijas, kura ražo vai kurā plānots ražot elektroenerģiju koģenerācijā, apraksts brīvā formā, kurā pamato iesniegumā iekļautos rādītājus (norāda būtiskāko informāciju par elektrostaciju: izmantojamais energoresursu veids, atrašanās vieta, uzstādītā vai plānotā uzstādāmā elektriskā jauda, izmantojamās tehnoloģijas, esošie vai plānotie darba režīmi), lietderīgās siltumenerģijas pārdošanas līguma vai nodomu protokola par lietderīgās siltumenerģijas pārdošanu apliecinātu kopija;
- ja elektrostacija ir īpašumā vai lietojumā, pievieno dokumentu vai tā apliecinātu kopiju, kas apliecina, ka attiecīgā elektrostacija ir komersanta īpašumā vai lietojumā.

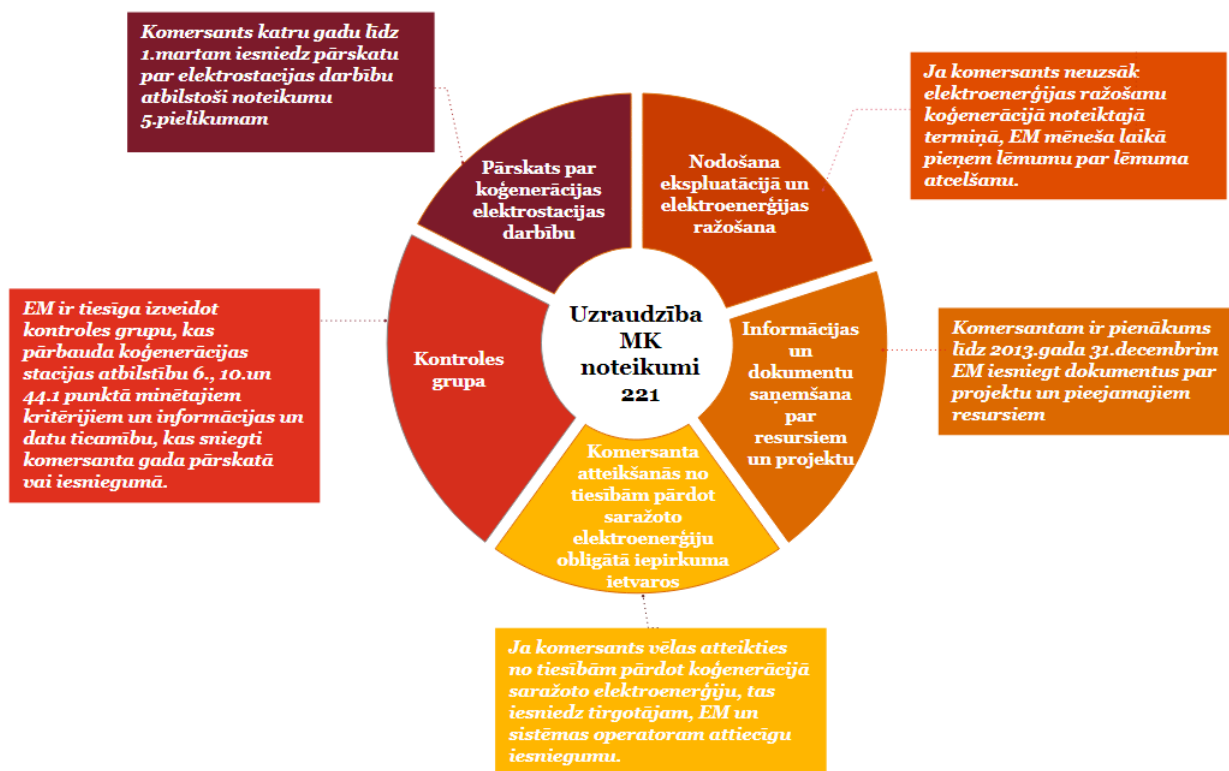
Kopš 2012.gada 8.septembra minētās Valsts ieņēmumu dienesta izziņas vietā komersantam ir jāiesniedz komersanta apliecinājums par nodokļu parādu neesamību.

Pēc iesnieguma saņemšanas EM pārbauda iesniegumu. Ja iesniegums nesatur visu informāciju vai iesniegumam nav pievienoti visi dokumenti, vai kāds no iesniegumam pievienotajiem dokumentiem atzīstams par spēkā neesošu, EM lūdz trūkstošo informāciju vai dokumentu iesniegt 30 dienu laikā. Ja komersants noteiktajā termiņā nav iesniedzis prasīto, pieņem lēmumu noraidīt iesniegumu un informē par to komersantu.

Ja iesniegums un tam pievienotie dokumenti atbilst MK noteikumu Nr.221 prasībām, 30 dienu laikā pēc visas nepieciešamās informācijas saņemšanas EM pārbauda koģenerācijas elektrostacijas atbilstību MK noteikumu Nr.221 3., 4., 5., 6., 9.un 10.punktā minētajām prasībām. Ja komersants un tā iesniegums atbilst attiecīgajām prasībām, EM pieņem lēmumu piešķirt tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros un izsniedz to komersantam. Lēmumu nosūta komersantam, pārvades sistēmas operatoram un publiskajam tirgotājam.

Tomēr, ja koģenerācijas elektrostacija vai šīs elektrostacijas koģenerācijas iekārta neatbilst MK noteikumu Nr.221 6. vai 10.punktā minētajiem efektivitātes kritērijiem, iesniegumā vai tam pievienotajos dokumentos sniegtie dati ir pretrunīgi vai nav pienācīgi pamatoti vai ir pieļautas aritmētiskas kļūdas, nosakot koģenerācijas elektrostacijas vai šīs elektrostacijas koģenerācijas iekārtas atbilstību 6. vai 10.punktā minētajiem efektivitātes kritērijiem vai ja komersanta iesniegums ir pretrunā Elektroenerģijas tirgus likuma normām, EM pieņem lēmumu nepiešķirt komersantam tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros.

No minētā izriet, ka EM ir būtiska loma atļauju piešķiršanas procesā, jo tieši EM ir tā, kas vērtē iesniegumu, tam pievienotos dokumentus, kā arī pieņem lēmumu par tiesību piešķiršanu pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros.

Attēls 17. EM loma uzraudzības procesā.

Uzraudzības procesu var iedalīt piecos procesos, kas līdz ar MK noteikumu Nr.221 redakciju attīstību ir būtiski mainījies. Ja sākotnējā MK noteikumu Nr.221 redakcijā EM loma ietvēra pārskata saņemšanu par koģenerācijas darbību un komersanta iespēju atteikties un tiesībām pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, tad MK noteikumu Nr.221 redakcija, kas bija spēkā līdz 2017.gada 13.oktobrim, ietvēra daudz plašāku EM lomu uzraudzības procesā.

Informācijas un dokumentu saņemšana par resursiem un projektu

2013.gada 16.augustā stājās spēkā MK noteikumu Nr.221 grozījumi, kuru 78.punkts noteica, ka komersants, kurš vēl nav nodevis staciju ekspluatācijā un kura plānotā koģenerācijas elektrostacijas elektriskā jauda nepārsniedz četrus megavatus, līdz 2013.gada 31.decembrim iesniedz EM:

- ✓ kredītiestādes izziņu par tās pieņemto lēmumu par finansējuma piešķiršanu projekta īstenošanai, ja komersantam projekta īstenošanai nepieciešams kredīts;
- ✓ normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā noformētu būvatļaujas kopiju.

Turklāt, saskaņā ar MK noteikumu Nr.221 80.punktu, ja komersants projekta īstenošanā plāno ieguldīt privātos līdzekļus, tas līdz 2013.gada 31.decembrim iesniedz apliecinājumu, ka komersantam ir pietiekami naudas līdzekļi visa projekta īstenošanai pilnā apmērā, vienlaikus iesniedzot dokumentus, kuros norādītas projekta kopējās izmaksas, tāpat komersants iesniedz kredītiestādes izziņu par komersanta apliecinājumā minēto naudas līdzekļu pieejamību. Bet MK noteikumu Nr.221 81.punkts noteica, ka, ja komersants projekta īstenošanā plāno ieguldīt citas personas finanšu līdzekļus, tas līdz 2013.gada 31.decembrim iesniedz apliecinājumu, ka investors nodrošinās naudas līdzekļus visa projekta īstenošanai, vienlaikus iesniedzot dokumentus, kuros norādītas projekta kopējās izmaksas, un investoram adresētu kredītiestādes izziņu par komersanta apliecinājumā minēto naudas līdzekļu pieejamību.

Ja komersants neizpilda iepriekšminētos nosacījumus, EM pieņem lēmumu par lēmuma, ar kuru piešķirtas tiesības saražoto elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros, atcelšanu, izņemot gadījumu, ja komersants ir iesniedzis EM iesniegumu ar lūgumu pagarināt dokumentu iesniegšanas termiņu.

Komersanta atteikšanās no tiesībām pārdot koģenerācijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros

Gan MK noteikumu Nr.221 pamata redakcijā, gan arī MK noteikumu Nr.221 redakcijā, kas bija spēkā līdz 2017.gada 13.oktobrim, ir ietvertas komersanta iespējas atteikties no tiesībām pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros. Proti, noteikumi nosaka, ka, ja komersants vēlas atteikties no

tiesībām pārdot koģenerācijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, tas iesniedz tirgotājam, EM un sistēmas operatoram attiecīgu iesniegumu, un EM 30 dienu laikā pēc iesnieguma saņemšanas izskata iesniegumu un pieņem lēmumu par tiesību atņemšanu pārdot koģenerācijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros.

Nodošana ekspluatācijā un elektroenerģijas ražošana

MK noteikumi Nr.221 kopš 2012.gada 8.septembra tika papildināti ar 70., 72., 73., 74.punktiem, kas, cita starpā, noteica, ka no 2012.gada 10.septembra līdz 2016.gada 1.janvārim komersants nav tiesīgs kvalificēties tiesību iegūšanai pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros un tiesību iegūšanai saņemt garantētu maksu par koģenerācijas elektrostacijā uzstādīto elektrisko jaudu.

Turklāt, papildinātie punkti noteica, ka, ja EM izsniegtajā lēmumā par tiesību piešķiršanu pārdot koģenerācijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros vai lēmumā par tiesību piešķiršanu pārdot koģenerācijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros pēc elektrostacijas jaudas palielināšanas nav norādīts termiņš elektroenerģijas ražošanas uzsākšanai un komersants nav uzsācis elektroenerģijas ražošanu koģenerācijā, tad elektroenerģijas ražošanu koģenerācijā uzsāk noteiktos termiņos, par termiņa atskaites punktu piemērojot 2012.gada 10.septembri. Turklāt minētie termiņi ir atkarīgi no elektrostacijas jaudas.

Tāpat ar minētajiem grozījumiem tika ieviestas EM pilnvaras nosūtīt brīdinājumu komersantam un, ja komersants triju mēnešu laikā pēc brīdinājuma nosūtīšanas neizpilda minētos pienākumus, EM ir tiesīga pieņemt lēmumu par tiesību atņemšanu pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros.

Kontroles grupa

Attēls 38. Kontroles grupa.

Līdz ar grozījumiem, kopš 2012.gada 8.septembra ir izveidots kontroles grupas mehānisms. Saskaņā ar MK noteikumu Nr.221 47.punktu, EM ir tiesīga izveidot kontroles grupu, kas pārbauda koģenerācijas stacijas atbilstību noteikumu 6., 10. un 44.punktos minētajiem kritērijiem un informācijas un datu ticamību, kas sniegti komersanta gada pārskatā vai iesniegumā.

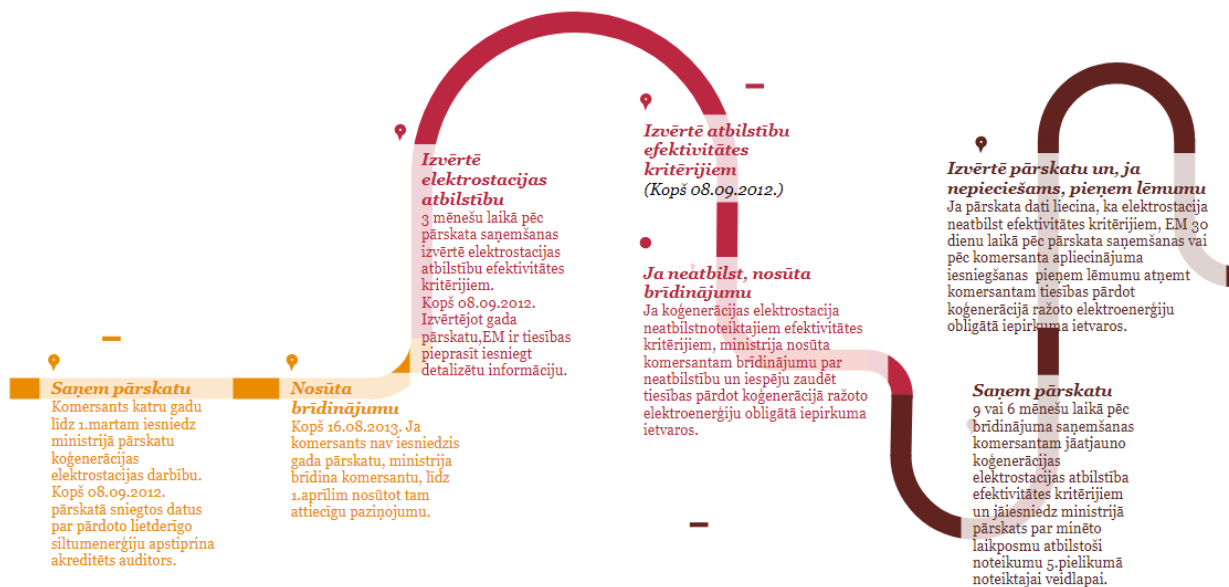
Saskaņā ar MK noteikumu Nr.221 45.2.punktu, EM nosūta pieprasījumu komersantam un komersantam ir pienākums 10 dienu laikā no EM pieprasījuma saņemšanas dienas noteikt apsekojuma datumu, kas nav vēlāk par 20 dienām no EM pieprasījuma saņemšanas dienas. Pēc datuma noteikšanas, kontroles grupa apseko koģenerācijas staciju visā norēķinu periodā. Apsekojuma ietvaros kontroles grupa pieprasa komersantam uzraudzības īstenošanai nepieciešamo informāciju, kā arī rakstiskus un mutiskus paskaidrojumus. Ja konstatē, ka koģenerācijas stacija neatbilst noteikumu 6., 10. vai 44.punktos minētajiem kritērijiem vai komersants sniedzis nepatiesu informāciju iesniegumā, 20 dienu laikā pēc kontroles grupas apsekojuma brīdina komersantu, nosūtot tam paziņojumu par koģenerācijas stacijas neatbilstību un iespēju zaudēt tiesības pārdot koģenerācijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros. Brīdinājumu nosūta arī tirgotājam un sistēmas operatoram.

Sešu mēnešu laikā pēc brīdinājuma nosūtīšanas komersants nodrošina koģenerācijas elektrostacijas un komersanta atbilstību noteikumos minētajiem kritērijiem un iesniedz EM attiecīgu apliecinājumu. Deviņu mēnešu laikā pēc brīdinājuma saņemšanas komersantam jāatjauno koģenerācijas elektrostacijas atbilstība MK noteikumu Nr.221 6. vai 10.punktā noteiktajiem efektivitātes kritērijiem un jāiesniedz EM pārskats par minēto laikposmu atbilstoši noteikumu 5.pielikumā noteiktajai veidlapai.

Ja pārskata dati liecina, ka koģenerācijas stacija joprojām neatbilst efektivitātes kritērijiem, vai pēc komersanta apliecinājuma iesniegšanas tiek konstatēta neatbilstība noteikumu 44.¹punktā minētajiem kritērijiem vai noteikumu 46.²punktam un neatbilstība nav novērsta sešu mēnešu laikā pēc brīdinājuma saņemšanas, mēneša laikā pieņem lēmumu atņemt komersantam tiesības pārdot koģenerācijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros. Lēmumu paziņo komersantam, tirgotājam un sistēmas operatoram.

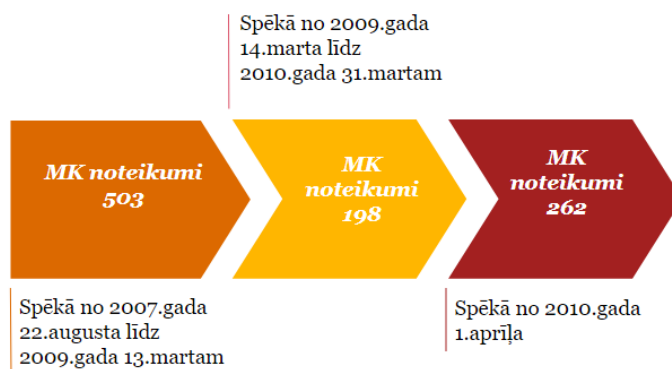
No minētā izriet, ka EM loma šajā kontroles procesā ir būtiska, lai konstatētu nepilnības komersantu iesniegtajos dokumentos, kā arī elektrostaciju darbībā un atbilstībā.

Pārskats par koģenerācijas elektrostacijas darbību

Attēls 19. Pārskatu izvērtēšanas un kontroles process.

B. MK noteikumi Nr.262

Attēls 20. AER elektrostaciju MK noteikumi.

Sākotnējais regulējums par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot AER, un tiesības šo elektroenerģiju pārdot obligātā iepirkuma ietvaros, bija MK noteikumos Nr.503. Šie noteikumi stājās spēkā 2007.gada 22.augustā un tika piemēroti līdz 2009.gada 14.martam. Normatīvais akts regulēja tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros konkrētajā enerģijas ražošanas nozarē un tajā tika iekļauti nosacījumi par komersantu kvalifikācijas kritērijiem, komersantu tiesībām atteikties pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, cenas noteikšanas kārtību, obligātā iepirkuma īstenošanas un uzraudzības kārtību un izcelsmes apliecinājuma iesniegšanu komersantam.

No 2009.gada 14.marta spēkā stājās MK noteikumi Nr.198. Ar šo noteikumu spēkā stāšanās dienu tika ieviests papildināts regulējums ar šādām galvenajām izmaiņām:

1. EM izbeidza kārtību, kādā tika rīkots konkurss tiesību iegūšanai pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros atsevišķu kategoriju vēja elektrostacijām, nosakot kopīgu iesniegumu sniegšanas

kārtību neatkarīgi no resursa veida. Tika paredzēta iespēja kvalificēties arī elektrostacijām, kuras ražošanai izmanto saules enerģiju;

2. tika noteikta EM rīcība gadījumos, kad komersants atsakās no tiesībām pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, kā arī tika noteikts EM pienākums atcelt lēmumu, ar kuru piešķirtas tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, ja netiks izpildītas konkrētas normatīvā akta prasības;
3. tika iekļautas jaunas prasības par iesniedzamajiem dokumentiem, kā, piemēram, būvniecības atļaujas kopija, informatīvs dokuments par ražošanas licenci;
4. tika papildināts regulējums, kas saistīts ar komersanta sagatavoto gada pārskatu izvērtēšanu un noteikts EM pienākums izvērtēt pārskatos norādīto saražoto enerģijas apjomu septiņu gadu periodā. Papildus, tika iekļautas EM tiesības atcelt iepriekš izdoto lēmumu, izdot jaunu, kurā grozīts iepirkuma apjoms, kā arī EM pienākums nosūtīt brīdinājumu par pārskata neiesniegšanu un izdot lēmumu par lēmuma atcelšanu, ja pēc brīdinājuma saņemšanas pārskats termiņā netika iesniegts.

Nozīmīgākie grozījumi, ar kuriem tika izmainīts MK noteikumu Nr.198 regulējums, bija saistīti ar diferencētu nosacījumu ieviešanu stacijām, atkarībā no ražošanā izmantotā resursa, dažādi termiņi būvatļaujas iesniegšanai, dažādi periodu termiņi, vērtējot pārskatos norādīto saražoto enerģijas apjomu. Tika ieviesta iespēja arī pagarināt būvniecības vai jaudas palielināšanas uzsākšanas termiņus.

MK noteikumi Nr.198 zaudēja spēku 2010.gada 1.aprīlī, kad tos aizstāja MK noteikumi Nr.262. Galvenie grozījumi, kas tika veikti, bija šādi:

1. lai kvalificētos tiesību iegūšanai pārdot biomasas, biogāzes, saules vai vēja elektrostacijās saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, komersantam jāpiedalās EM organizētajos konkursos, iesniedzot EM attiecīgu iesniegumu. Turklāt komersantiem, kas elektroenerģiju ražo hidroelektrostacijās, nav noteikts pienākums piedalīties konkursā. Līdz ar to ir noteiktas atšķirīgas iesniegumu sniegšanas prasības un kārtība, un paredzētas dažādas iesniegumu veidlapas (MK noteikumu pielikumos) atkarībā no ražošanas resursu veida;
2. tā kā tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros iespējams iegūt tikai konkursa rezultātā (izņemot hidroelektrostacijām), tad MK noteikumos Nr.262 tika paredzēta arī konkursa organizēšanas un izvērtēšanas kārtība un komersantiem izvirzāmās prasības. Vērtēšanas kritēriji ir uzskaitīti MK noteikumu Nr.262 pielikumā un tos piemēro komisija, kuras sastāvā ir četri pārstāvji. Atšķirībā no konkursa, kas bija noteikts MK noteikumos Nr.503, šajā konkursā komisija veic tikai iesniegumu izvērtēšanu un galīgo lēmumu par tiesībām piešķirt pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros pieņem EM;
3. noteiktas papildus dokumentu iesniegšanas prasības, kas atvieglo EM veicamo uzraudzības un kontroles funkciju. MK noteikumos Nr.262 paredzēts, ka iesniedzams konkrēts apliecinājums par pieejamajiem finanšu līdzekļiem - kredītiestādes neatsaucama izziņa par kredīta piešķiršanu, ja projekta īstenošanai tiks ņemts kredīts vai kredītiestādes izziņa, kas apliecina, ka komersantam ir pieejami projekta īstenošanai nepieciešamie līdzekļi un ka komersanta finanšu līdzekļi ir uzkrāti termiņdepozītā vai mērķkrājkontā uz termiņu, kas nav īsāks par trim mēnešiem no projekta iesniegšanas dienas EM, ja projekta īstenošanā komersants plāno ieguldīt privātos vai kādus citus finanšu līdzekļus. Noteikts, ka iesniedzami arī papildus dokumenti saistībā ar būvniecību - būvatļaujas kopija; rakstiska informācija par būvniecības uzsākšanu; galvenā būvuzņēmēja apliecinājums, ka būvniecība vai jaudas palielināšana ir uzsākta, kā arī sniedzama rakstiska informācija par ražošanas un pārdošanas uzsākšanu.

Laika posmā no MK noteikumu Nr.262 spēkā stāšanās brīža līdz Līgumā paredzētā auditējamā perioda beigām, šie noteikumi grozīti vairākas reizes. Būtiskākie grozījumi bija saistīti ar moratorija ieviešanu, nosakot, ka EM neorganizē konkursus no 2011.gada 26.maija līdz 2020.gada 1.janvārim. Turklāt tika ieviesti papildus nosacījumi pārskatu iesniegšanai, nosakot, ka komersantam ir pienākums pēc EM pieprasījuma iesniegt papildus informāciju, kā arī EM noteikts pienākums pārliecināties par būvniecības un nodokļu prasību ievērošanu, neatbilstību gadījumā nosūtot brīdinājumu, un, ja komersants termiņā neatbilstības nenovērš, tiek pieņemts lēmums par lēmuma, ar kuru piešķirtas tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, atcelšanu. Regulējumā pievienota arī prasība, ka pārskatā sniegtos datus par efektīvi izlietoto siltumenerģiju jāapstiprina neatkarīgi akreditētam auditoram.

Turpmākajos grozījumos noteiktas EM tiesības izveidot kontroles grupu, lai pārbaudītu elektrostaciju atbilstību komersanta iesniegtajiem pārskata datiem un MK noteikumu Nr.262 prasībām. Konstatējot neatbilstības, EM nosūta brīdinājumu un komersantam uzliek pienākumu iesniegt atkārtotu pārskatu. Ja

pārskats netiek iesniegts vai ir konstatētas neatbilstības, tiek pieņemts lēmums par lēmuma, ar kuru piešķirtas tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, atcelšanu.

Beidzamajos grozījumos tika atcelts EM pienākums izdot jaunu lēmumu, kurā pārreķināts iepirkuma apjoms, ja attiecīgajā periodā sistēmas operatora sistēmā nav nodots elektroenerģijas apjoms, kas atbilst vismaz 90% lēmumā noteiktā elektroenerģijas iepirkuma apjoma gadā. Šajos noteikumos arī retrospektīvi attiecināti nosacījumi gada pārskatiem un tiesības izveidot kontroles grupas, lai veiktu apsekošanu.

EM loma, izdodot lēmumu par tiesību piešķiršanu pārdot saražoto elektroenerģiju, izmantojot AER

Attēls 21. EM loma atļauju piešķiršanas procesā.

Saskaņā ar spēkā esošo regulējumu, katru gadu no 1. līdz 31.oktobrim EM organizē atsevišķus konkursus par tiesību iegūšanu pārdot biomasas, biogāzes, vēja un saules elektrostacijās saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros.

Komersants piedalās konkursos, iesniedzot EM attiecīgu iesniegumu, kuram pievienots:

- elektrostacijas apraksts. Aprakstā norāda enerģijas ražošanai izmantojamo energoresursu veidu, elektrostacijas atrašanās vietu, elektrostacijā uzstādīto vai plānoto uzstādāmo elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanas jaudu un plānoto saražojamās enerģijas daudzumu, elektrostacijā izmantojamās tehnoloģijas, kā arī termiņus, kad plānots uzsākt elektroenerģijas ražošanu, vai, ja elektrostacija jau ir nodota ekspluatācijā – datumu, kad uzsākta elektroenerģijas ražošana;
- dokuments vai dokumenta kopija, kas apliecina īpašuma vai lietojuma tiesības uz teritoriju, kurā plānota būvniecība;
- dokuments vai dokumenta kopija, kas apliecina, ka attiecīgā elektrostacija ir komersanta īpašumā vai lietojumā;
- apliecinājums atbilstoši MK noteikumu Nr.262 4.pielikumam.

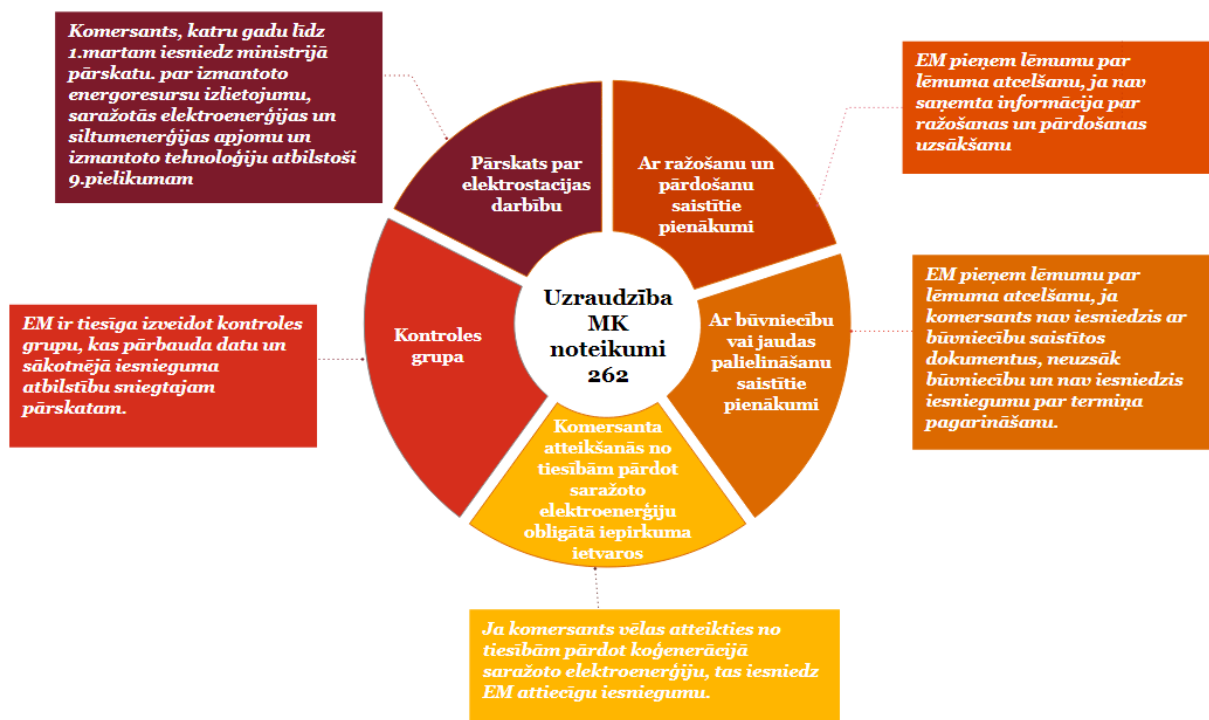
Jāpiemin, ka komersantam, kurš elektroenerģijas ražošanai plāno elektrostacijā izmanto vēja enerģiju, bet tās uzstādītā elektriskā jauda pārsniedz 0,25 MW un tā nav pieslēgta pie 20/0,4 kV elektroenerģijas sadales sistēmas operatora transformatora 0,4 kV pusē, visiem iepriekšminētajiem dokumentiem pievienojama plānošanas un arhitektūras uzdevuma plānotās elektrostacijas būvniecībai kopija.

Saskaņā ar MK noteikumu Nr.262 II sadaļu, komersantiem, kas elektroenerģijas ražošanai izmanto vai plāno izmantot hidroelektrostacijas, paredzēta cita lēmuma pieņemšanas kārtība, nekā pārējiem AER veidiem. Komersanti, kas ražošanai plāno izmantot hidroelektrostacijas, iesniedz iesniegumu un pielikumus. Tos izskata nevis komisija, bet gan EM. Pēc atbilstības pārbaudes veikšanas, EM pieņem lēmumu piešķirt vai nepiešķirt komersantam tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros.

Atbilstoši MK noteikumu Nr.262 26. un 29.punktiem, komisija vērtē iesniegumu, tam pievienotos dokumentus, atbilstību prasībām un attiecīgi noteikumu 5.pielikumā minētajiem administratīvajiem vērtēšanas kritērijiem un kvalitātes vērtēšanas kritērijiem. Saskaņā ar minēto noteikumu 36.punktu, EM,

pamatojoties uz vērtēšanas komisijas pieņemtajiem lēmumiem, pieņem galīgo lēmumu un nosūta attiecīgo lēmumu komersantam.

No minētā izriet, ka, lai arī EM pārstāvji ir daļa no komisijas locekļiem, EM galīgo lēmumu pieņem, balstoties uz komisijas pieņemto lēmumu. Tā kā EM pamatojas uz komisijas lēmumiem un normatīvajos aktos nav noteikts EM pienākums veikt papildus izvērtējumu pirms galīgā lēmuma pieņemšanas, var secināt, ka lēmumu faktiski pieņem komisija un EM šo lēmumu tikai formāli apstiprina.

Attēls 42. EM loma uzraudzības procesā.

Komersanta atteikšanās no tiesībām pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros

Gan MK noteikumu vēsturiskajā redakcijā, gan arī MK noteikumu Nr.262 redakcijā ir ietvertas komersanta iespējas atteikties no tiesībām pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros. Proti, noteikumi nosaka, ka, ja komersants vēlas atteikties no tiesībām pārdot koģenerācijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, tas iesniedz tirgotājam, EM un sistēmas operatoram attiecīgu iesniegumu un EM mēneša laikā pēc iesnieguma saņemšanas izskata iesniegumu un pieņem lēmumu par tiesību atņemšanu pārdot koģenerācijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros.

Ar ražošanu saistītie pienākumi

Saskaņā ar MK noteikumu Nr.262 54.punktu, komersants 36 mēnešu laikā no lēmuma saņemšanas, ja vien sākotnējā iesniegumā pie stacijas apraksta nav noteikts īsāks termiņš, informē EM par ražošanas uzsākšanu un 20 dienu laikā no ražošanas uzsākšanas informē EM par pārdošanas uzsākšanu. Ja nav saņemta attiecīgā informācija, EM pieņem lēmumu par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros atcelšanu, ko nosūta komersantam, publiskajam tirgotājam un sistēmas operatoram.

Ar būvniecību vai jaudas palielināšanu saistītie pienākumi

Saskaņā ar MK noteikumu Nr.262 47.punktu, komersants, kurš plāno veikt būvniecību, iesniedz izziņu par pieejamiem līdzekļiem un būvatļaujas kopiju, ja nav to iesniedzis kopā ar sākotnējo iesniegumu. Pēc būvniecības uzsākšanas vai jaudas palielināšanas, komersants par to rakstiski informē EM un iesniedz apliecinājumu. Jāpiemien, ka saskaņā ar MK noteikumu Nr.262 49.punktu, komersants var pagarināt 47.punktā minēto pienākumu izpildes termiņu ne ilgāk par astoņiem mēnešiem, iesniedzot iesniegumu, kurā norāda pienākuma izpildes termiņu. EM izvērtē iesniegumu un pieņem attiecīgu lēmumu, ko nosūta komersantam, publiskajam tirgotājam un sistēmas operatoram. EM ir tiesīga pieņemt lēmumu par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros atcelšanu, ja komersants neizpilda plānotās būvniecības pienākumus un nav iesniedzis iesniegumu par termiņa pagarināšanu.

Pārskats par elektrostacijas darbību

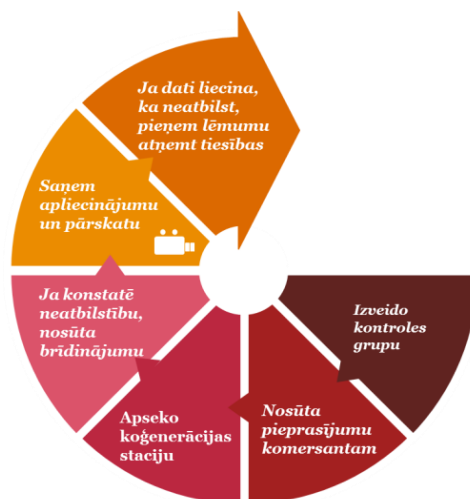

Attēls 53. Pārskatu izvērtēšanas un kontroles process.

Kontroles grupa

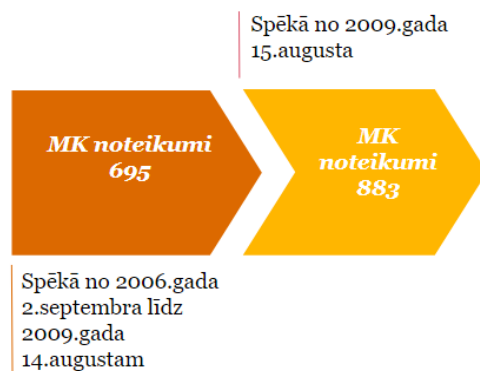
Ar grozījumiem MK noteikumos Nr.262, kas stājās spēkā 2013.gada 21.augustā, tika ieviestas EM tiesības izveidot kontroles grupu, kas pārbauda elektrostacijas atbilstību normatīvo aktu prasībām un pārskatā iesniegtās informācijas ticamību. Konstatējot neatbilstības, EM nosūta brīdinājumu un komersantam ir pienākums sniegt atkārtotu pārskatu. Ja arī atkārtotajā pārskatā konstatē neatbilstības vai tas netiek iesniegts vispār, EM pieņem lēmumu atcelt tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros.

Kontroles grupas izveide sniedz EM plašākas rīcības iespējas komersanta iesniegto pārskatu kontrolē un elektrostaciju izvērtēšanā. Nav noteikti gadījumi, kad izveidojama kontroles grupa, kā arī nav noteikta kārtība, kādā nostiprināmi kontroles grupu apsekojumos konstatētie fakti.

Attēls 24. Kontroles grupa.

C. MK noteikumi Nr.883

Attēls 25. MK noteikumi atļauju piešķiršanai.

Lai komersants varētu uzsākt elektroenerģijas ražošanu vai jaudas palielināšanu, vispirms ir jāsaņem atļauja elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai. Kārtību, kādā šādas atļaujas jāsaņem no 2006.gada 2.septembra līdz 2009.gada 15.augustam, noteica MK noteikumi Nr.695. EM, saņemot komersanta iesniegumu, kam pievienoti noteiktie dokumenti (komersanta reģistrācijas apliecības kopija un sistēmas operatora atzinums), mēneša laikā tos izskata un pieņem lēmumu par atļaujas izsniegšanu, nosakot tai derīguma termiņu atkarībā no ražošanas jaudas, vai lēmumu par atteikumu izsniegt atļauju.

Šos noteikumus kopš 2009.gada 15.augusta aizstāj MK noteikumi Nr.883. Jaunajā regulējumā noteiktas papildus prasības komersanta iesniegumam pievienojamajiem dokumentiem. Gadījumā, ja komersants atļauju ir saņēmis, tiek noteikts pienākums konkrētā termiņā uzsākt iekārtas būvniecību vai jaudas palielināšanu un par to informēt EM. Atšķirībā no MK noteikumiem Nr. 695, kas bija spēkā iepriekš, MK noteikumos Nr. 883 ir paredzēta iespēja atcelt lēmumu, ar kuru piešķirta atļauja.

EM loma, izdodot atļauju jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai vai elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai

EM loma un process atļauju piešķiršanai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai vai elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai ir līdzīgs tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanai. Proti, EM saņemot komersanta par atļaujas saņemšanu elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai. EM izskata iesniegtos dokumentus, pārbauda tajos norādīto ziņu patiesumu un noteiktā termiņā pieņem lēmumu par atļaujas jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai vai elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai izsniegšanu.

Ja EM konstatē nepilnības, tā informē komersantu par konstatētajām nepilnībām un nosaka termiņu trūkumu novēršanai, ja iesniegtajos dokumentos norādītā informācija ir nepietiekama, nepareiza vai neprecīza. Ja komersants EM noteiktajā termiņā nesniedz visu nepieciešamo informāciju vai dokumentus, EM lemj par atteikumu izsniegt atļauju jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai vai elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai.

Ja pēc EM informēšanas par konstatētajām nepilnībām EM saņem apliecinājumu, ka komersants 24 mēnešu laikā pēc EM lēmuma spēkā stāšanās dienas ir uzsācis elektroenerģijas ražošanas iekārtas būvniecību vai esošās elektroenerģijas ražošanas iekārtas jaudas palielināšanu, EM pārbauda iesniegtajos dokumentos norādītās informācijas patiesumu, kā arī ir tiesīga pārbaudīt, vai attiecīgās elektroenerģijas ražošanas iekārtas būvniecība vai jaudas palielināšana ir uzsākta. 30 dienu laikā pēc apliecinājuma iesniegšanas termiņa EM pieņem lēmumu par atļaujas jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai vai elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai atcelšanu, ja komersants neiesniedz apliecinājumu vai EM pārbaudē konstatē, ka elektroenerģijas ražošanas iekārtas būvniecība vai jaudas palielināšana nav uzsākta. Lēmumu nosūta komersantam, SPRK, publiskajam tirgotājam un elektroenerģijas sistēmas operatoram. 30 dienu laikā pēc lēmumā atļautās darbības īstenošanas saņem komersanta apliecinājumu par elektroenerģijas ražošanas iekārtas pieslēgšanu elektroenerģijas tīklam saskaņā ar 4.pielikumu un akta kopiju par elektroenerģijas ražošanas iekārtas pieslēgšanu elektroenerģijas tīklam.

Papildus jāpiemin, ka EM loma, piešķirot atļaujas MK noteikumu Nr.695 noteiktajā kārtībā, bija ierobežota, jo paredzēja tikai EM tiesības izvērtēt iesniegto dokumentu atbilstību. Netika noteikta kārtība, kā šīs atļaujas būtu jārealizē, un tās varēja anulēt tikai pēc komersanta lūguma vai beidzoties to derīguma termiņam.

Spēkā esošajos MK noteikumos Nr.883 EM ir piešķirtas plašākas tiesības, pieļaujot atļaujas jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai vai elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai atcelšanu. Arī komersantam noteikti konkrētāki pienākumi gan dokumentu iesniegšanā, gan būvniecības vai jaudas palielināšanas uzsākšanā.

2. Pielikums – Atlasīto EM lēmumu saraksts

8. tabula. Atlasīto EM lēmumu saraksts.

Lēmuma numurs	Uzņēmums	Veids	MK not.	Par tiesību piešķiršanu	Par tiesību nepiešķiršanu	Par tiesību pagarināšanu	Par tiesību atcelšanu	Citi lēmumi	EM komentāri	Lēm. skaits
12.12.2012. 1-6.1-987	SIA "Incukalns Energy"	Koģenerācija	221		X				Noraidīts, jo nav iesniegti precizējumi	1
01.10.2012. 1-6.1-865	SIA "EcoGamma"	Koģenerācija	221		X				Noraidīts iesniegums 30 dienu dēļ	1
10.07.2009. 1-6.1-640	SIA "Kņavas granulas"	Biogāze	198	X				X (nav norādīts datums un Nr.)	Tiek labota pārrakstīšanās kļūda EM 2009.gada 18.jūnija lēmumā Nr.1-6.1-556, aizstājot 4000MWh ar 3900MWh	2
18.07.2012. 1-6.1-541	SIA "Golden Eagle"	Koģenerācija	221	X		X (10.01.2014. 1-6.1-89)	X (20.10.2014. 1-6.1-709)			3
06.07.2009. 1-6.1-608	SIA "Conatus BIOenergy"	Biogāze	198	X		X (02.06.2009. 1-6.1-445)	X (30.11.2015. 1-6.1-290)		Atcelts apjoma samazināšanas dēļ	3
30.11.2015. 1-6.1-290	SIA "Conatus BIOenergy"	Biogāze	262	X					Izdots pēc apjoma samazināšanas 90% neizpildes dēļ, atceļot 06.07.2009. lēmumu Nr.1-6.1-608.	1
30.11.2010. 1-6.1-735	SIA "Graanul Invest Energy"	Biomasa	262	X		X (05.06.2012. 1-6.1-286 – par ražošanas uzsākšanas termiņa pagarināšanu)			Palielināts apjoms no 42693,882 MWh uz 52000 MWh ar EM 19.01.2012. lēmumu Nr.1-6.1-22. Ar 05.02.2016.	4

Lēmuma numurs	Uzņēmums	Veids	MK not.	Par tiesību piešķiršanu	Par tiesību nepiešķiršanu	Par tiesību pagarināšanu	Par tiesību atcelšanu	Citi lēmumi	EM komentāri	Lēm. skaits
									lēmumu Nr.1-6.1-24 SIA "Graanul Invest" aizstāts ar SIA "Graanul Invest Energy" komercsabiedrības reorganizācijas dēļ.	
01.10.2010. 1-6.1-450	SIA "Zaļā dārzniecība"	Koģenerācija	221	X				X (30.07.2014. 1-6.1-164)	Ar EM 30.07.2014. lēmumu Nr.1-6.1-164 adrese mainīta no Mazcenu aleja 41, Jaunmārupe, Mārupes novads	2
15.07.2009. 1-6.1-695	SIA "ENERCOM PLUS"	Vēja virs 0,25MW	198	X		X (08.05.2009. 1-6.1-319) Pagarinājums par termiņa pagarināšanu lēmuma pieņemšanai ar ministra lēmumu)			Piešķirts daļējs apjoms, jo kvotas beigas. Lēmums tika atcelts, bet tiesa nolēmusi atstāt to spēkā un atcelt negatīvo EM lēmumu. Ražošana uzsākta 14.01.2011. ar 2,7 MW, bet par to nav saņemta informācija EM	2
30.11.2010. 1-6.1-691	SIA "ENERCOM PLUS"	Vēja virs 0,25MW	262	X						1
30.11.2010. 1-6.1-672	SIA "Winergy"	Vēja virs 0,25MW	262	X		X (04.04.2011. 1-6.1-132 par finansējuma termiņa pagarināšanu)			Piešķirts mazāks apjoms, kā prasīts (63665 MWh), jo kvotas beigas. Nosaukums mainīts no SIA "Gilovigi".	2

Lēmuma numurs	Uzņēmums	Veids	MK not.	Par tiesību piešķiršanu	Par tiesību nepiešķiršanu	Par tiesību pagarināšanu	Par tiesību atcelšanu	Citi lēmumi	EM komentāri	Lēm. skaits
13.07.2011. 1-6.1-406	SIA "Technological Solutions"	Koģenerācija	221	X			X (30.01.2014. 1.6.1-158)			2
05.06.2012. 1-6.1-287	SIA "Technological Solutions"	Koģenerācija	221	X		X (08.01.2014. 1.6.1-41 par būvatļaujas termiņa pagarināšanu)				2
16.07.2012. 1.6.1-510	SIA "Latsaule"	Koģenerācija	221	X					Ar EM 07.05.2013. elektrostacijas atrašanās vietas adrese mainīta no Madonas iela 6 (kadastra Nr.56010013455, būve ar kadastra apzīmējumu 56010013455017), Jēkabpils	1
02.10.2012. 1-6.1-873	SIA "Green Energy Trio"	Koģenerācija	221	X						1
19.08.2011. 1-6.1-463	SIA "EcoZeta"	Biogāzes	262	X		X (24.03.2010. 1-6.1-104 par finansējuma termiņa pagarināšanu) X (08.04.2011. 1.6.1-141 par ražošanas uzsākšanas termiņa pagarināšanu)	X (19.03.2013. 1-6.1-35)		Tiek atcelts EM 18.08.2009. lēmums Nr.1-6.1-825. Izdots jauns lēmums, jo tiek mainīta elektrostacijas atrašanās vietas adrese. Ar 27.10.2011. lēmumu Nr.1-6.1-570 atteikts pagarināt ražošanas uzsākšanas termiņu. Atcelts, jo tiek mainīta el-st adrese	5
19.03.2013. 1-6.1-35	SIA "EcoZeta"	Biogāzes	262	X		X (24.03.2010. 1-6.1-104 par finansējuma			Tiek atcelts EM 19.08.2011. lēmums Nr.1-6.1-463. Izdots	4

Lēmuma numurs	Uzņēmums	Veids	MK not.	Par tiesību piešķiršanu	Par tiesību nepiešķiršanu	Par tiesību pagarināšanu termiņa pagarināšanu	Par tiesību atcelšanu	Citi lēmumi	EM komentāri	Lēm. skaits
						X (08.04.2011. 1-6.1-141 par ražošanas uzsākšanas termiņa pagarināšanu)			jauns lēmums, jo tiek mainīta elektrostacijas atrašanās vietas adrese. Ar 11.12.2015 lēmumu Nr.1-6.1-299 stacijas adrese mainīta no "Bioslovašēni" uz "Jaunslovašēni" un "Ekoslovašēni".	
26.10.2010. 1-6.1-545	SIA "Latneftegaz"	Koģenerācija	221	X			X (30.01.2014. 1-6.1-146)			2
26.10.2010. 1-6.1-544	SIA "LATNEFTEG AZ"	Koģenerācija	221	X				X (25.11.2013. 1-6.1-238)	Cits lēmums (adreses maiņa)	2
23.09.2010. 1-6.1-413	SIA "B-energo"	Koģenerācija	221	X						1
07.10.2010. 1-6.1-464	SIA "B-energo"	Koģenerācija	221	X			X (31.01.2014. 1-6.1-227)			2
29.10.2010. 1-6.1-585	SIA "B-energo"	Koģenerācija	221	X						1
02.09.2010. 1-6.1-384	SIA "BIOSIL"	Koģenerācija	221	X						1
21.10.2010. 1-6.1-508	SIA "BIOSIL"	Koģenerācija	221	X			X (30.01.2014. 1-6.1-142)			2
29.10.2010. 1-6.1-586	SIA "BIOSIL"	Koģenerācija	221	X						1
23.09.2010. 1-6.1-414	SIA "Dienvidlatgal es īpašumi"	Koģenerācija	221	X						1
29.10.2010. 1-6.1-588	SIA "Dienvidlatgal es īpašumi"	Koģenerācija	221	X						1
03.09.2010. 1-6.1-386	SIA "RB VIDZEME"	Koģenerācija	221	X						1
29.10.2010. 1-6.1-587	SIA "RB VIDZEME"	Koģenerācija	221	X						1
10.06.2009. 1-6.1-494	SIA "KVELE SOLAR"	Saules	198	X		X (15.03.2010. 1-6.1-77 par	X (27.09.2012. 1.6.1-853		20.07.2009. lēmums Nr.1-	5

Lēmuma numurs	Uzņēmums	Veids	MK not.	Par tiesību piešķiršanu	Par tiesību nepiešķiršanu	Par tiesību pagarināšanu	Par tiesību atcelšanu	Citi lēmumi	EM komentāri	Lēm. skaits
						finansējuma termiņa pagarināšanu)			6.1-758 par pārrakstīšanās kļūdas labojumu, aizstājot 325 MWh ar 289MWh. 09.10.2009. lēmums par grozījumiem, 289MWh aizstājot ar 604MWh. Ar 09.11.2010.lēmumu Nr.1-6.1-602 komersants mainīts uz SIA "KVELE SOLAR" un apjoms uz 580 MWh	
30.12.2009. 1-6.1-1031	SIA "Ekofor"	HES līdz 5MW	198	X			X (13.06.2013. 1.6.1-108)			2
24.04.2009. 1-6.1-277	SIA "Kalnciema Bloks"	Biomاسas	198	X			X (27.11.2012. 1-6.1-969)			2
06.03.2007. 8400-09-27	SIA "Līvberzes enerģija"	Koģenerācija	921	X			X (06.03.2017. 1-6.1-33)			2
06.08.2008. 1-6.1-161	SIA "Līvberzes enerģija"	Koģenerācija	921	X			X (06.03.2017. 1-6.1-33)			2
06.07.2011. 1-6.1-386	SIA "Vegi eco"	Koģenerācija	221	X			X (30.01.2014. 1.6.1-180)			2
29.10.2010. 1-6.1-582	SIA "BTT"	Koģenerācija	221	X			X (30.01.2014. 1-6.1-138)			2
02.07.2010. 1-6.1-270	SIA "JE Enerģija"	Koģenerācija	221	X					Tiek atcelts EM 2009.gada 31.jūlija lēmums 1-6.1-811. Atdalīts zemes gabals, uz kur atrodas elektrostacija "Enerģija"	2

Lēmuma numurs	Uzņēmums	Veids	MK not.	Par tiesību piešķiršanu	Par tiesību nepiešķiršanu	Par tiesību pagarināšanu	Par tiesību atcelšanu	Citi lēmumi	EM komentāri	Lēm. skaits
									(kadastra apzīmējums 6870 002 0117), Mežvidu pagasts, Kārsavas novads	
10.04.2012. 1-6.1-143	SIA "ABGS"	Koģenerācija	221	X			X (29.05.2017. 1-6.1-111)		Nosaukums mainīts no SIA "Importex Group"	2
24.04.2012. 1-6.1-177	SIA "Biopab"	Koģenerācija	221	X			X (14.06.2016. 1-6.1-128)			2
20.09.2012. 1-6.1-813	SIA "Granulu Mobilais Siltums"	Koģenerācija	221	X			X (31.01.2014. 1-6.1-259)			2
12.07.2012. 1-6.1-477	SIA "Enertec Jēkabpils"	Koģenerācija	221	X			X (31.01.2014. 1-6.1-341)			2
22.12.2010. 1-6.1-783	SIA "EcoAlpha"	Koģenerācija	221	X			X (31.01.2014. 1-6.1-223)			2
26.10.2010. 1-6.1-539	SIA "Brocēnu enerģija"	Koģenerācija	221	X			X (30.01.2014. 1-6.1-145)			2
06.03.2009. 1-6.1-102	SIA "W.e.s.3"	Vēja	503	X			X (27.11.2012. 1-6.1-974)			2

3. Pielikums – Faktiski izskatīto lēmumu saraksts

9. tabula. Faktiski izskatīto lēmumu saraksts.

Nr.	Komersants	Veids	MK noteikumi	Lēmumu Nr. un nosaukums	Lēmumu skaits
1.	SIA "Kņavas granulas"	Biogāze	198	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-180 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-123 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-44 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-418 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-215 Par lēmuma pieņemšanas termiņa pagarināšanu; • 1-6.1-556 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-640 Par kļūdas labošanu lēmumā Nr.1-6.1-556; • 1-6.1-645 Par obligāto iepirkumu; • 1-6.1-286 Par obligātā iepirkuma apjomu; • 1-6.1-133 Par obligātā iepirkuma apjomu; • 1-6.1-110 Par lēmuma - administratīvā akta atcelšanu; • 1-6.1-801 Par tiesībām pārdot elektroenerģiju 	12
2.	SIA "Conatus BIOenergy"	Biogāze	262	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-248 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-232 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-608 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-445 Par lēmuma pieņemšanas termiņa pagarināšanu; • 1-6.1-136 Par lēmuma-administratīvā akta atcelšanu; • 1-6.1-183 Par lēmuma-administratīvā akta atcelšanu pēc iestādes iniciatīvas; • 1-6.1-290 Par elektroenerģijas obligātā iepirkuma apjomu 	7
3.	SIA "Graanul Invest Energy"	Biomasa	262	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-392 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-735 Par obligāto iepirkumu; • 1-6.1-22 Par noteiktā elektroenerģijas apjoma palielināšanu; • 1-6.1-509 Par pienākuma izpildes termiņa pagarināšanu; • 1-6.1-286 Par pienākuma izpildes termiņa pagarināšanu; • 1-6.1-24 Par tiesību pārdot elektroenerģiju 	6
4.	SIA "Zaļā dārzniecība"	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-450 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-164 Par elektrostacijas adreses maiņu; • 1-6.1-172 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai 	3
5.	SIA "ENERCOM PLUS"	Vēja virs 0,25MW	198, 262	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-691 Par obligāto iepirkumu; • 1-6.1-319 Par lēmuma pieņemšanas termiņa pagarināšanu; • 1-6.1-695 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju ; • 1-6.1-335 Par lēmuma-administratīvā akta atcelšanu; • 1-6.1-77 Par lēmuma-administratīvā akta atcelšanu; • 1-6.1-104 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-162 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai 	7

Nr.	Komersants	Veids	MK noteikumi	Lēmumu Nr. un nosaukums	Lēmumu skaits
6.	SIA "Winergy"	Vēja virs 0,25MW	262	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-228 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-934 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-672 Par obligāto iepirkumu; • 1-6.1-132 Par pienākuma izpildes termiņa pagarināšanu 	4
7.	SIA "Technological Solutions"	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-158 Par lēmuma-administratīvā akta atcelšanu; • 1-6.1-406 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-247 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-41 Par termiņa pagarinājumu; • 1-6.1-604 Par lēmuma atcelšanu; • 1-6.1-287 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju 	6
8.	SIA "Latsaule"	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-79 Par elektrostacijas adreses maiņu; • 1-6.1-510 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-60 Par elektrostacijas adreses maiņu; • 1-6.1-324 Par atļauju jaunu iekārtu ieviešanai 	4
9.	SIA "Green Energy Trio"	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-428 Par lēmuma derīguma termiņa pagarināšanu; • 1-6.1-332 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-873 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju 	3
10.	SIA "EcoZeta"	Biogāzes	262	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-481 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-133 Par 1-6.1-481 atcelšanu un atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-458 Par 1-6.1-133 atcelšanu un atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-26 Par biogāzes elektrostacijas adreses maiņu; • 1-6.1-825 Par tiesībām pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-35 Par tiesībām pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-657 Par lēmuma pieņemšanas termiņa pagarināšanu; • 1-6.1-104 Par pienākumu izpildes termiņa pagarināšanu; • 1-6.1-141 Par pienākumu izpildes termiņa pagarināšanu; • 1-6.1-463 Par biogāzes elektrostacijas atrašanās vietas maiņu; • 1-6.1-570 Par pienākumu izpildes termiņu; • 1-6.1-471 Par pārrakstīšanās kļūdu lēmumā Nr. 1-6.1-458; • 1-6.1-299 Par elektrostacijas adreses maiņu. 	13
11.	SIA "LATNEFTEGAZ" (2 elektrostacijas)	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-146 Par lēmuma-administratīvā akta atcelšanu; • 1-6.1-545 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-487 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-419 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-544 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-238 Par elektrostacijas adreses maiņu 	6
12.	SIA "B-energo" (2 elektrostacijas)	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-413 Par tiesību pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-931 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-227 Par lēmuma - administratīvā akta atcelšanu; 	8

Nr.	Komersants	Veids	MK noteikumi	Lēmumu Nr. un nosaukums	Lēmumu skaits
				<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-464 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-903 Par lēmuma Nr. 1-6.1-886 grozījumu; • 1-6.1-886 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-585 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-557 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai 	
13.	SIA "BIOSIL" (2 elektrostacijas)	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-384 Par tiesību pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-943 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-586 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-553 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-142 Par lēmuma-administratīvā akta atcelšanu; • 1-6.1-508 Par tiesību piešķiršanu ražot elektroenerģiju; • 1-6.1-427 Par atļauju jaunas elektroenerģijas ieviešanai 	7
14.	SIA "Dienvidlatgales īpašumi" (2 elektrostacijas)	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-414 Par tiesību pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-946 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-588 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-554 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai 	4
15.	SIA "RB VIDZEME" (2 elektrostacijas)	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-386 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-962 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-587 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-555 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai 	4
16.	SIA "JE Enerģija"	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-270 Par tiesību pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-811 Par tiesību pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1.-101 Par lēmuma termiņa pagarināšanu; • 1-6.1.-675 Par lēmuma grozīšanu; • 1-6.1.-616 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai 	5
17.	SIA "Līvberzes enerģija"	Koģenerācija	921	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-161 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 8400-09-323 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 8400-09-27 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 8400-09-84 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-33 Par obligātā iepirkuma tiesību atņemšanu 	5
18.	SIA "ABGS"	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-143 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-106 Par lēmuma pagarināšanu; • 1-6.1-146 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-111 Par lēmuma - administratīvā akta atcelšanu 	4
19.	SIA "Biopab"	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-177 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-239 Par atļauju ražošanas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-128 Par lēmuma-administratīvā akta atcelšanu; • 1-6.1-175 Par lēmuma Nr. 1-6.1-239 termiņa pagarināšanu 	4
20.	SIA "Golden Eagle"	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-709 Par lēmuma-administratīvā akta atcelšanu; • 1-6.1-89 Par termiņa pagarinājumu; • 1-6.1-541 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-353 Par atļauju jaunu iekārtu ieviešanai; 	5

Nr.	Komersants	Veids	MK noteikumi	Lēmumu Nr. un nosaukums	Lēmumu skaits
				<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-165 Par lēmuma pieņemšanas termiņa pagarināšanu 	
21.	SIA "KVELE SOLAR"	Saules	198	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-77 Par izpildes termiņa pagarināšanu; • 1-6.1-602 Par grozījumiem ministrijas lēmumā; • 1-6.1-222 Par pienākumu izpildes termiņa pagarināšanu; • 1-6.1-853 Par lēmuma-administratīvā akta atcelšanu; • 1-6.1-494 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-953 Par grozījumiem lēmumā Nr. 1-6.1-494; • 1-6.1-603 Par grozījumiem lēmumā Nr. 1-6.1-287; • 1-6.1-758 Par pārrakstīšanās kļūdu lēmumā Nr. 1-6.1-494; • 1-6.1-287 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai 	9
22.	SIA "Ekofor"	HES līdz 5MW	198	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-1031 Par tiesību pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-108 Par lēmuma-administratīvā akta atcelšanu 	2
23.	SIA "Kalnciema Bloks"	Biomisas	198	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-161 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-277 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-1025 Par lēmuma termiņa pagarināšanu; • 1-6.1-969 Par lēmuma - administratīvā akta atcelšanu 	4
24.	SIA "Vegi eco"	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-180 Par lēmuma - administratīvā akta atcelšanu; • 1-6.1-386 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-319 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-190 Par iesnieguma izskatīšanas termiņu; 	4
25.	SIA "BTT"	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-138 Par lēmuma-administratīvā akta atcelšanu; • 1-6.1-582 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-543 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai 	3
26.	SIA "Granulu Mobilais Siltums"	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-259 Par lēmuma-administratīvā akta atcelšanu; • 1-6.1-813 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-573 Par lēmuma-administratīvā akta atcelšanu; • 1-6.1-289 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai 	4
27.	SIA "Enertec Jēkabpils"	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-341 Par lēmuma-administratīvā akta atcelšanu; • 1-6.1-477 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-145 Par atļauju jaunu iekārtu ieviešanai; • 1-6.1-483 Par kļūdu lēmumā 	4
28.	SIA "EcoAlpha"	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-223 Par lēmuma-administratīvā akta atcelšanu; • 1-6.1-783 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-773 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai un lēmuma atcelšanu 	3
29.	SIA "Brocēnu enerģija"	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-145 Par lēmuma-administratīvā akta atcelšanu; • 1-6.1-539 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-415 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai 	3

Nr.	Komersants	Veids	MK noteikumi	Lēmumu Nr. un nosaukums	Lēmumu skaits
30.	SIA "W.e.s.3"	Vēja	503	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-974 Par lēmuma-administratīvā akta atcelšanu; • 1-6.1-102 Par tiesību piešķiršanu pārdot elektroenerģiju; • 1-6.1-5 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai 	3
31.	SIA "Incukalns Energy"	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-987 Par iesnieguma noraidīšanu 	1
32.	SIA "EcoGamma"	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-865 Par iesnieguma noraidīšanu un atbildi uz iesniegumu; • 1-6.1-595 Par lēmuma Nr. 1-6.1-401 atcelšanu; • 1-6.1-401 Par atļauju jaunas iekārtas ieviešanai; 	3
KOPĀ					160

10. tabula. Papildus izskatīto lēmumu saraksts par SIA "Pelikana" un SIA "Tektus".

Nr.	Komersants	Veids	MK noteikumi	Lēmumu Nr. un nosaukums	Lēmumu skaits
33.	SIA "Pelikana"	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-109 Par atļauju jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai; • 1-6.1-786 Par atļaujas jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai termiņa pagarināšanu; • 1-6.1-97 Par termiņa pagarinājumu; • 1-6.-1-141 Par tiesību piešķiršanu pārdot koģenerācijas procesā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros. 	4
34.	SIA "Tektus"	Koģenerācija	221	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6.1-516 Par atļauju jaunas elektroenerģijas ražošanas iekārtas ieviešanai; • 1-6.1-220 Par atļauju elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai; • 1.-6.1-256 Par atļaujas jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai termiņa pagarinājumu; • 1-6.-1-554 Par tiesību piešķiršanu pārdot koģenerācijas procesā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros; • 2.8.1-7/2018/89 Par Ekonomikas ministrijas 2012.gada 19.jūlija lēmuma nr.1-6.1-554 atcelšanu. 	5
KOPĀ					9